

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Diplomová práce

**Nezaměstnanost České republiky v komparaci se
Slovenskem**

Bc. Veronika Příbylová

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Veronika Příbylová

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Nezaměstnanost České republiky v komparaci se Slovenskem

Název anglicky

Unemployment of the Czech Republic in comparison with Slovakia

Cíle práce

Hlavním cílem práce je porovnání nezaměstnanosti České a Slovenské republiky, ze kterého je možné určit, jak si Česká republika vede a na základě jakých indikátorů má vyšší nebo naopak nižší nezaměstnanost než zmíněné Slovensko. Vedlejším cílem práce je stanovení podílu nezaměstnaných absolventů vysokých škol, a to s ohledem na název školy, fakultu a stupeň studia. Vývoj je sledován za období 2018-2022. Analýza nezaměstnanosti je zaměřena na kraje, věkovou strukturu, pohlaví, rodinný stav, také dobu trvání nezaměstnanosti a nezaměstnanost podle dosaženého vzdělání.

Metodika

Teoretická část se věnuje studiu odborných pojmů souvisejících s tematikou nezaměstnanosti, které bylo nutné vymezit, aby byla daná problematika pochopena. Tyto pojmy byly čerpány především z odborné literatury a Úřadu práce.

Praktická část je zaměřena na vývoj nezaměstnanosti České republiky a Slovenska, proto je zde využito deskripce a analýzy vývoje nezaměstnanosti. U obou analýz je sledován kraj, ve kterém jsou obyvatelé vedeni jako uchazeči o zaměstnání, věk, pohlaví, rodinný stav, dosažené vzdělání a doba trvání nezaměstnanosti. Informace o nezaměstnanosti byly čerpány ze statistických úřadů obou zemí a dále z dat Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva práce, sociálních věcí a rodiny Slovenské republiky a Ústredie práce, sociálních věcí a rodiny. Sledované období je 5 let, tedy od roku 2018 do roku 2022. V neposlední řadě je provedena komparace nezaměstnanosti České republiky a Slovenska, která obsahuje i analýzu nezaměstnanosti absolventů vysokých škol České republiky, jejichž údaje byly získány z databáze Střediska vzdělávací politiky, jež je pod záštitou Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy. V závěru jsou porovnány i nezaměstnanosti hlavních měst zmíněných zemí

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

Nezaměstnanost, politika zaměstnanosti, problémové skupiny uchazečů, Česká republika, Slovensko, absolventi vysokých škol, vzdělání

Doporučené zdroje informací

BUCHTOVÁ, Božena, Josef ŠMAJS a Zdeněk BOLELOUCKÝ. *Nezaměstnanost*. 2., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Grada, 2013, 192 s. ISBN 978-80-247-4282-3.

HALÁSKOVÁ, Renáta. *Politika zaměstnanosti*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2008. ISBN 978-80-7368-522-5.

Ministerstvo práce a sociálních věcí: Statistiky [online]. [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/statistiky>

SIROVÁTKA, Tomáš; MAREŠ, Petr. *Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, 2003. ISBN 80-210-3048-8.

Statistical office of the Slovak republic: Práce [online]. [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/statistiky>

Úřad práce ČR – partner pro nezaměstnané i zaměstnavatele. Praha: Úřad práce ČR, 2014. ISBN 978-80-260-7416-8.

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny: Štatistiky [online]. [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: https://www.upsvr.gov.sk/statistiky.html?page_id=1247

Předběžný termín obhajoby

2022/23 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Roman Svoboda, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 29. 8. 2022

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 2. 11. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 29. 03. 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Nezaměstnanost České republiky v komparaci se Slovenskem" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 29. března 2024

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala svému vedoucímu diplomové práce Ing. Romanu Svobodovi, Ph.D. za odbornou pomoc, věcné připomínky a doporučení při psaní této práce, a především za trpělivost a ochotu.

Dále bych chtěla poděkovat mé rodině a blízkým za jejich podporu po celou dobu mého studia.

Nezaměstnanost České republiky v komparaci se Slovenskem

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá nezaměstnaností České republiky a jejím srovnáním s nezaměstnaností Slovenska. Člení se na dvě části, teoretickou a praktickou. V teoretické části jsou definovány základní pojmy související s nezaměstnaností. Jedná se například o trh práce, příčiny vzniku a důsledky nezaměstnanosti, diskriminované skupiny na trhu práce a politiku zaměstnanosti. Dále jsou popsány vztahy mezi nezaměstnanými a společností či nezaměstnaností a vzděláním.

Praktická část se věnuje analýze nezaměstnanosti České republiky a Slovenska, včetně vývoje. Nezaměstnanost obou zemí byla zkoumána z pohledu celkové nezaměstnanosti jednotlivých zemí, podle krajů, genderu, věkové struktury nezaměstnaných, nejvyššího dosaženého vzdělání a délky nezaměstnanosti.

Dále práce sleduje počty absolventů vybraných vysokých škol a jejich nezaměstnanost. Pro tento cíl byla zvolena Univerzita Karlova, Vysoká škola ekonomická v Praze. České vysoké učení technické v Praze a v neposlední řadě Česká zemědělská univerzita v Praze.

Poslední analýza se věnuje vývoji nezaměstnaných v hlavních městech obou zemí, přičemž je sledován vývoj nezaměstnanosti podle pohlaví, věku a nejvyššího dosaženého vzdělání. Všechny analýzy byly sledovány v období od roku 2018 do roku 2022.

Klíčová slova: Nezaměstnanost, politika zaměstnanosti, problémové skupiny uchazečů, Česká republika, Slovensko, absolventi vysokých škol, vzdělání, hlavní města

Unemployment in the Czech Republic compared to Slovakia

Abstract

This thesis deals with unemployment in the Czech Republic and its comparison with unemployment in Slovakia. It is divided into two parts, theoretical and practical. The theoretical part defines the basic concepts related to unemployment. These include the labour market, causes and consequences of unemployment, discriminated groups on the labour market and employment policy. Furthermore, the relations between the unemployed and society or unemployment and education are described.

The practical part is devoted to the analysis of unemployment in the Czech Republic and Slovakia, including its development. Unemployment in both countries was examined in terms of total unemployment in each country, by region, gender, age structure of the unemployed, highest educational attainment and duration of unemployment.

Furthermore, the thesis examines the numbers of graduates from selected universities and their unemployment. The universities chosen for this purpose are Charles University, Czech Technical University in Prague, Prague University of Economics and Business and last but not the least the Czech University of Life Sciences Prague.

The last analysis focuses on the evolution of the unemployed in the capitals of both countries, looking at the evolution of unemployment by gender, age and highest educational attainment. All analyses were followed over the period from 2018 to 2022.

Keywords: Unemployment, employment policy, disadvantaged job seekers, Czech Republic, Slovakia, university graduates, education, capital cities

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	13
2.1 Cíl práce	13
2.2 Metodika	13
3 Teoretická východiska	15
3.1 Trh práce	15
3.2 Nezaměstnanost.....	19
3.2.1 Měření nezaměstnanosti	20
3.2.2 Formy nezaměstnanosti	20
3.2.3 Příčiny nezaměstnanosti	22
3.2.4 Dopady nezaměstnanosti	22
3.2.4.1 Negativní důsledky.....	22
3.2.4.2 Pozitivní důsledky	23
3.2.5 Rizikové skupiny	24
3.2.5.1 Nedostatečné vzdělání	24
3.2.5.2 Absolventi.....	24
3.2.5.3 Obyvatelé nad 50 let.....	25
3.2.5.4 Ženy.....	25
3.2.5.5 Osoby se zdravotním postižením.....	26
3.3 Politika zaměstnanosti.....	26
3.3.1 Aktivní politika zaměstnanosti	27
3.3.1.1 Rekvalifikace.....	28
3.3.1.2 Investiční pobídky	28
3.3.1.3 Veřejně prospěšné práce.....	29
3.3.1.4 Společensky účelné pracovní místo.....	29
3.3.2 Pasivní politika zaměstnanosti.....	29
3.3.2.1 Zprostředkování zaměstnání.....	30
3.3.2.2 Podpora v nezaměstnanosti	30
3.4 Úřad práce ČR.....	31
3.4.1 Evidence uchazečů o zaměstnání.....	32
3.5 Možnosti uchazečů o zaměstnání.....	33
3.6 Nezaměstnaní a společnost	34
3.7 Vliv nezaměstnanosti na starobní důchod.....	35

3.8	Vzdělání a nezaměstnanost	37
3.9	Vzdělávací systém České republiky.....	38
4	Vlastní práce	41
4.1	Nezaměstnanost České republiky a Slovenska	41
4.1.1	Česká republika.....	41
4.1.1.1	Nezaměstnanost České republiky	42
4.1.1.2	Nezaměstnanost s ohledem na pohlaví.....	45
4.1.1.3	Nezaměstnanost podle věku	47
4.1.1.4	Nezaměstnanost podle dosaženého vzdělání.....	48
4.1.1.5	Nezaměstnanost podle délky nezaměstnanosti.....	51
4.1.2	Slovensko.....	52
4.1.2.1	Nezaměstnanost Slovenska	53
4.1.2.2	Nezaměstnanost s ohledem na pohlaví.....	56
4.1.2.3	Nezaměstnanost podle věku	58
4.1.2.4	Nezaměstnanost podle dosaženého vzdělání.....	59
4.1.2.5	Nezaměstnanost podle délky nezaměstnanosti.....	61
4.1.3	Porovnání nezaměstnanosti České republiky a Slovenska	63
4.2	Nezaměstnanost absolventů vybraných vysokých škol	70
4.2.1	Absolventi vybraných vysokých škola	71
4.2.2	Nezaměstnanost absolventů vybraných vysokých škol	75
4.2.3	Porovnání nezaměstnanosti absolventů vybraných vysokých škol	78
4.3	Nezaměstnanost hlavních měst České republiky a Slovenska.....	80
4.3.1	Nezaměstnanost v Praze	81
4.3.2	Nezaměstnanost v Bratislavě	86
4.3.3	Porovnání nezaměstnanosti v hlavních městech.....	91
5	Výsledky	96
6	Závěr.....	101
7	Seznam použitých zdrojů	104
7.1	Literární zdroje.....	104
7.2	Internetové zdroje.....	105
8	Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk.....	120
	Seznam obrázků	120
	Seznam tabulek	120
	Seznam grafů.....	120
	Seznam použitých zkratk.....	121

Přílohy	122
----------------------	------------

1 Úvod

Neodmyslitelnou součástí života člověka je jeho zaměstnání. Dá se říci, že se jedná o činnost, která ovlivňuje budoucnost každého z nás. Díky zaměstnání se člověk může seberealizovat, uspokojovat nejen své potřeby, ale i sny a v neposlední řadě zabezpečit sebe i rodinu, a to i do budoucnosti.

Může se však stát, že se člověk dostane do situace, kdy se stane ze dne na den nezaměstnaným, ať už dobrovolně či nedobrovolně. Nezaměstnanost může mít vliv nejen na samotného jedince, ale i na společnost či stát, přičemž se nemusí jednat jen o negativní důsledky. V případě těch negativních se může nezaměstnanost podepsat na psychické stránce člověka, sociálním začleněním a pochopitelně i ekonomické situaci. S dlouhodobou nezaměstnaností člověk přichází o pracovní návyky, fyzickou aktivitu či schopnost komunikace. Nezaměstnanost neovlivňuje jen nezaměstnaného, ale i ostatní osoby. Vzhledem k tomu, že se stát snaží finančně pomoci nezaměstnaným, dochází k plýtvání zdroji, které by mohly být využity jinde. Kromě samotné podpory v nezaměstnanosti, však stát financuje i nástroje aktivní politiky, jako je například rekvalifikace. Stát přichází o finance i jinak, při nezaměstnanosti se nevyrobí tolik produkce, kolik by se jí vyrobilo. Dochází tedy ke ztrátě statků a služeb, které mohly být vyrobeny, tudíž i ke snižování lidského kapitálu. S ohledem na společnost se může jednat o dopady v prohlubování chudoby či sociálních rozdílů.

Avšak nezaměstnanost nemusí přinášet jen již zmíněné negativní důsledky. Nezaměstnanost napomáhá ke zvyšování kvalifikace a přesunu pracovní síly do efektivních odvětví. Dá se říci, že nízká nezaměstnanost je dokonce potřebná, neboť je při ní možný hospodářský růst.

Nezaměstnanost je považována za důležitý makroekonomický ukazatel výkonnosti země, který slouží například k porovnávání rozdílů mezi jednotlivými zeměmi. Může se tak jednat o velký úspěch nebo průšvih dané země.

Tato diplomová práce se zabývá nezaměstnaností České republiky a jejím srovnáním s nezaměstnaností Slovenska. V teoretické části jsou definovány základní pojmy související s nezaměstnaností. Jedná se například o trh práce, příčiny vzniku a důsledky nezaměstnanosti, diskriminované skupiny na trhu práce a politiku zaměstnanosti. Dále jsou popsány vztahy mezi nezaměstnanými a společnostmi či nezaměstnaností a vzděláním.

Praktická část se věnuje analýze nezaměstnanosti České republiky a Slovenska, včetně vývoje. Nezaměstnanost obou zemí byla zkoumána z pohledu celkové nezaměstnanosti jednotlivých zemí, podle krajů, genderu, věkové struktury nezaměstnaných, nejvyššího dosaženého vzdělání a délky nezaměstnanosti. Sledované období bylo stanoveno na 5 let, a to od roku 2018 až 2022.

Dále práce sleduje počty absolventů vybraných vysokých škol a jejich nezaměstnanost, opět v období 2018 až 2022. Pro tento cíl byla zvolena Univerzita Karlova, Vysoká škola ekonomická v Praze, České vysoké učení technické v Praze a v neposlední řadě Česká zemědělská univerzita v Praze.

Poslední analýza se věnuje vývoji nezaměstnaných v hlavních městech obou zemí, přičemž je sledován vývoj nezaměstnanosti podle pohlaví, věku a nejvyššího dosaženého vzdělání.

V závěru každé analýzy jsou jednotlivé výsledky navzájem porovnány.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem práce je porovnání nezaměstnanosti České a Slovenské republiky, ze kterého je možné určit, jak si Česká republika vede a na základě jakých indikátorů má vyšší nebo naopak nižší nezaměstnanost než zmíněné Slovensko. Vedlejším cílem práce je stanovení nezaměstnaných absolventů vysokých škol, a to s ohledem na název školy, fakultu a stupeň studia. Vývoj je sledován za období 2018-2022. Analýza nezaměstnanosti je zaměřena na kraje, věkovou strukturu, pohlaví, také dobu trvání nezaměstnanosti a nezaměstnanost podle dosaženého vzdělání.

2.2 Metodika

Metodikou diplomové práce v části teoretické je především deskripce a následná interpretace zjištěných informací vztahujících se k tématice závěrečné práce. K deskripci byla zvolena především odborná literatura, včetně vzdělávacích podpor a ověřených internetových zdrojů, jako je například web Úřadu práce ČR. Prostřednictvím těchto zdrojů došlo k definování základních pojmů, které bylo nutné vysvětlit, aby byl koncept nezaměstnanosti pochopen.

Metodika praktické části je založena především na pozorování, shromáždění, zpracování a následné komparaci dat. Informace o nezaměstnanosti České republiky byly získány především z dat Českého statistického úřadu. V případě nezaměstnanosti podle délky nezaměstnanosti bylo čerpáno z údajů Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, prostřednictvím kterých, byl vypočítán podíl nezaměstnaných podle délky nezaměstnanosti na celkovém počtu nezaměstnaných. Údaje o míře nezaměstnanosti Slovenské republiky byly čerpány z dat Statistického úřadu SR. Další údaje o nezaměstnanosti Slovenska byly získány z měsíčních statistik z Ústředí práce, sociálních věcí a rodiny, kdy byly měsíční údaje z jednotlivých kategorií zprůměrovány. V případě nezaměstnanosti podle její délky bylo postupováno stejně jako v případě České republiky.

Ke komparaci vysokých škol byly vybrány 4 univerzity, Karlova univerzita, Vysoká škola ekonomická v Praze, České vysoké učení technické v Praze a Česká zemědělská univerzita v Praze. K tomuto výběru směřovala skutečnost, že se jedná o významné pražské univerzity, které se významně podílí na vědeckém vývoji. Dále proto, že patří mezi největší pražské univerzity s bohatou historií a mimo jiné jsou i součástí iniciativy „Study in Prague“.

Informace o absolventech byly využity z údajů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a o nezaměstnaných absolventech vybraných vysokých škol byly získány z dat Střediska vzdělávací politiky, které patří pod Pedagogickou fakultu Univerzity Karlovy.

Pro porovnání nezaměstnanosti hlavních měst byly zvoleny indikátory nezaměstnanosti vztahující se k pohlaví nezaměstnaných, věkové struktuře, jejíž odchylka byla stanovena na 9 let z důvodu porovnatelnosti dat. V neposlední řadě byla sledována i vzdělanostní struktura nezaměstnaných v hlavních městech. Údaje o nezaměstnanosti v Praze byly čerpány z dat Českého statistického úřadu. Indikátor věku byl vypočítán na základě podílu z údajů uveřejněných Českým statistickým úřadem, platných k 31.12, pomocí kterého byl rozpočítán celkový počet nezaměstnaných na jednotlivé věkové skupiny. Na údaje o nezaměstnanosti v Bratislavě posloužily opět data z měsíčních statistik Ústředí práce, sociálních věcí a rodiny, přičemž byly data vygenerovány pouze na hlavní město Slovenska.

3 Teoretická východiska

3.1 Trh práce

Trh práce lze definovat stejně jako jakýkoliv jiný trh, a to jako místo, kde dochází k setkání nabídky a poptávky. Na straně jedné je uchazeč o zaměstnání nabízející své dovednosti, zkušenosti a kvality, na straně druhé firma poptávající nové zaměstnance (Kuchař, 2007). Ovšem tyto strany mohou mít i opačný charakter, a to takový, že na straně poptávky bude uchazeč, který hledá zaměstnání a na straně nabídky bude firma, která nabízí pracovní místo.

Palán (2002) vymezuje trh práce jako realizaci tržní nabídky a poptávky v oblasti lidských zdrojů a tržních transakcí mezi nositelem poptávky a subjektem nabídky práce, v rámci níž dochází k ujednání například o výši mzdy, pracovní náplni či délce pracovní doby.

„Trh práce je prostorem, ve kterém se realizuje vztah dvou aktérů – pracovní síly a zaměstnavatele.“ Dalším aktérem tohoto vztahu je stát, jenž se svými institucemi formuluje podmínky umožňující vstoupit na trh (Kuchař, 2007).

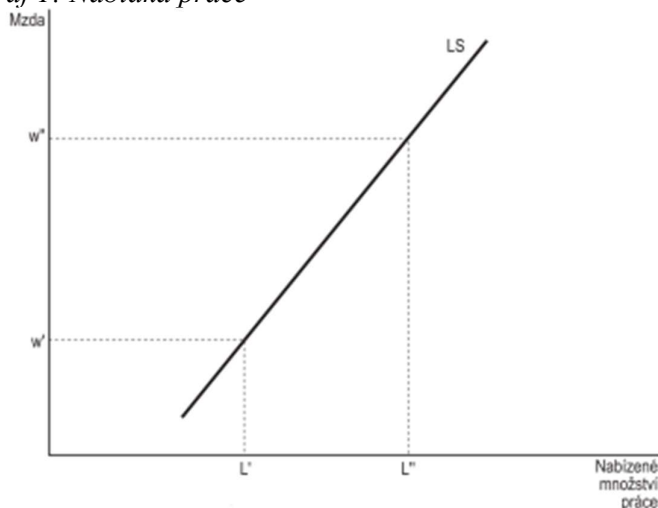
Jedná se tedy o specifický druh trhu, na kterém se najímá pracovní síla, nikoli prodává. Mezi tzv. prodávajícím a kupujícím dochází ke smluvnímu poměru nazývaným se poměrem pracovním. Skládá se ze čtyř základních komponentů, a to z nabídky práce, poptávky po práci, rovnováhy na trhu práce a ze stanovení reálné a nominální mzdové sazby (Fejfarová a Horalíková, 2018; Kuchař, 2007).

Množství hodin, po které je obyvatelstvo ochotné pracovat, se nazývá nabídka práce. Rozlišují se tři základní faktory nabídky práce, hodiny na pracovníka, rozdělení pracovní síly a imigrace (Samuelson a Nordhaus, 2013). Hodiny na pracovníka neboli pracovní doba se může významně lišit. Někteří pracovníci mohou mít flexibilní pracovní dobu, jiní naopak pevně stanovenou. Flexibilní pracovní doba má však mnoho podob. Zaměstnanci mohou do svého zaměstnání kdykoliv přijít, a i z něj odejít, může být stanoveno časové rozpětí, během kterého zaměstnanec musí dorazit do práce a kdy z ní naopak odejít. Dalším příkladem je tzv. zhuštěná pracovní doba, kdy pracovník odpracuje v některé dny v týdnu více hodin a zbytek týdne má volno. Opakem flexibilní pracovní doby je pracovní doba pevná, pracovníci jednoduše musí odpracovat určitý počet stanovených hodin (Orange Academy, 2021). Důležitým pojmem souvisejícím s pracovním trhem je participace žen na trhu práce. Z historie je známo, že se ženy staraly o chod domácnosti a o děti, nebylo zvykem, že by

chodily do práce, to zastávali muži. V dnešní době je už však takřka normální, že ženy do práce chodí také, spíše ojediněle jsou jen ženami v domácnosti. Podpora žen na trhu práce vyplývá i ze skutků politik, například Evropská unie stanovila jedním z hlavních cílů strategie „Evropa 2020“, aby do roku 2020 bylo zaměstnáno alespoň 75 % obyvatel, tedy mužů a žen, ve věku od 20 do 64 let. V České republice je podpora doprovázena i strategií pojmenovanou jako „Strategie 2021+“, která je stanovena na roky 2021-2030. Jejím cílem je formulace opatření státní správy, které povedou k dosažení rovnosti žen a mužů v České republice (European Commission, 2012; Úřad vlády ČR, 2021). Velkou hodnotu má pro nabídku práce i imigrace. Ta je regulována kvótami, výhodou je pro zemi i samotné migranty jejich kvalifikace přispívající k dosažení určitého ekonomického přínosu dané země. Migranty s kvalifikací jsou upřednostňováni před těmi, kteří do země cestují mimo dané programy (Ministerstvo vnitra České republiky, 2022).

Graf 1 znázorňuje situaci, kdy se vyšší mzdou W'' zvyšuje zároveň i ochota pracovníku nabízet větší množství práce L'' , než množství práce L' nabízející při nižší mzdě W' (Žižlavský, 2014).

Graf 1: Nabídka práce

Legenda: W = mzdová sazba L = množství práce
 LS = nabídka práce

Zdroj: Žižlavský, 2014

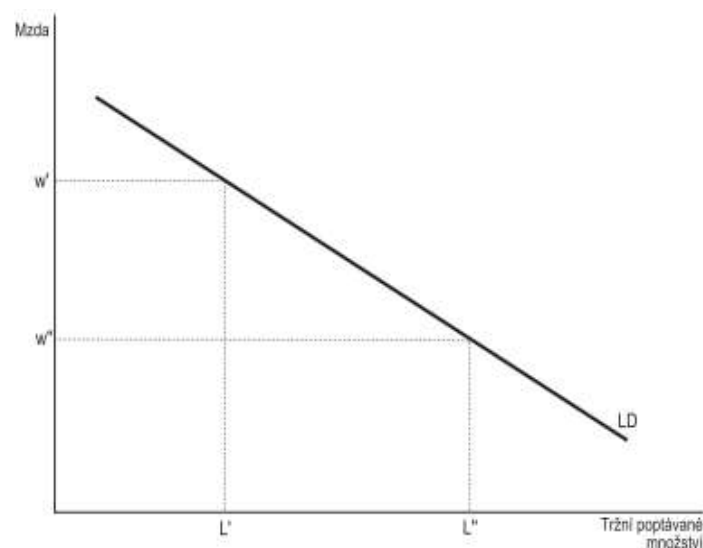
Množstvím nabízené práce, které zaměstnavatel najímá při různých mzdových sazbách v daném čase, lze označit za poptávku po práci. Poptávka je představována

zaměstnavatelem, jehož hlavním cílem je maximalizace zisku. Zaměstnavatel najímá takové množství pracovní síly, aby docílil výroby optimálního množství výstupu při dané tržní ceně. Rozsah poptávky závisí na přijetí nových zaměstnanců a souvisejícím zvýšením mzdových nákladů (Dohnalová, 2014). Poptávka po práci je ovlivňována mnoha faktory, jedním z nich je mzda, zvýší-li se mzdová sazba, dojde ke snížení poptávky. Naopak dochází-li k poklesu mzdové sazby, poptávka po práci vzroste (Klíma, 2006).

Následující graf 2 vyobrazuje poptávku po práci, kdy při mzdové sazbě W' poptávají firmy množství práce L' . Dojde-li však ke snížení mzdové sazby W'' , firmy budou poptávat vyšší množství práce L'' . Pokud tedy dojde ke zvýšení mezd, poptávka po práci se sníží. Jakmile, ale dojde ke snížení mezd, poptávka po práci se zvýší (Žižlavský, 2014).

Dalšími faktory, jež působí na poptávku jsou poptávka po výrobcích či změna kapitálu. Například vlivem zvyšující se poptávky po výrobcích, dojde ke zvýšení výroby, která vyžaduje více práce, tudíž se zvýší poptávka (Klíma, 2006).

Graf 2: Poptávka po práci

Legenda: W = mzdová sazba L = množství práce

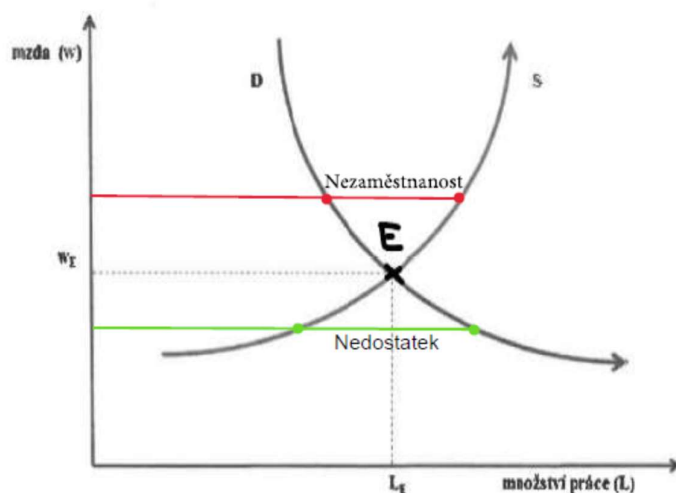
LD = poptávka po práci

Zdroj: Žižlavský, 2014

Ideálním stavem ve vztahu nabídky a poptávky je pochopitelně rovnováha na trhu práce, v tomto stavu se ekonomika nachází na úrovni přirozené míry nezaměstnanosti, a tedy ve stavu plné zaměstnanosti. Lidé chtějí pracovat, proto v tomto stavu existuje pouze krátkodobá nezaměstnanost. Pokud dojde například ke zvýšení mezd z důvodu zvýšení

minimální mzdy, reakcí poptávkové strany bude propouštění zaměstnanců nebo méně pravděpodobnou reakcí by mohlo být i snížení zisku, to by bylo výsledkem napětí na místním trhu a snahy udržet si určité pozice. Naopak strana nabídky bude mít při zvýšení mezd větší zájem o práci. Tato situace povede ke vzniku nerovnováhy na trhu práce, kterou lze řešit snížením mezd nebo smířením se s nezaměstnaností, což je vzhledem k současné ochraně pracovních sil pravděpodobnější (Kuchař, 2007).

Graf 3: Rovnováha na trhu práce

Legenda: w_E = rovnovážná mzda L_E = rovnovážné množství práce
 E = bod rovnováhy

Zdroj: Karásková, 2018

Mzda je důležitou informací na trhu práce pro potenciální uchazeče. Hraje velkou roli při hledání zaměstnání a zvyšuje atraktivnost pracovní nabídky. Domácnosti nabízejí svoji práci a čas, za to pak očekávají odměnu neboli pracovní důchod. Naopak firmy poptávají práci a za její odvedení vyplácí domácnostem mzdu, která tvoří firmě mzdové náklady (Štancl, 2022). Skutečná mzda vyplácena zaměstnanci jako odměna za práci, jež je stanovena v pracovní smlouvě se nazývá mzdou nominální. Její výše se v různých oborech liší a závisí také na řadě skutečností, například na rizikovosti práce, pracovní době či na postavení ve firmě. Celkově je úroveň mezd dána vzděláním zaměstnance, kvalifikací, praxí a kvalitou odvedené práce. Reálná mzda označuje nominální mzdu sníženou o míru inflace (Samuelson a Nordhaus, 2013; peníze.cz, 2022).

Trh je ovlivňován veřejnou správou, zaměstnavateli, zaměstnanci a odbory. Pomocí veřejných rozpočtů stát nepřímo působí na trh práce. Například prostřednictvím vhodně

zvolené daňové politiky může být podpořena tvorba nových pracovních míst. V opačném případě ochota zaměstnavatelů k vytvoření pracovních míst klesá. Skrze regulační opatření, ke kterým patří například dovozní kvóty, hygienická opatření či celní tarify, dochází k ochraně trhu, čímž zůstává zaměstnanost zachována (Novák et al., 2016).

Vzhledem k tomu, že se trh práce neustále mění, nikdo nedokáže s jistotou říct, jak bude trh práce vypadat, některé pracovní pozice mohou zaniknout, jiné naopak vzniknout, vliv má i konkurence, rozšíření výroby a podobně.

Oficiální trh práce není jediným trhem, který se v této oblasti nachází. Dalším, avšak neoficiálním trhem je tzv. „trh černý“, objevuje se bezpochyby po celém světě. Jedná se o trh, jenž nahrává jak zaměstnavatelům, tak i zaměstnancům, alespoň některým z nich. Zaměstnavatelé neodvádějí za zaměstnance daně a povinné sociální a zdravotní pojištění. Často zaměstnanec dostává i nižší mzdu, ale není to tak vždy (Potůček, 1995). Této možnosti přivýdělnku využívají převážně cizinci, kteří jsou na území daného státu nelegálně, například z důvodu propadnutí jejich víza, či nepřizpůsobivý občané.

3.2 Nezaměstnanost

Pojem nezaměstnanost lze definovat jako situaci, kdy část ekonomicky aktivního obyvatelstva se zájmem pracovat nemá zaměstnání. Jedná se o stav, ve kterém dochází k nerovnováze na trhu práce. Nabídka pracovních pozic je nižší než poptávka po nich. Obyvatelstvo lze členit na ekonomicky aktivní a ekonomicky neaktivní. Mezi osoby ekonomicky neaktivní se řadí ty, které z nějakého důvodu nelze zařadit mezi pracovní sílu, jedná se například o studenty, děti mladší 15 let, důchodce či rodiče na mateřské dovolené. Ekonomicky aktivní obyvatelstvo se skládá ze skupin zaměstnaných a nezaměstnaných, kteří sice pracovní místo nemají, ale aktivně ho hledají (Severová, 2022).

Maruška (2012) vnímá nezaměstnanost jako jev, jenž má nemalý vliv na celospolečenskou produktivitu práce a její snižování, na zvyšování počtu sociálně slabých občanů a v neposlední řadě i na prohlubování chudoby. Její odstranění by vedlo k vyřešení mnoha sociálních a ekonomických problémů.

Nezaměstnanými jsou dle Českého statistického úřadu (2014) ti, kteří ve sledovaném období byli bez zaměstnání, aktivně ho hledali a byli připraveni k okamžitému nástupu do práce. Jedná se o všechny obyvatele ve věku od 15 let.

Ministerstvo práce a sociálních věcí pracuje s ukazatelem, který bere v potaz skupinu obyvatelstva ve věku 15 až 64 let, jedná se totiž o dosažitelné uchazeče o zaměstnání (Český

statistický úřad, 2024c). S obyvateli do 64 let se počítá z několika důvodů, jedním z nich je produktivní věk a věk důchodový.

3.2.1 Měření nezaměstnanosti

V ekonomice je běžné, že část ekonomicky aktivních obyvatel nemá odpovídající zaměstnání a jsou tudíž nezaměstnaní. Pro stát není ani tak důležitá nezaměstnanost dobrovolná, nýbrž nedobrovolná, která se také měří. Ke zjišťování míry nezaměstnanosti slouží dva typy měření. Jeden z nich je uskutečňován Ministerstvem práce a sociálních věcí České republiky, vychází z počtu nezaměstnaných a evidovaných na Úřadu práce. Tato metodika se označuje jako podíl nezaměstnaných osob, který spočívá v procentuálním podílu registrovaných nezaměstnaných osob na celkovém počtu obyvatel ve věku 15–64 let (Fejfarová a Horalíková, 2018; Košťáková, 2022).

Další možností je měření přirozené míry nezaměstnanosti. Ta je využívána Českým statistickým úřadem a je vymezena Mezinárodní organizací práce (ILO). Vychází z výběrového šetření pracovních sil, tedy z určitého vzorku společnosti. V této souvislosti je důležité znát celkový počet ekonomicky aktivního obyvatelstva a počet nezaměstnaných. Tato metodika je dána vzorcem níže, kde u představuje zmíněnou míru nezaměstnanosti, U vyjadřuje celkový počet nezaměstnaných a L představuje ekonomicky aktivní obyvatelstvo (Košťáková, 2022; Fejfarová a Horalíková, 2018).

Vzorec 1: Míra nezaměstnanosti

$$u = \frac{U}{L} * 100 (\%)$$

3.2.2 Formy nezaměstnanosti

Nezaměstnanost je možné dělit z hlediska dobrovolnosti, nedobrovolnosti, krátkodobého charakteru i dlouhodobého charakteru na několik druhů. Samozřejmě délka nezaměstnanosti závisí zejména na trhu práce a na zájmu uchazeče. Rozeznává se nezaměstnanost frikční, strukturální, sezonní, latentní, dočasná, stagnativní, cyklická a nepředvídatelná.

Nezaměstnaností frikční se rozumí nezaměstnanost dobrovolná a má spíše krátkodobý charakter, kdy dochází k přirozenému pohybu pracovních sil na trhu práce. Příkladem je osoba, která opustí své zaměstnání a hledá si místo nové. Většinou uchazeč

nebere hned první nabídku, ale zjišťuje si informace, mapuje nabídky a vyčkává na lepší příležitost (Brožová, 2003). Obvyklá doba nezaměstnanosti se v průměru pohybuje od 6 do 12 týdnů. Na ekonomiku státu nemá špatný dopad, ba naopak při ní dochází k efektivní alokaci pracovních sil (Cudziková, 2018).

Strukturální nezaměstnanost má taktéž spíše krátkodobý charakter, doba trvání bývá do 1 roku. Dochází k ní v důsledku nesouladu mezi poptávkou a dovednostmi pracovníků ucházejících se o práci (Brožová, 2003). Je výsledkem klesající poptávky po určitém statku, tím dochází i k poklesu poptávky po práci v odvětví vyrábějící právě tyto statky. S poklesem výroby v daném odvětví dojde naopak ke zvýšení výroby v jiných odvětvích, a tím i k uvolňování zaměstnanců hledajících pracovní místo v odvětvích, ve kterých jim chybí příslušná kvalifikace (Šmajsová Buchtová, 2002).

Sezónní nezaměstnanost souvisí, jak už napovídá samotný název s určitými obdobími v roce. V průběhu roku dochází v určitých odvětvích ke vzniku či ke zvýšení poptávky po pracovnících, naopak mimo tyto sezóny, kdy prakticky zaniká nabídka práce v daných odvětvích, vzniká právě zmíněná sezónní nezaměstnanost. Může se jednat o pozice v lyžařských areálech, zemědělství nebo ve stavebnictví.

Nezaměstnanost, při které nedochází k plnému využití pracovní síly, se označuje za nezaměstnanost latentní (Fejfarová a Horalíková, 2018).

O dočasnou nezaměstnanost se jedná v případě, že část osob, jež ztratí zaměstnání, nalezne v relativně krátké době zaměstnání nové (Fejfarová a Horalíková, 2018).

Ke stagnativní nezaměstnanosti dochází v případě, kdy nezaměstnaná část obyvatelstva dlouhodobě a také bezúspěšně hledá zaměstnání nové (Fejfarová a Horalíková, 2018).

Cyklickou nezaměstnaností se rozumí nezaměstnanost související s hospodářskými cykly. Dochází k ní především v období hospodářských poklesů a je spojena s poklesem agregátní poptávky v ekonomice (Šmajsová Buchtová, 2002).

Nepředvídatelná nezaměstnanost je výsledkem náhlých změn v ekonomických či politických vztazích, na které ekonomika nezvládá rychle reagovat (Fejfarová a Horalíková, 2018).

Nezaměstnanost lze členit i z časového hlediska, a to na krátkodobou, střednědobou a dlouhodobou. Maximální délka krátkodobé nezaměstnanosti činí 3 měsíce, střednědobé 12 měsíců a u nezaměstnanosti dlouhodobé přesahuje délka 12 měsíců (Hynková, 2022).

Dle Sirovátky a Mareše (2003) se dlouhodobá nezaměstnanost mění na nezaměstnanost opakovanou s níž mohou být spojovány spíše rizikové skupiny nežli rozdíly v regionech.

3.2.3 Příčiny nezaměstnanosti

Nezaměstnaným se může stát každý člověk během chvíle, a to buď dobrovolně, kdy sám opustí zaměstnání či nedobrovolně, kdy je zaměstnání nucen opustit. Vznik nezaměstnanosti má mnoho možných příčin. Jde-li o dobrovolnou nezaměstnanost může být její příčinou například zájem o změnu pracovní pozice či změna bydliště. V případě nedobrovolné nezaměstnanosti, lze mluvit o příčinách souvisejících například s moderní dobou a vývojem. Jedná se o technologický rozvoj nebo robotizaci, které snižují potřebu lidské práce a její potenciál. Dalším důvodem zvyšující nezaměstnanost je růst přirozeného přírůstku v důsledku vysoké porodnosti, tím dochází k nepoměru mezi nabídkou pracovní síly, která výrazně převažuje nad poptávkou po ní. Prodlužování pracovního dne či přesčasové práce mohou zapříčinit omezení některých pracovních pozic. Příčinou nezaměstnanosti může být i zánik podniku plynoucí například z jeho vysoké zadluženosti. Za další možnou příčinu lze považovat i preferenci volného času před prací (Fejfarová a Horalíková, 2018). Mezi důvody, které přispívají ke vzniku či růstu nezaměstnanosti patří i ty, které popisují výše zmíněné formy nezaměstnanosti. Ty, jež souvisí například s ročním obdobím nebo s ekonomickou situací.

Důležité si je také uvědomit, že na trhu práce nebude nikdy nulová nezaměstnanost, a to proto, že se lidé přirozeně stěhují nebo si například hledají lepší pozice.

3.2.4 Dopady nezaměstnanosti

Nezaměstnanost je problémem nejen hospodářským, ale i sociálním či politickým. Působí tedy jak na ekonomiku státu, tak i na samotnou společnost. Čím vyšší je nezaměstnanost, tím větší problém. Ačkoliv to může znít, jakkoliv divně, důsledky nezaměstnanosti nemusí být jen negativní, ale mohou mít i pozitivní dopad (Fejfarová a Horalíková, 2018).

3.2.4.1 Negativní důsledky

Negativní důsledky nezaměstnanosti mohou působit na jedince, ale i na stát. V případě jedince se může jednat o ekonomické, sociální, psychické (Fejfarová a Horalíková, 2018) nebo se může nezaměstnanost projevit i na jeho zdraví. Jeli člověk

dlouhodobě nezaměstnaný, musí se s pravděpodobností potýkat s existenčními problémy, které mu vznikají v důsledku nízkého příjmu. Vše může být o to horší, má-li například daný jedinec vlastní rodinu a je v postavení živitele rodiny nebo v případě, že daný člověk splácí hypotéku či dluhy. Negativní dopad na finanční stránku, může mít nezaměstnanost i v budoucnu, a to například při mateřské nebo v důchodu, kdy se výše starobního důchodu odvíjí od výše výdělku a od počtu odpracovaných let. Špatná finanční situace pramenící z dlouhodobé nezaměstnanosti může vyústit v to, že se dotyčný ocitne na ulici, tím se jeho život dost často začíná ubírat jiným směrem. Směrem, který si řada z nás nedokáže a ani nechce představit.

Dalším důsledkem nezaměstnanosti může být prohlubování rozdílů úrovně a kvality života. Lidé mohou trvale nezaměstnanými lidmi pohrdat. Při hledání zaměstnání mohou být odmítáni právě kvůli jejich dlouhodobé nezaměstnanosti. Mohou tím také přijít o zkušenosti či dovednosti získané v předchozím zaměstnání.

Dlouhodobá nezaměstnanost může na člověku spustit i řadu psychických problémů, jako jsou deprese, strach, nejistota, agrese či úzkost. Ty se mohou dále rozvinout v alkoholismus, drogovou závislost, kriminalitu, gamblerství či prostituci. Psychické problémy mohou napomoci i k rozpadu rodiny, ztrátě sebevědomí, k myšlenkám na sebevraždu nebo i k jejímu dokonání. Jedinec může lehce ztratit pracovní návyky, může přijít o fyzickou aktivitu, schopnost komunikace nebo o morálku (JOB MANUÁL, 2022).

V případě dopadů nezaměstnanosti na stát lze zmínit především dopady ekonomické povahy. Dá se říci, že nezaměstnanost ukazuje, kolik zboží či služeb, které by nezaměstnaní mohli vytvořit, si nechává ekonomika proplouvat mezi prsty. Pro stát je nezaměstnanost velmi nákladná záležitost, a to vzhledem k tomu, že nezaměstnaní neodvádějí daně do státního rozpočtu a pobírají většinou podporu. Stát platí i jejich případnou rekvalifikaci nebo například finančně podporuje zaměstnavatele v tvorbě nových pracovních míst (Samuelson a Nordhaus, 2013; Hynková, 2022).

3.2.4.2 Pozitivní důsledky

Přesto, že proti nezaměstnanosti stát aktivně bojuje a není ani chtěným stavem, může i tak nezaměstnanost způsobit řadu kladných důsledků. Například dochází ke zvyšování kvalifikace či motivace uchazečů o zaměstnání, k přesunu pracovní síly do prosperujících či rozvíjejících se podniků, odvětví či pracovišť (Fejfarová a Horalíková, 2018).

3.2.5 Rizikové skupiny

Není žádným tajemstvím, že se na trhu práce objevují určité skupiny obyvatelstva, jež mohou být v zaměstnání nebo při jeho samotném hledání znevýhodněné. Většina z nich s tím však nemůže nic udělat. Skupinami, které mohou být v tomto směru diskriminovány, jsou lidé bez dostatečného vzdělání, absolventi, osoby nad 50 let, ženy či osoby se zdravotním postižením (Kuchař, 2007).

3.2.5.1 Nedostatečné vzdělání

První zmíněnou skupinou jsou obyvatelé bez patřičného vzdělání či kvalifikace. Při samotné nabídce pracovních pozic je kromě potřebných dovedností zmíněno i potřebné vzdělání, které musejí uchazeči mít, aby se o práci mohli ucházet. Podmínka vzdělání či kvalifikace značně protřídí výběr uchazečů, čímž o možnost práce přijdou osoby, které tuto podmínku nesplňují. Bohužel i v dnešní době se lze setkat s lidmi disponujícími pouze základním vzděláním, občas i s těmi bez vzdělání. Tím se připravují o možnost pracovat na lepší pracovní pozici, jež souvisí i s lepším finančním ohodnocením. Ovšem potřeba určitého vzdělání se netýká pouze uchazečů o zaměstnání, ale může se týkat i již zaměstnaných pracovníků. Ačkoliv zaměstnanec při jeho nástupu měl potřebné vzdělání, neznamená to, že se v průběhu let nemůže situace změnit a že například nedojde k úpravě zákonů, které stanoví potřebu vyššího vzdělání. Pokud však k této změně dojde, neznamená to automaticky propuštění zaměstnance, zaměstnanec má možnost si vzdělání dodělat (Kuchař, 2007).

3.2.5.2 Absolventi

Druhou skupinou jsou absolventi, zde mívají zaměstnavatelé problém s tím, že absolventi nemají vyžadovanou praxi v oboru. Většina zaměstnavatelů bere absolventy bez praxe jako v oboru zatím nepolíbené a tím pádem by na případné zaučení do procesu firma musela vynaložit větší náklady než na uchazeče s praxí. Není to však jen o penězích, ale i čase, který firmy musí absolventům tzv. obětovat. Je pro ně tedy pohodlnější přijmout někoho již v oboru kvalifikovaného. Diskriminace absolventů není nijak zvlášť vymezena s ohledem na dosažené vzdělání. Zaměstnavatelé si však příliš neuvědomují, že se ochuzují o novou krev, která firmě může přispět zajímavými nápady, ochotou, pracovním nasazením nebo znalostí jazyků.

3.2.5.3 Obyvatelé nad 50 let

Osoby nad 50 let jsou další skupinou, jež se řadí mezi skupiny rizikové kvůli svému věku. Čím více se osoby přibližují odchodu do důchodu, tím horší postavení na trhu práce zauímají. Tyto skupiny lidí mohou být diskriminovány proto, že mají větší tendence k onemocněním. Mohou mít slabší imunitu, trápí je bolesti zad, nespavost a s tím spojená únava. Lidé v předdůchodovém věku se hůře adaptují v novém prostředí, často nezvládají držet krok s technologickými vymoženostmi a jejich případné zaučení může být pro firmu přítěží. Někteří lidé si v tomto věku ani nevěří a jiní se zase nechtějí adaptovat. Smutnou realitou je, že firma raději přijme mladší, tolik nezkušený ročník, než osobu v předdůchodovém věku s mnoha zkušenostmi a zodpovědností. S podporou osob v této věkové skupině se zabývá Úřad práce ČR, který ji věnuje zvýšenou pozornost, a to prostřednictvím nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti a velmi oblíbeným příspěvkem na vytvoření společensky účelného pracovního místa. V případě, že tito lidé již nezvládají vykonávat práci na plný úvazek, může zaměstnavatel požádat o příspěvek na tzv. sdílené místo, jedná se o pracovní místo, kde se střídají zaměstnanci. Dále je podpora osob nad 50 let uskutečňována prostřednictvím programů, které fungují v různých regionech (Mráz, 2022).

3.2.5.4 Ženy

Mezi rizikové skupiny se řadí i ženy, tato skutečnost vychází z naprosto přirozené věci, a to jsou děti. Pokud žena plánuje děti, odejde s největší pravděpodobností na mateřskou dovolenou, která je stanovena v časovém rozmezí 22 až 37 týdnů. V případě zkrácení mateřské minimálně 14 týdnů. Pro zaměstnavatele to znamená, že musí na danou dobu „omluvit“ nepřítomnost zaměstnankyně a zároveň ji umožnit po jejím návratu vrátit se zpět na „své“ místo (Mateřská, 2022).

Ovšem ptát se na pracovním pohovoru na to, zda je žena těhotná či v dohledné době plánuje děti, je zakázáno. Zaměstnavatel tak může ženu posuzovat na základě jejího věku a vlastního uvážení. Jestliže žena již děti má a jsou mladšího věku, musí zaměstnavatel počítat s tím, že žena bude častěji zůstat s dětmi doma nebo se z práce v průběhu dne uvolňovat. Ženy jsou tedy často diskriminovány bez ohledu na jejich dosažené vzdělání, ale na základě jejich věku a případného rodinného stavu. Změna nastává v případě jejich návratu na trh práce, při kterém již dochází ke sledování dosaženého vzdělání a získané kvalifikace.

Dle Kuchaře (2007) je především u žen s vystudovanou vysokou školou jedním z důvodů odkladu pořízení prvního dítěte, vytvoření si vlastní pracovní kariéry a zároveň

i místa, kam se mohou po mateřské dovolené vrátit. Kromě těchto důvodů si také snadněji udrží kontakty se svými zaměstnavateli, případně mohou i během mateřské vykonávat alespoň částečný úvazek například z domu. Jejich návraty tak bývají většinou snadnější a rychlejší.

Ani ženy s nižším vzděláním nemusí mít v tomto směru velký problém, vzhledem k větší dostupnosti pracovních pozic s nižšími kvalifikačními požadavky. Zde však nastává problém v podobě finančního ohodnocení ze zaměstnání a jeho srovnání s výší podpory v nezaměstnanosti. Rozdíl mezi těmito složkami nebývá často moc vysoký, a tudíž pro případné uchazečky hledání pracovního místa nepřilíší motivační (Kuchař, 2007).

3.2.5.5 Osoby se zdravotním postižením

Poslední zmíněnou skupinou potýkající se s problémy při hledání vhodného zaměstnání jsou osoby se zdravotním postižením. Jedná se o osoby, kterým brání jejich úplnému zapojení do společnosti dlouhodobé tělesné, mentální či smyslové postižení. Těmito osobami jsou fyzické osoby, které byly orgánem sociálního zabezpečení uznány jako invalidní v prvním, druhém nebo třetím stupni a zdravotně znevýhodněnými. Možnost zaměstnání pro osoby se zdravotním postižením tvoří především tzv. chráněný trh práce. Ten je tvořen zaměstnavateli, jež zaměstnávají více jak 50 % osob se zdravotním postižením. Úřad práce ČR proti jejich diskriminaci na trhu práce vyčleňuje podporu zaměstnavatelů, kteří tyto osoby zaměstnávají a kteří pro ně vytváří pracovní místa (Evropská komise, 2022; Úřad práce ČR, 2022a; Úřad práce ČR, 2022b). Bariérou pro jejich začlenění netvoří však jen zdravotní handicap, ale i jejich často nedostatečné vzdělání.

3.3 Politika zaměstnanosti

Jedná se o činnosti státu, jež mají vyrovnávat situaci mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce a zajistit dodržování práv občanů na zaměstnání (Halásková, 2008).

Halásková (2008) definuje politiku zaměstnanosti jako soubor opatření sloužících k utváření podmínek pro rovnováhu na trhu práce.

Hlavní cíle politiky nezaměstnanosti spočívají v dosažení plné zaměstnanosti, ochraně práva občanů na zaměstnání a ve snaze o efektivní využití pracovní síly (Halásková, 2008).

Politika zaměstnanosti se dělí na aktivní a pasivní nástroje státní politiky. Hlavními cíli je zajistit práci pro všechny osoby, které mají zájem pracovat, mohou pracovat, aktivně

hledají zaměstnání a zároveň zabezpečit podporu těm, co se z nějakého důvodu ocitly bez zaměstnání (Doušová, 2020).

3.3.1 Aktivní politika zaměstnanosti

Dle §104 odst. 1 zákona o zaměstnanosti je aktivní politika definována jako „souhrn opatření směřujících k zajištění maximálně možné úrovně zaměstnanosti“ (Zákonyprolidi.cz, 2022a).

Jedná se o politiku zaměřenou především na dlouhodobě nezaměstnané či osoby hůře zaměstnatelné, jejímž cílem je snižování nezaměstnanosti. Může zdokonalovat i proces hledání nového pracovního místa (Úřad práce ČR, 2023a).

Aktivní politika zaměstnanosti je financována státem prostřednictvím státního rozpočtu. Její chod zajišťuje Ministerstvo práce a sociálních věcí a úřady práce. Mohlo by se zdát, že nárok na poskytnutí nástrojů aktivní politiky vzniká osobě automaticky, opak je však pravdou. Fyzická osoba nejprve musí o příslušný nástroj písemně zažádat. Žádost je nutné stáhnout z portálu Ministerstva práce a sociálních věcí, vyplnit a zaslat na úřad práce. Dojde-li ke schválení žádosti, sepiše se dohoda mezi žadatelem a úřadem práce (Novák et al., 2016, Doušová, 2020).

Mezi nástroje aktivní politiky zaměstnanosti spadá rekvalifikace, investiční pobídky, veřejně prospěšné práce, společensky účelná pracovní místa, překlenovací příspěvek, příspěvek na zapracování a příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program (Doušová, 2020).

Situace, kdy část uchazečů může najít zaměstnání i bez participace v příslušném programu neboli efekt mrtvé váhy, snižuje dopady programů aktivní politiky. Dalšími efekty snižujícími účinek těchto programů jsou efekt vytlačení, efekt substituční a efekt uzamčení. První zmíněný, tedy efekt vytlačení, spočívá v zisku výhody na trhu statků a ve zvýšení tržního podílu prostřednictvím dotací získaných v rámci aktivní politiky zaměstnanosti. Efekt substituční souvisí s dotovanými uchazeči, kteří získávají pracovní místo na úkor těch, kteří v daném programu nejsou. Efekt, při kterém se účastníci například rekvalifikují a tím se „ochuzují“ o čas sloužící k hledání zaměstnání, se označuje za efekt uzamknutí (Novák et al., 2016).

Mezi opatření, jež jsou součástí aktivní politiky zaměstnanosti, patří například poradenství zjišťující osobnostní a kvalifikační předpoklady fyzických osob pro volbu

povolání, podpora zaměstnávání osob se zdravotním postižením, sdílené zprostředkování zaměstnání a cílené programy k řešení zaměstnanosti (Zákonyprolidi.cz, 2022b).

3.3.1.1 Rekvalifikace

Nejdůležitějším nástrojem aktivní politiky je bezesporu rekvalifikace. Jedná se o nástroj, pomocí něhož získá fyzická osoba určitou kvalifikaci či si rozšíří kvalifikaci dosavadní. Tento nástroj by měl zvýšit šanci uchazeče k tomu, aby si našel zaměstnání, případně si udržel to stávající nebo docílil kariérního růstu. Osobní zájem k získání rekvalifikace přidá na atraktivnosti při hledání zaměstnání.

Rekvalifikaci zajišťuje úřad práce prostřednictvím programů, které nabízejí akreditovaná střediska podle zákona o zaměstnanosti. Motivací pro uchazeče zvažující rekvalifikační kurz může být nárok na podporu při rekvalifikaci. Podpora je vyplácena po úspěšném absolvování kurzu. Zároveň je rekvalifikace hrazena úřadem práce. Uchazeč si může nárokovat i úhradu nákladů spojených s dopravou na místo rekvalifikace, kterou rovněž vyplácí úřad práce (Doušová, 2020).

Úřad práce může plně nebo částečně uhradit tři typy rekvalifikace, a to rekvalifikaci, kterou úřad zajišťuje sám, zájemcem zvolenou rekvalifikaci a rekvalifikaci u zaměstnavatele. U prvních dvou rekvalifikací žádá o úhradu sám uchazeč, u posledního typu, tedy v případě rekvalifikace u zaměstnavatele žádá zaměstnavatel pro své zaměstnance. Žádost úřad posoudí a na základě písemné dohody poskytne příspěvek (Úřad práce ČR, 2014).

Jestliže však na dohodnutou rekvalifikaci uchazeč nenastoupí nebo ji ukončí předčasně, a to bez patřičných důvodů jako je například změna bydliště, rodinné důvody či zdravotní stav, vzniká mu tím povinnost zaplatit za kurzovné a jiné výdaje sám (Úřad práce ČR, 2014).

Po celou dobu rekvalifikace je poskytována podpora, a to ve výši 60 % průměrného měsíčního čistého výdělku nebo vyměřovacího základu (Doušová, 2020).

3.3.1.2 Investiční pobídky

Dalším a také velmi zajímavým nástrojem aktivní politiky jsou investiční pobídky. Ty se na rozdíl od rekvalifikačních kurzů nevztahují přímo na uchazeče, nýbrž na zaměstnavatele. Jedná se o hmotnou podporu zaměstnavatelů, kterou poskytuje stát k vytváření nových pracovních míst, k rekvalifikaci a školení zaměstnanců (Doušová, 2020).

Tvorba nových pracovních míst je podporována ve výši 50 tis. Kč na jedno nové pracovní místo vytvořené na území okresu, které se potýká s mírou nezaměstnanosti nejméně o 50 % vyšší, než činí průměrná míra nezaměstnanosti České republiky (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2022a).

3.3.1.3 Veřejně prospěšné práce

Časově omezené pracovní příležitosti spočívající především v údržbě veřejných prostranství, úklidu a údržbě veřejných budov, komunikací či jiných činnostech prováděných ve prospěch obcí, státu nebo jiných obecně prospěšných institucí, se označují veřejně prospěšnými pracemi. Jedná se o nejvíce využívaný nástroj aktivní politiky zaměstnanosti. Této pracovní příležitosti využívají zejména osoby, které jsou obtížně umístitelné. Podobnými činnostmi jsou i například práce osobního asistenta osob se zdravotním postižením, pomocné práce v oblasti charity nebo ve školách. Úřad práce vytváří tyto příležitosti na dobu maximálně 12 měsíců, v ojedinělých případech to může být až na 24 měsíců (Úřad práce ČR, 2021a).

3.3.1.4 Společensky účelné pracovní místo

Lze definovat jako místo vytvořené pro uchazeče, kterému není možné zajistit pracovní místo jiným způsobem. Společensky účelné místo vzniká buď vytvořením zcela nového pracovního místa, přiřazením pracovního místa pro daného uchazeče nebo jako pracovní místo za účelem výkonu samostatné výdělečné činnosti. Úřad práce pro tyto účely poskytuje příspěvek, který je možné uplatnit jak na vytvoření nového společensky účelného pracovního místa, tak i na mzdové náklady za zaměstnance. Výše příspěvků se odvíjí od situace na trhu práce, na výši mzdových prostředků a na odborných komisích krajských poboček (Doušová, 2020).

3.3.2 Pasivní politika zaměstnanosti

Pasivní politika zaměstnanosti se na rozdíl od aktivní politiky zaměstnanosti, která se prostřednictvím nástrojů snaží o maximální zaměstnanost, zabývá přímo zprostředkováním zaměstnání uchazečům o něj. Dále také podporou v nezaměstnanosti poskytované státem osobám po ztrátě zaměstnání, aby i nadále mohly uspokojovat své základní potřeby (Doušová, 2020).

3.3.2.1 Zprostředkování zaměstnání

Tímto pojmem se rozumí vyhledávání, co nejvhodnějšího pracovního místa pro uchazeče hledajícího zaměstnání a zároveň hledání nových zaměstnanců zaměstnavateli. Tato činnost je ze strany českých úřadů práce zcela bezplatná, na rozdíl od agentur, které stejné činnosti mohou vykonávat za úplatu zaměstnavatele, který hledá nové zaměstnance.

Zákon o zaměstnání v §14 odst. 1 písmene a) a c) definuje zprostředkování ustanovení jako „vyhledání zaměstnání pro fyzickou osobu, která se o práci uchází a vyhledání zaměstnanců pro zaměstnavatele, který hledá nové pracovní síly“ (Doušová, 2020).

3.3.2.2 Podpora v nezaměstnanosti

Podporu v nezaměstnanosti lze definovat jako hmotnou pomoc sloužící k překonání období, ve kterém je fyzická osoba bez zaměstnání a s pomocí Úřadu práce České republiky hledá zaměstnání. Nezaměstnaný tak nezůstane úplně bez příjmů (Gov.cz, 2021).

Maruška (2012) označuje tuto podporu jako sociální dávku nemorální a ponižující.

O podporu je nutné požádat prostřednictvím příslušné žádosti úřad práce, společně s žádostí o zprostředkování zaměstnání, nikoliv zvlášť. Nárok na podporu vzniká splněním základní podmínky, tou je zaměstnání či jiná výdělečná činnost, díky které uchazeč získal dobu důchodového pojištění alespoň v délce 12 měsíců. Podmínka však musí být splněna během posledních 2 let před zařazením do evidence uchazečů o zaměstnání. Lze ji splnit i započtením náhradní doby zaměstnání, kam se může řadit například doba: (Gov.cz, 2021)

- přípravy osoby se zdravotním postižením k práci,
- pobírání invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně,
- osobní péče o dítě ve věku do 4 let,
- osobní péče o fyzickou osobu, jenž je na základě zvláštního právního předpisu považována za osobu závislou na pomoci jiné osoby ve stupni středně těžké, těžké a úplné závislosti,
- trvání pracovní neschopnosti.

Doba vyplácení podpory závisí na věku uchazeče o zaměstnání ke dni žádosti o podporu v nezaměstnanosti. Věkové skupiny a podpůrní doba je rozdělena následovně: (Úřad práce ČR, 2022c)

1. do 50 let věku 5 měsíců

2. od 50 do 55 let 8 měsíců

3. od 55 let 11 měsíců.

Její výše se odvíjí od výdělku z posledního zaměstnání. První dva měsíce je výše podpory 65 %, další 2 měsíce 50 % a zbývají dobu činí 45 % průměrného měsíčního výdělku z posledního zaměstnání. Výše vypláčené podpory má také svůj strop, který se odvíjí od průměrné mzdy v národním hospodářství. Tento průměr se samozřejmě každý rok mění a jeho aktuální výši si lze najít na webových stránkách úřadu, případně ji sdělí příslušný úřad práce. U osob samostatně výdělečně činných je důležitý poslední vyměřovací základ v rozhodném období, přepočtený na jeden kalendářní měsíc. Uchazečům, kteří před zařazením do evidence uchazečů o zaměstnání ukončili poslední pracovní poměr z vlastní vůle či dohodou se zaměstnavatelem, je vyplácena po celou podpůrnou dobu podpora ve výši 45 % průměrného měsíčního čistého výdělku nebo vyměřovacího základu (Úřad práce ČR, 2022c).

V případě dlouhodobé nezaměstnanosti, tedy nezaměstnanosti trvající déle než 1 rok, nemá nezaměstnaný již nárok na podporu v nezaměstnanosti, i přesto však dotyčný nemusí zůstat bez jakéhokoliv příjmu. Nezaměstnaný musí podat žádost o podporu v hmotné nouzi, podmínkou je, aby byl žadatel veden v evidenci uchazečů o zaměstnání. Dávky v hmotné nouzi jsou sociální dávky, jež by měly sloužit k zajištění základních potřeb, tak aby nedošlo k ohrožení života a zdraví. Dávky v hmotné nouzi jsou žadateli poskytnuty až poté, co vyčerpá veškeré možnosti zajistit se prostřednictvím sebe sama, rodiny a státu. Tedy v případě, že využije veškerých svých úspor, spoření, pomoci rodiny a v neposlední řadě sociálních dávek (Vzájemné soužití, 2022). Podporu v hmotné nouzi tedy nedostane na základě žádosti kdekdo.

3.4 Úřad práce ČR

Je správní úřadem, který se zabývá oblastmi zaměstnanosti, ochrany zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele a v oblasti státní sociální podpory. Funguje na celostátní úrovni a patří mezi organizační složky státu. Je řízen Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR, které je zároveň jeho nadřízeným orgánem. Úřad práce ČR se skládá z generálního ředitelství, pobočky hlavního města Prahy a v neposlední řadě z krajských poboček, jejichž součástí jsou i kontaktní pracoviště (Úřad práce ČR, 2021b).

Generální ředitelství se věnuje například řízení a kontrole činnosti krajských poboček Úřadu práce ČR, koordinaci, řízení a financování opatření a nástrojů aktivní politiky

zaměstnanosti. Dále se zaměřuje na organizaci a zajištění investičních pobídek společně s ostatními složkami státní správy nebo například vede evidenci agentur práce a zároveň jejich činnost kontroluje (Úřad práce ČR, 2021b).

Na úrovni krajů fungují krajské pobočky, ty například zajišťují rekvalifikaci uchazečům a zájemcům o zaměstnání, ochranu zaměstnanců při neschopnosti zaměstnavatelů platit, sjednávají zaměstnání uchazečům a zájemcům o něj, evidují volná pracovní místa, opatřují výplatu podpor v nezaměstnanosti či zajišťují agendu dávek pěstounské péče (Úřad práce ČR, 2021b).

Součástí krajských poboček jsou tzv. kontaktní pracoviště, ty se zabývají úkoly jako je například sledování databáze a podávání informací o volných pracovních místech, rozhodují o nezařazení uchazeče o zaměstnání do evidence uchazečů či o jeho vyřazení z evidence a vyhledávání vhodných pracovních pozic pro konkrétní uchazeče včetně zdravotně postižených uchazečů. Kontaktní pracoviště také rozhodují o podpoře v nezaměstnanosti a její výši (Úřad práce ČR, 2021b).

3.4.1 Evidence uchazečů o zaměstnání

„Evidence uchazečů slouží k vyhledávání vhodného zaměstnání fyzické osobě, která nemá zaměstnání a má zájem o pomoc Úřadu práce České republiky při hledání pracovního uplatnění“ (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2022b). Zaměstnanci úřadu práce by měli uchazeči bezplatně zprostředkovat zaměstnání, které odpovídá jeho kvalifikačnímu zaměření, zdravotní způsobilosti, získané praxi nebo i dopravní dostupnosti.

Do evidence může být zařazena každá osoba, jež nemá zaměstnání a podá žádost o jeho zprostředkování příslušnému úřadu práce.

Mezi podmínky, které je nutné splnit pro zařazení do této evidence, patří již zmíněné podání žádosti příslušnému úřadu práce v uzemním obvodu, ve kterém má uchazeč bydliště a shledání úřadu práce, že neexistují žádné důvody bránící do této evidence žadatele zařadit (Doušová, 2020).

Naopak uchazeč do této evidence nemůže být Úřadem práce České republiky zařazen za předpokladu, že je: (Úřad práce ČR, 2014)

- v pracovním nebo služebním poměru v České republice nebo zahraniční,
- osobou samostatně výdělečně činnou,

- student, jenž studuje prezenčně a nezískal zaměstnáním či jinou výdělečnou činností dobu důchodového pojištění v trvání minimálně 12 měsíců,
- rodičem na mateřské dovolené, který pobírá peněžitou podporu v mateřství před a po porodu,
- osobou dočasně uznanou k pracovní neschopnosti, osobou plně invalidní a osobou se 3. stupněm invalidity,
- osobou, která vykonává trest odnětí svobody, ochranné opatření zabezpečovací detence nebo je ve vazbě.

Důvodem k vyřazení z evidence uchazečů může být nespolupráce s úřadem, neřízení se jeho pokyny, odmítnutí nástupu do příslušného zaměstnání bez závažných důvodů či nenastoupení na dohodnutou rekvalifikace. Úřad může uchazeče vyřadit i v případě, že uchazeč neoznámí nástup do zaměstnání, zahájení samostatné výdělečné činnosti nebo zahájení denního studia. Všechny tyto důvody však nemusí končit pouhým vyřazením z evidence, ale i sankcemi. Ty se mohou projevit odejmutím podpory v nezaměstnanosti či zrušením zdravotního pojištění hrazeného státem a zároveň ztrátou nároku na dávky pomoci v hmotné nouzi (Úřad práce ČR, 2014; Aktuálně.cz, 2020).

3.5 Možnosti uchazečů o zaměstnání

Ačkoliv je uchazeč o zaměstnání veden na úřadu práce, který mu může zaměstnání zprostředkovat, poskytnout nabídku pro něj vhodných pracovních pozic, zajistit rekvalifikační kurz apod., i samotný uchazeč může tzv. “ přiložit ruku k dílu“ a nenechat hledání zaměstnání jen na úřadu práce.

Možnosti, kde lze hledat zaměstnání jsou dnes opravdu široké. Doby, kdy byla nabídka práce zveřejňována pouze prostřednictvím novin, kde byla speciální rubrika s inzeráty, jsou již dávno pryč. Dnes mohou zájemci o zaměstnání využít při hledání zaměstnání nejen rubriku v novinách, ale i dalších možností, ke kterým přispěly nové technologie. V dnešní době se lze setkat s poptávkou po zaměstnancích v televizních reklamách, v rádiu, na webových stránkách konkrétní firmy nebo na sociálních sítích. Další možností je profesní síť LinkedIn, kde mohou zájemci vybírat z různých pracovních příležitostí. Zároveň však mohou firmy kontaktovat uživatele, který má na této síti vytvořený profil složený především ze získaných pracovních zkušeností, na jejichž základě, firma uživatele shledává atraktivním.

Existuje také mnoho internetových portálů, kde jsou umístěny inzeráty zaměstnavatelů, jenž poptávají nové zaměstnance. Zájemci o zaměstnání si zde mohou zvolit lokalitu, ve které chtějí vykonávat případné zaměstnání, obor, ve kterém hledají uplatnění, typ úvazku, finanční ohodnocení nebo mohou inzeráty vyfiltrovat pouze na základě firmy, u které by rádi pracovali. Mezi nejznámější pracovní portály patří například Jobs.cz nebo Práce.cz.

Dalším portálem, který kromě nabídky inzerce pracovních míst zároveň umožňuje poznat i samotnou firmu, je například portál atmoskop.cz, ten se zaměřuje nejen na samotnou nabídku zaměstnání, ale i na hodnocení konkrétní firmy prostřednictvím jejich zaměstnanců či bývalých zaměstnanců. Každé hodnocení prochází před zveřejněním ověřováním, jestli skutečně hodnotil zaměstnanec či bývalý zaměstnanec společnosti, i přesto se jedná o hodnocení anonymní, tedy jméno hodnotitele není nikde zveřejněno. Zájemce o zaměstnání si tak může zjistit třeba, jaké hodnoty firma zastává, zda ve firmě nedochází k nějaké diskriminaci nebo zda firma plní své závazky vůči zaměstnancům. Hodnocení společností si lze na portálu vyfiltrovat i na základě konkrétnějších hesel, příkladem se jedná o „rodinu“, kde může uživatel nalézt společnosti, které umožňují práci z domova nebo možnost kratšího úvazku, dalšími hesly jsou „kariérní růst“, „volná pracovní doba“ nebo „ne přesčasům“ (Matušincová, 2019; Atmoskop.cz, 2022).

Při vykonávání zaměstnání je velmi důležitý vztah mezi zaměstnancem a nadřízeným. To, zda si sednou, pak ovlivní jejich případnou spolupráci a výsledek samotné práce. Tímto směrem se zabývá portál winwinjob.cz, kde si může zájemce vybrat práci podle „šéfa“. Portál funguje na porovnávání výsledků jednoduchého testu. Uživatel z testu získá hodnotový profil, který se porovnává s jednotlivými „šéfy“, následně se uživateli ukáže shoda, kterou s konkrétním člověkem má. Zájemce o zaměstnání má tak šanci vybrat si pracovní pozici nejen na základě náplně konkrétní práce, ale zároveň i na tom, zda si se svým potenciální šéfem sedne (Matušincová, 2019; WinWinJob, 2022).

3.6 Nezaměstnaní a společnost

Důležitou a důstojnou podmínkou života člověka je práce. Díky ní získá materiální zajištění, pocit společenské prospěšnosti, kromě toho se člověk snadněji začlení do řady sociálních vztahů. Zaměstnání mimo jiné umožňuje dotyčnému rozvíjet své schopnosti (Buchtová et al., 2023). Prostřednictvím zaměstnání a platných hodnot se lze stát vzorem pro děti. Dle Marušky (2012) je nezaměstnanost velmi nespravedlivým jevem pro celou

společnost. Týká se totiž jak obyvatel bez zaměstnání, tak i ostatních obyvatel, kteří nezaměstnanost doslova financují a jsou poznamenáni negativními dopady vyplývajících z tohoto jevu.

Není proto divu, že společnost nevnímá nezaměstnané pokaždé úplně dobře, některými dokonce pohrdá. Mnoho lidí si neumí a ani nechce představit možnost, že by se mohli stát nezaměstnanými. Většina lidí bere zaměstnání jako povinnou součást života související se samotným žitím. K tomu, že je nezaměstnanost vnímána špatně, přispívá i fakt, že se kolem nás nachází mnoho skupin, které pobírají sociální dávky, vyplácené na úkor pracujících, a to bez snahy si najít své zaměstnání. Smutnou realitou je, že se někteří z nich mají dokonce lépe než slušně pracující lidé.

Někteří obyvatelé berou nezaměstnané jako osoby upřednostňující zahálku, nahlíží na ně jako na podřadné, ačkoliv nikdo z nich neví, co za jejich nezaměstnaností stojí. Každý se totiž do této situace nemusí dostat dobrovolně. Člověk se může stát nezaměstnaným prakticky ze dne na den. Někdo může být propuštěn ze zaměstnání, jiný může zaměstnání opustit sám s vidinou rychlého nástupu do zaměstnání druhého. Ne vždy jde však vše podle plánu, navíc je situace na trhu práce opravdu nepředvídatelná.

3.7 Vliv nezaměstnanosti na starobní důchod

Zeptáte-li se starších pracujících, jak se jim daří v práci, ve většině případů zmíní, že už by byli rádi v důchodu. Starobní důchod je sociální dávkou, dalo by se říci, že i odměnou na kterou má nárok každý, kdo odpracoval určitý počet let a docílil určitého věku, a to bez toho, aniž by musel dále pracovat.

Starobní důchod patří mezi čtyři druhy důchodů českého důchodového systému. Jedná se o nejčastější formu důchodu, která slouží k zajištění základních potřeb seniorů. Odchod do něj je dobrovolný a rozhodně není povinností. Důchod je vyplácen měsíčně od doby, kdy vznikl nárok až dokonce života daného člověka. Pro přidělení důchodu musí člověk splnit dvě podmínky, těmi jsou dosažení důchodového věku a získání potřebné doby důchodového pojištění. Důchodový věk je možné definovat jako věk, při kterém vzniká osobě nárok na starobní důchod. Je dán zákonem a lze ho zjistit i přes důchodovou kalkulačku ČSSZ. Pro rok 2023 je důchodový věk stanoven na 64 let. Ženám, které vchovaly děti se možnost odchodu do důchodu liší oproti mužům nebo těm ženám, které žádné dítě nevychovaly. Možnost odejít do starobního důchodu před dosažení důchodové věku je možné za předpokladu, že osoba získá potřebnou dobu důchodového pojištění jako je tomu při řádném

odchodu. V tomto případě se jedná o tzv. předčasný starobní důchod. Již zmíněným dalším rozhodujícím faktorem pro odchod do důchodu je doba důchodového pojištění, jedná se o složku sociálního pojištění. Sociální pojištění je ve většině případů hrazené zaměstnavatelem, u kterého je osoba zaměstnaná, v případě osoby samostatně výdělečně činné ho platí sama osoba, ta si musí hlídat i jeho odvody. Doba potřebného pojištění je vázána na rok, ve kterém je docíleno důchodového věku. Momentálně je tato doba stanovena na 35 let (Kurzycz, 2022; Česká správa sociálního zabezpečení, 2023).

Výpočet starobního důchodu se skládá ze dvou výměr, a to ze základní a procentní. Jednotná pro všechny je základní výměra, která je stanovena zákonem. Naopak procentní výměra je stanovována individuálně a je dána procentní sazbou z výpočtového základu dle získané doby pojištění (Kurzycz, 2022; Česká správa sociálního zabezpečení, 2023).

Výše starobního důchodu je dána délkou doby důchodového pojištění a výší výdělků dosažených v daném období (Kurzycz, 2022; Česká správa sociálního zabezpečení, 2023). Čím člověk déle pracuje a čím vyšší má výdělků, tím vyšší bude jeho starobní důchod.

Nezaměstnanost tedy výrazně ovlivňuje nárok i výši budoucího důchodu. Důležité také v tomto případě je, zda byl nezaměstnaný veden jako uchazeč o zaměstnání na úřadu práce a jak dlouho nezaměstnanost trvala. Jestliže osoba je či byla nezaměstnaná a neregistrovala se na úřadu práce delší dobu, může to pro ni znamenat, že ji nevznikne nárok na důchod, protože se ji toto období nezapočítává do doby důchodového pojištění, a tudíž nemusí splnit potřebnou dobu pojištění. Nebo může dojít k situaci, kdy splní dobu důchodového pojištění, ale doba neevidované zaměstnanosti významně ovlivní výši starobního důchodu. V zákonem stanovených situacích lze tyto důsledky zmírnit prostřednictvím tzv. dobrovolného důchodového pojištění. V případě, že byl nezaměstnaný evidovaný na úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání, je tato doba označována jako náhradní doba důchodového pojištění. Ta se v určitém zákonem stanoveném rozsahu započítává do nároku na důchod i do jeho výše, a to přesto, že nebylo pojistné odváděno. Pokud občan je nebo byl evidován na úřadu práce bez nároku na podporu, jsou při výpočtu starobního důchodu brány v potaz maximálně 3 roky (Česká správa sociálního zabezpečení, 2021).

Ačkoli to může znít neuvěřitelně nezaměstnanost může v určitých případech i zvýšit výši důchodu. Jak bylo zmíněno, důležitou roli pro výpočet výše důchodu hraje skutečnost, jak dlouho a kolik dotyčný přispíval na sociální pojištění. Méně známou informací je, že při započítávání doby pojištění, tedy odpracovaných let, se bere v potaz vždy celý rok, tedy 365 dnů. Každý započtený rok zvyšuje důchod. Lidé si často neuvědomují, když po dosažení

důchodového věku odchází do důchodu, že pro ně může být daleko výhodnější přihlásit se na úřad práce, a to i v případě, že se jedná o pár týdnů nebo i dnů. Odejdou-li do důchodu v situaci, kdy jim k započtení dalšího roku pojištění zbývá opravdu málo, nechá propadnout část odpracovaných dnů a ošidí se o vyšší důchod. Dalo by se říci, že odpracoval část roku pro nic za nic (Budai, 2021).

3.8 Vzdělání a nezaměstnanost

Každý se narodí nebo narodil do rodiny, která zastává určitou výchovu, jež dotyčného ovlivňuje po celý jeho život. Od mala je veden ke konkrétním názorům, tradicím či k větší samostatnosti. Vždy se říkalo, škola je základem života. Každý však vnímá důležitost vzdělání jinak. Pro někoho vzdělání není až tak důležité a bere ho pouze jako povinnou součást života. Jiní naopak vzdělání vnímají jako důležitý faktor, který otevře dotyčnému dveře do „lepšího světa“. O tom, že je vzdělání velmi důležité řada z nás slyšela už do dětství.

Děti v mladším a starším školním věku si slova jejich rodičů moc často neuvědomují. Přece jen jsou to děti, které se těší, až jim skončí poslední hodina a budou se moci odebrat domů. První uvědomění si, že jejich výsledky ve škole jsou důležité přijde nejspíš až s výběrem střední školy. Zde žáci zjistí, že dostat se na vysněnou školu či obor není jen tak, ale je zapotřebí mimo jiné doložit i určité výsledky. K druhému zjištění, které souvisí s výběrem střední školy, dochází při hledání brigády v období dorostovém. Samotné školní výsledky při hledání brigády roli sice nehrají, ale studovaný obor už ano, a to z pohledu výběru brigády a samozřejmě i ohodnocení. O tom, že vzdělání v životě člověka hraje velkou roli, si řada z nás uvědomí až při hledání samotného zaměstnání. Pokud někdo vystuduje pouze základní školu či střední školu s výučním listem, nemůže očekávat, že bude vykonávat pozici právníka, učitele nebo například účetní a brát tak stejné peníze jako lidé, kteří vystudovali vysokou školu či střední školu s maturitní zkouškou. Ačkoliv finanční ohodnocení automaticky nezávisí na dosaženém vzdělání, i když v případě pouhého základního vzdělání rozdíl bude znatelný, při výběru zaměstnání však už ano.

Obecně se počítá s tím, že čím vyšší vzdělání, tím nižší nezaměstnanost. Tedy člověk s vyšším vzděláním by neměl mít problém při hledání zaměstnání. Ovšem není tomu tak pokaždé, dotyčný se nemusí spokojit hned s první nabídkou, ať už s ohledem na finanční odměnu či náplň samotné práce. Studuje-li člověk déle, než je po něm společensky „vyžadováno“, očekává v budoucnu lepší práci a také adekvátní ohodnocení.

Dle Kuchaře (2007) je dosažená úroveň vzdělání dominantní kategorií při uplatnění na trhu práce. Na zájem o zvyšující se vzdělání působí také růst hodnoty vzdělání ve společnosti, která si začíná uvědomovat důležitost onoho vzdělání.

Zvyšování kvalifikačních požadavků potřebných k výkonu určité pracovní činnosti, je nedílnou a přirozenou součástí vývoje společnosti, která vyžaduje vyšší vzdělanostní úroveň. Těmto zaměstnancům to obvykle přináší i vyšší úroveň sociálního statusu (Kalous a Veselý, 2006).

Počet absolventů středních škol se zájmem o studiu na vysoké škole roste. Absolventy motivuje především získání nových vědomostí, uplatnění na trhu práce, získání diplomu či budoucí výdělek. Někteří z nich se rozhodují na základě vidiny v podobě o pár měsíců prodlouženého mládí, tedy oddálení nástupu do zaměstnání. Ovšem i tento poněkud mazaný záměr mnoho z nich často přezkoumá a vysokou školu dostuduje (Smítalová, 2022; Kavanová, 2016).

Nutné je také zmínit opačnou stranu mince, a tou je skutečnost, že pro některé zaměstnavatele mohou být uchazeči o zaměstnání tzv. převzdělaní. Vzdělání tedy nemusí být za každou cenu pro zaměstnavatele atraktivní.

3.9 Vzdělávací systém České republiky

Počátky vzdělanosti na území České republiky jsou spojovány s obdobím dětství knížete Václava. Důležité je však zmínit, že již v éře slovanského osídlování docházelo do jisté míry ke vzdělanosti. Ta měla podobu spíše v předávání životních zkušeností a duchovních hodnot, přičemž řízení měly na starosti církevní organizace (Kalous a Veselý, 2006).

Dalším zásadním milníkem vzdělanosti v českých zemích je zavedení povinné školní docházky roku 1774 Marií Terezií, která mimo jiné i ustálila hromadnou formu vzdělávání. V roce 1869 vyšel v platnost Hasnerův zákon. Ten zbavil školy církevního dohledu, zavedl osmiletou školní docházku a obecnou školu (Kalous a Veselý, 2006).

Po okupaci v roce 1939 se řízení a správa československého školství dostala do rukou protektorátní správy. S ohledem na politické plány s českým národem orientované k postupné germanizaci či likvidaci, bylo školství bráno jako nebezpečná instituce šířící českou národní kulturu a tradice. Vše bylo pod stálou kontrolou protektorátních úřadů a veškeré informace o Československé republice byly odstraňovány z učebnic (Kalous a Veselý, 2006).

S nástupem komunistické moci došlo k prodloužení povinné školní docházky na 9 let a k přizpůsobení školského systému k sovětskému vzoru. V tomto období došlo ke značnému zhoršení vzdělanosti obyvatelstva, všeobecné vzdělávání bylo podřízeno ideologickému charakteru, možnost vysokoškolského studia byla značně omezena a v případě nedělnických rodin bylo studium umožněno vždy ob jednu generaci (Kalous a Veselý, 2006).

V dnešní době jsou školy v České republice spravovány veřejnou správou, zřizovateli škol jsou kraje a obce. Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy ČR řídí výkon státní správy v oblasti školství, mimo jiné zodpovídá i za rozvoj vzdělávací soustavy nebo stanovuje kvalifikační předpoklady učitelů (Nový, 2023). O kontrolu dodržování zákonů se stará Česká školní inspekce.

Do soustavy školských zařízení patří školská zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, školská zařízení pro zájmové vzdělání, výchovná a ubytovací zařízení. Základním právním dokumentem je školský zákon, působící na všechny stupně vzdělání s výjimkou terciárního. Zákon schvaluje Poslanecká sněmovna ČR a podepisuje prezident republiky (Jiří Kubíček, 2023).

Vzdělávací systém ČR představuje mateřské, základní, střední a vysoké školy. Předškolní výchovu zajišťují především mateřské školy, jež navštěvují děti ve věku od 3 do 6 let, výjimečně i děti mladší, pro které jsou obcí zřízeny jesle. Mateřské školy mohou však navštěvovat i děti starší, a to v případě, že jim byl odložen nástup na základní školu (Alavia, 2023).

Primární, tedy základní vzdělání zajišťují základní školy, které jsou určeny dětem, kteří k 1. září dovršily věku 6 let. V některých případech může dítě nastoupit později. Vzdělání na základní škole trvá 9 let a je shodné s délkou povinné školní docházky. Základní škola rozeznává dva stupně, první stupeň odpovídá 1. až 5. ročníku a druhý stupeň pak 6. až 9. ročníku, tedy primární a nižší sekundární vzdělání. Povinné základní vzdělání není nutné plnit na základní škole, je zde možnost přejít na víceleté gymnázium a zbylé roky odchodit tam. Tuto možnost žáci získávají v 6. a 8. ročníku (Alavia, 2023).

Vyšší sekundární vzdělávání reprezentují střední školy, střední odborné školy, střední odborná učiliště, konzervatoře a gymnázia. Prostřednictvím těchto zařízení mohou žáci získat střední vzdělání, střední vzdělání s výučním listem či střední vzdělání s maturitou. Studenti se středním vzděláním a středním vzděláním s výučním listem mají možnost pokračovat nástavbovým studiem a získat tak střední vzdělání s maturitou. Délka

studia středního vzdělání je 1 až 2 roky, v případě středního vzdělání s výučním listem 2 až 3 roky nebo zkráceným studiem 1 až 1,5 roku pro ty, kteří již ukončili střední vzdělání s maturitní zkouškou. V případě středního vzdělání s maturitou je délka studia stanovena na 4 roky, u nástavbového studia se jedná o 2 roky (Alavia, 2023).

Vysoké a vyšší odborné školy představují úroveň terciárního vzdělávání. Vysokoškolské vzdělání je v České republice nejvyšším stupněm vzdělávací soustavy, jsou velmi důležité pro vědecký, kulturní a ekonomický život společnosti a jeho vývoj. Terciární vzdělání je realizováno dvěma stupni. První stupeň představuje bakalářský a magisterský vzdělávací program. Bakalářský program slouží jako příprava k výkonu povolání využívající moderní poznatky a metody. Délka trvání je stanovena na 3, maximálně 4 roky, absolventům studia je udělen akademický titul bakalář. Navazující magisterské studium, které se zaměřuje na získání znalostí a na jejich aplikaci v praxi trvá od 2 do 3 let. Druhý stupeň terciárního vzdělávání je reprezentován doktorským studiem, ve kterém dochází k vědeckému bádání a samostatné tvůrčí činnosti. Doba studia je 3 až 4 roky (Alavia, 2023).

4 Vlastní práce

4.1 Nezaměstnanost České republiky a Slovenska

4.1.1 Česká republika

Česká republika je vnitrozemský stát s rozlohou 78 866 km². Skládá se z 8 regionů soudržnosti a 14 krajů (Pražský hrad, 2022). Počet obyvatel dosahuje 10,53 mil. Vznik České republiky se datuje k 1. lednu 1993, kdy došlo k rozdělení Československa na dva samostatné státy. Se svou ekonomikou se řadí mezi konkurenceschopné a v některých oblastech se nachází mezi špičkou. Jediné, co ji tzv. táhne dolů, je nízký podíl národního důchodu na HDP. Inflace, která neroste jen v České republice, se vyšplhala v lednu 2023 na 17,5 %, patří tak mezi nejdramatičtější v rámci rozvinutých států (BusinessINFO.cz, 2022; Pohůdka, 2023).

Obrázek 1: Kraje České republiky

Zdroj: CAMP.cz, 2023a

4.1.1.1 Nezaměstnanost České republiky

Česká republika má dlouhodobě nízkou nezaměstnanost ve srovnání se státy Evropské unie, i přesto však stále pracuje na jejím snižování. Ačkoliv obecně nevykazuje vysokou nezaměstnanost, potýká se přesto s problematickými skupinami občanů, či regiony, u kterých se nezaměstnanost za nízkou označovat příliš nedá.

Republikově nízká nezaměstnanost přináší nepříznivé podmínky pro českou ekonomiku. Firmy mají velké problémy, protože řadě z nich chybí pracovní síla, která by jim pomohla k růstu. Nepříznivé podmínky firem pak příliš nepodporují ekonomiku (SIMAR, 2022).

Nezaměstnanost České republiky a krajů je v letech 2018 až 2022 popsána v tabulce 1.

Tabulka 1: Míra nezaměstnanosti ČR v letech 2018-2022 v %

Území/kraj	2018	2019	2020	2021	2022
ČR	2,25	2,02	2,55	2,81	2,20
Hl. m. Praha	1,27	1,30	2,27	2,30	1,60
Středočeský kraj	1,97	1,32	1,95	2,50	1,24
Jihočeský kraj	1,42	1,78	1,78	1,76	1,36
Plzeňský kraj	1,53	1,28	2,20	3,06	2,07
Karlovarský kraj	2,89	4,19	4,72	5,66	3,95
Ústecký kraj	3,63	2,51	3,68	3,73	2,99
Liberecký kraj	1,88	1,85	2,91	2,61	2,02
Královéhradecký kraj	2,30	1,64	2,57	2,30	2,69
Pardubický kraj	1,72	1,60	1,61	2,29	1,83
Kraj Vysočina	1,71	1,39	2,22	2,12	1,57
Jihomoravský kraj	2,61	2,12	2,29	2,53	1,81
Olomoucký kraj	2,57	2,45	3,07	2,62	3,41
Zlínský kraj	1,77	1,95	1,92	1,84	2,03
Moravskoslezský kraj	3,68	3,66	3,61	4,57	3,95

Zdroj: Český statistický úřad, 2023a, vlastní zpracování

Z tabulky 1 vyplývá, že nejnižší nezaměstnanost za celou Českou republiku ve sledovaném období vykazoval rok 2019 a naopak nejvyšší rok 2021. Nízká úroveň nezaměstnanosti v roce 2019 byla výsledkem hospodářského růstu, který se projevoval již od roku 2014. Dle evidence úřadu práce dosáhl počet volných pracovních míst počtu 341 tis., což je o více jak 55 tis. míst více než v předešlém roce. Počet volných pracovních míst i vysoká zaměstnanost, která se v roce 2019 a 2018 držela okolo 75 %, nahrávala především

zaměstnancům. Chce-li firma růst nebo si udržet konkurenceschopnost, potřebuje především zaměstnance, ty buď musí získat nebo si je alespoň udržet. Růst mezd či možnost kariérního růstu byly a jsou nejčastějším způsobem, jenž k tomu firmy využívají a zaměstnanci jimi rozhodně nepohrdají. V roce 2018 došlo poprvé k situaci, kdy byl počet registrovaných nezaměstnaných nižší než počet volných pracovních míst (Jarošová, 2019; Holý, 2020; Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2019).

Jednoznačně nejvýraznější změna v míře nezaměstnanosti v celé ČR byla zaznamenána v roce 2022, kdy se nezaměstnanost snížila z hodnoty 2,81 % na 2,20 %, tedy o více než 0,6 p. b. Výraznou změnu zaregistroval i rok 2020, ačkoliv již nebyla pro nezaměstnanost přívětivou. Rok 2020 se stal rokem ve znamení Covidu 19. Pandemie se dotkla samozřejmě i pracovního trhu, krátce po jejím vypuknutí došlo k zákazu provozu restaurací a některých obchodů nebo k omezení provozu. Mnoho podniků nebylo schopno dostát svým závazkům na příklad vůči zaměstnancům či pronajímatelům. Pro některé podniky se tato doba stala osudnou a stejně tak i pro řadu zaměstnanců. Situace mohla být o to horší, kdyby vláda nepřišla s kompenzačními balíčky, které sloužily jako podpora zaměstnanců i zaměstnavatelů, kteří byli postiženi touto pandemií. Řada podniků si také zachránila činnost svou vynalézavostí, kdy i přes zákaz provozu například restaurací, přišly s možností vydávat jídla alespoň přes okénka. Největší problémy zaznamenaly v odvětví gastronomie, cestovního ruchu, ubytování a služeb (Cechl, 2020).

Nejvyšší míra nezaměstnaných v ČR byla zaznamenána o rok později, tedy v roce 2021, kdy se její hodnota vyšplhala na 2,81 %. I tento rok byl zasažen pandemií, která stále trvala. Nejvýraznější pokles zaměstnanosti se týkal odvětví gastronomie, ubytování, v činnosti administrativní a podpůrné, kterých se protipandemická opatření dotkla nejvíce. V souvislosti s tím, proto podnikatelů ze zmíněných odvětví výrazně ubylo. Přestože jsou za sledované období výše podílu v letech 2020 a 2021 jednoznačně nejvyšší, stále jsou hodnoty považovány za nízké (Ministerstvo financí ČR, 2022; Lindström, 2022).

V následujícím roce došlo ke značnému snížení míry, jednalo se o vyšší pokles, než vykazoval rok 2019. Důležitou skutečností pomáhající dobrému stavu zaměstnanosti byl samotný trh práce, který nabízel vysoký počet volných pracovních míst, a tudíž i velký zájem zaměstnavatelů o pracovní sílu. Rok 2022 již nebyl ovlivněn pandemií koronaviru, a to i přesto, že virus zcela nezmizel a ani nezmizí. Avšak trh práce, ekonomika a řada dalších věcí byla značně ovlivněna pro změnu situací na Ukrajině, kde došlo k válečnému konfliktu. V souvislosti s tím došlo k přílivu uprchlíků z Ukrajiny, který se projevil i na trhu práce.

Zaměstnání získalo za celý rok 173 246 z nich. Od počátku krize do konce roku 2022 evidoval Úřad práce ČR 31 270 osob z Ukrajiny (Lindström, 2022; Kurzycz, 2023).

S ohledem na nezaměstnanost v rámci krajů si nejpříznivěji za celé sledované období vedl kraj Jihočeský, Středočeský a Praha. Nejlépe si Jihočeský kraj vedl s nezaměstnaností v roce 2021. Na počátku sledovaného období měla nejnižší míru nezaměstnanosti Praha, která je pro ni dlouhodobě typická, zároveň ve zmíněném roce 2018 evidovala 2. nejnižší míru nezaměstnaných osob za celé sledované období ve srovnání s ostatními kraji, a to 1,27 %. Jednou z příčin nízké nezaměstnanosti je rozhodně velké množství zaměstnavatelů a tím i pracovních příležitostí. Středočeský kraj se může pyšnit řadou rozvojových ploch pro podnikání, řadou významných firem s celostátním významem, ideálními podmínkami pro zemědělskou výrobu a zpracovatelský průmysl. Nevýhodou kraje je jeho poloha, díky které řada obyvatel odchází za prací do hlavního města (EURES, 2023a). Středočeský kraj v roce 2022 zaznamenal nejmenší míru nezaměstnanosti za celé sledované období ve srovnání s ostatním kraji, a to míru 1,24 %.

Naopak nejhorší výsledky podílu nezaměstnaných ve sledovaném období vykazoval kraj Karlovarský, Ústecký a Moravskoslezský, kdy zmíněné kraje měly výrazně vyšší nezaměstnanost, než byl celorepublikový průměr. Velkým problémem v Ústeckém kraji, který jednoznačně působí na nezaměstnanost v kraji, je nevyvážená vzdělanostní a sociální struktura obyvatelstva. Velká část nezaměstnaných dosáhla pouze základního vzdělání a pracovních zkušeností příliš nemá, proto je složité pro ně najít vhodné zaměstnání. Navíc je také potřeba zmínit nemilou skutečnost, že řada z nich je zvyklá na sociální podporu a jejíž výše by při výdělečné činnosti pravděpodobně nedosáhli. V Moravskoslezském kraji se také trvale nachází velký počet sociálně nepřizpůsobivých občanů. Zároveň zde dlouhodobě dochází ke strukturálnímu nesouladu mezi nabídkou a poptávkou na pracovním trhu. V tomto kraji dochází i k častému odchodu firem/zaměstnavatelů mimo region, a to z důvodu dlouhodobě nepříznivé ekonomice. Špatná ekonomická situace vládne i v Ústeckém kraji. (Úřad práce ČR, 2022d; Úřad práce ČR, 2022e; Kurzycz, 2023).

V souvislosti s již zmíněným koronavirem je zapotřebí zmínit Karlovarský kraj, který byl ze všech krajů České republiky tímto virem poznamenán jednoznačně nejvíce. Důležité je ovšem zmínit, že kraj si s nezaměstnaností nevedl ani před pandemií moc dobře. Smůla v podobě zvyšující se nezaměstnanosti se Karlovarského kraje chytla již v roce 2019. Kraj si připsal v letech 2019, 2020 a 2021 jednoznačně nejhorší míry nezaměstnanosti. Ve 3. zmíněném roce překročila dokonce hranici 5 % a od druhé nejvyšší nezaměstnanosti

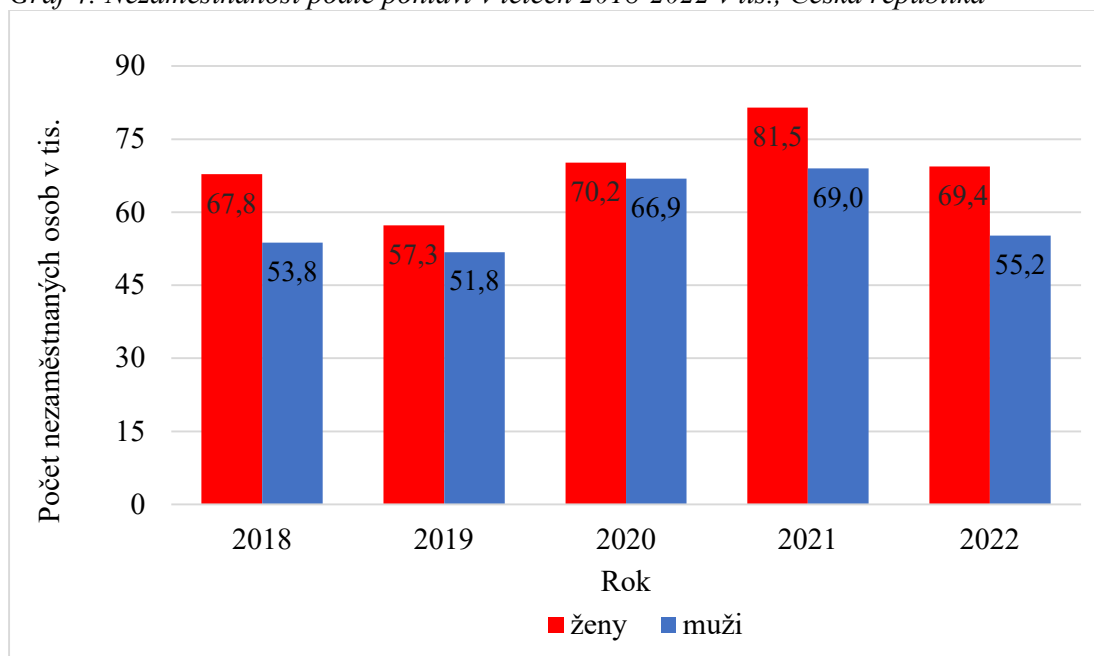
z Moravskoslezského kraje si odskočil o více než 1 p. b. V roce předchozím rozdíl činil více jak 1 p. b., v tomto roce měl druhou nejvyšší míru nezaměstnanosti kraj Ústecký. Karlovarský kraj vždy byl a je krajem závislým na turistech a lázeňství, na rozdíl od ostatních krajů se zde nenachází mnoho firem ve velkém průmyslu, které by na sebe vázaly pracovní místa. Zákaz cestování mezi okresy, uzavírání podniků či rušení společenských akcí, především pak zrušení Karlovarského filmového festivalu, bylo pro kraj velmi bolestivé. Řada obyvatel tak byla nucena kvůli práci dojíždět do vedlejšího Německa. Situace se v kraji zlepšila s rokem 2022, i přesto byla však naměřena 2. nejvyšší nezaměstnanost. Karlovarský kraj si v tomto roce připsal daleko příjemnější prvenství než vysokou nezaměstnanost, a to nejkładnější snížení, které dělalo 1,7 p. b. (Soukeníková, 2022).

4.1.1.2 Nezaměstnanost s ohledem na pohlaví

Ačkoliv se Česká republika snaží o rovné postavení žen a mužů na trhu práce, nedaří se jí to úplně splnit, a to ani v jejich odměňování, které je právě s nerovností na trhu práce často spojované. I z evropského srovnání vyplývá, že se v zemi nachází značná genderová nerovnost, kde je hlavním problémem nerovnost na trhu práce. Podpora rovnosti přichází i z Evropské unie, která patří mezi její zásady. V předchozích letech se Česká republika snažila o rovnost mezi ženami a muži na trhu práce prostřednictvím dokumentu Strategie Evropa 2020 a momentálně uplatňuje politiku rovnosti žen a mužů prostřednictvím vládního dokumentu Strategie 2021+. Ten definuje jako cíl vyrovnat zastoupení žen a mužů v rozhodovacích funkcích nebo docílit rovnosti žen a mužů právě na trhu práce (Úřad vlády ČR, 2021).

Řada zaměstnavatelů při výběru zaměstnanců upřednostňuje muže před ženami z mnoha důvodů. Jedním z nich může být skutečnost, označovaná jako „horizontální genderová segregace“. Jedná se konkrétní profese či obory, které jsou brány jako konkrétně mužské. Příkladem by mohlo stavebnictví, kde převažují zaměstnanci v zastoupení spíše mužském než ženském. Dalším důvodem může být i mateřství u žen, naprosto přirozená věc, která však ženu může při přijímání do zaměstnání značně znevýhodnit (Čechovská, 2022). Pro trh práce ČR je typická dlouhodobá genderová nerovnost, která není malá (Úřad vlády ČR, 2021). O vývoji nezaměstnanosti žen a mužů na trhu práce v České republice vypovídá následující graf.

Graf 4: Nezaměstnanost podle pohlaví v letech 2018-2022 v tis., Česká republika

Zdroj: Český statistický úřad, 2023b; vlastní zpracování

Z grafu 4 je na první pohled viditelná vyšší nezaměstnanost u žen. Nejvyšší byla v celorepublikovém průměru zjištěna v letech 2022 a 2018, kdy rozdíl oproti počtu nezaměstnaných mužů činil v případě roku 2018 14 tis. nezaměstnaných a v případě roku 2022 16,9 tis. nezaměstnaných. V závěsu za nimi se umístil rok 2021 s 12,5tisícovým rozdílem. Na rozdílu v roce 2018 se nejvíce podílelo rodičovství a nedostatek částečných úvazků. Docházelo k dalšímu sblížení průměrných mezd mužů a žen, také bylo zjištěno, že žena na stejné pracovní pozici jako muž, dostala v průměru o 11 % menší odměnu (Úřad vlády ČR, 2019). Následující dva roky docházelo ke snižování rozdílu v počtu nezaměstnaných mužů a žen, v roce 2020 činil rozdíl pouhých 3,3 tis. nezaměstnaných. V dalších letech došlo naopak ke zvyšování rozdílu a ke konci sledovaného období již opět hranice rozdílu atakovala 14 %. Důvodem nerovností bylo kromě diskriminace z pohledu samotného pohlaví, rodičovství, nedostatek služeb péče o děti do věku tří let a nedostatek flexibilních pracovních úvazků (Úřad vlády ČR, 2021). Česká republika si stanovila v souvislosti se Strategií Evropy 2020 mimo jiné i cíl, zvýšit do roku 2020 míru zaměstnanosti žen ve věku od 20 do 64 let na 65 %. Tento cíl se jí dařil plnit již od roku 2017, kdy se míra zaměstnanosti této skupiny vyhoupla na 70,5 %. V dalších dvou letech docházelo ke zvyšování míry zaměstnanosti žen, v roce 2019 se míra dostala na 72,7 %. V následujícím roce 2020 došlo ke snížení míry zaměstnanosti u žen ve zmíněné věkové

kategorii, a to o 0,8 p. b. na míru 71,9 %. Tento cíl se tedy České republice podařil splnit (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2018, 2019, 2020, 2021).

4.1.1.3 Nezaměstnanost podle věku

Je mnoho směrů, ve kterých platí, že na věku nezáleží, ovšem na trhu práce je věk dost důležitý. S věkem totiž člověk prochází různými etapami svého života, které ho mohou na trhu práce diskriminovat. Pokud je člověk příliš mladý, je brán jako nezkušený a často bez praxe. Zaměstnavatelé o něj nemusí mít takový zájem, protože jeho zaškolení může být náročnější finančně i časově než případné zaškolení člověka se zkušenostmi. Další věkovou skupinou, která může být na trhu práce diskriminována, je skupinou osob ve věku nad 50 let. Ti mohou mít větší tendenci k onemocnění díky oslabené imunitě, také mají tendenci trpět bolestmi zad, nespavostí apod. Tito lidé také ztrácejí schopnost se v novém prostředí adaptovat či se naučit s novými technologiemi, které moderní doba přináší. Jejich zaškolení může trvat déle a být tak i finančně náročnější než zaškolení mladého nezkušeného uchazeče. Zaměstnavatelé o ně nemají obvykle zájem i přesto, že mají mnoho zkušeností, důvěru a jsou loajální.

Tabulka 2 zobrazuje počty nezaměstnaných osob v České republice podle jejich věku.

Tabulka 2: Nezaměstnanost podle věku v letech 2018-2022 v tis.

	2018	2019	2020	2021	2022
Věková struktura					
15-19 let	5,0	4,7	5,6	6,9	6,8
20-24 let	15,0	11,4	15,3	14,6	11,5
25-29 let	17,2	14,0	19,8	17,4	11,8
30-34 let	14,2	14,9	20,8	18,7	10,1
35-39 let	15,7	13,4	16,2	20,8	11,9
40-44 let	13,6	12,1	16,3	19,6	16,6
45-49 let	10,8	10,6	12,7	15,0	12,5
50-54 let	11,7	10,0	12,1	14,8	10,2
55-59 let	11,7	12,7	13,8	15,5	11,8
60-64 let	5,4	4,6	4,2	6,7	5,8

Zdroj: Český statistický úřad, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023c; vlastní zpracování

Nejvyšší počet nezaměstnaných za sledované období byl evidován u věkové skupiny od 30 do 34 let, dále u skupiny 25 až 29 let a 35 až 39 let, kdy byla nejvyšší hodnota nezaměstnanosti naměřena v roce 2020 u věkové skupiny od 30 do 34 let s 20,8 tis. nezaměstnaných a následně i v roce 2021 u skupiny od 35 do 39 let ve stejné výši. Rok 2020 lze označit jediným rokem, ve kterém došlo u všech kategorií kromě jedné k růstu

nezaměstnaných, na což měl jednoznačně vliv Covid 19. Kategorie nezaměstnaných ve věku 60 až 64 let se stala jedinou skupinou, která zaznamenala v tomto roce pokles o 500 nezaměstnaných. Nejvíce jich přibylo u skupin ve věku 25 až 29 let a 30 až 34 let, kdy se počty zvýšili o více než 5,5 tis. osob. O rok později byl taktéž evidován růst počtu nezaměstnaných, ale u některých skupin také jejich pokles, a to v případě skupin v rozmezí od 20 do 34 let. I na tento rok měla dopad zmíněná pandemie, avšak v roce 2021 již docházelo k uvolňování určitých zákazů činností či si zaměstnavatelé nacházeli cesty, jak fungovat i skrze opatření. Kolísavý vývoj věkových skupin od 30 do 34 let, od 35 do 39 let a od 40 do 44 let byl dán nástupem slabších ročníků na trh práce a postupným přesunem poměrně silné populační vlny ze 70. let 19. stol. do dalších věkových skupin. U věkové skupiny 55 až 64 let růst nezaměstnanosti ovlivnila rostoucí hranice věku odchodu do důchodu. Klesající a rostoucí vývoj nezaměstnanosti u věkových skupin 15 až 19 let a 20 až 24 let mohl poznamenat například snižující se nebo naopak zvyšující se zájem o vzdělání a případnou přípravu na povolání (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2019, 2020, 2021).

Rok 2022 se stal rokem velmi kladného vývoje nezaměstnanosti, došlo totiž k jejímu poklesu u všech sledovaných skupin. K nejvýznamnějšímu snížení došlo v případě skupiny osob ve věku 35 až 39 let, když se nezaměstnanost snížila o více než 8800 nezaměstnaných. O něco menší změny dosáhla skupina ve věku 30-34 let, která evidovala pokles o více než 8500 osob.

Z tabulky 2 je na první pohled zřejmý výrazně nižší počet nezaměstnaných po celé sledované období u kategorie ve věku od 15 do 19 let a od 60 do 64 let, přičemž nejstarší skupina vykazovala nejnižší zastoupení nezaměstnaných, vyjma roku 2018. Jejich počty nezaměstnaných byly, jak je vidno z tabulky v případě většiny let, méně než poloviční oproti zbylým věkovým kategoriím. Příjemnější o to je, že se jedná o rizikové skupiny na trhu práce.

4.1.1.4 Nezaměstnanost podle dosaženého vzdělání

O tom, že je úroveň vzdělání důležitým faktorem na trhu práce, není pochyb. Především mladá generace vstupující na trh může zaujmout potenciálního zaměstnavatele právě svým dosaženým vzděláním. Mnoho absolventů nemá po ukončení studia dostatek zkušeností, které by mohlo při hledání zaměstnání využít, a tak jedinou možností je právě jejich vzdělanost. O počtu nezaměstnaných s ohledem na nejvyšší dosažené vzdělání pojednává tabulka 3.

Tabulka 3: Nezaměstnanost podle vzdělání v letech 2018-2022 v tis.

	2018	2019	2020	2021	2022
základní a bez vzdělání	27,1	29,1	27,8	32,1	31,2
střední bez maturity	44,5	39,4	50,6	52,4	42,3
střední s maturitou	34,1	27,5	39,6	46,6	31,1
vyšší a vysokoškolské	15,9	13,0	19,0	19,4	13,0

Zdroj: Český statistický úřad, 2023b; vlastní zpracování

Z tabulky je po celé sledované období zřejmá převaha nezaměstnaných osob se středním vzdělání bez maturity a následně i převaha nezaměstnaných se středním vzdělání s maturitou. Rozdíly mezi zmíněnými kategoriemi prakticky po celé sledované období, vyjma roku 2021, dosahovaly hodnoty více než 10 tis. nezaměstnaných. Relativně vyšší výsledky vykazují i nezaměstnaní bez vzdělání a pouze se základním vzděláním. Výrazně nejnižší počet nezaměstnaných po celé sledované období pak vykazovalo obyvatelstvo s vysokoškolským vzděláním, přičemž již v roce 2018 zaměstnanost absolventů dosáhla 92 % (Kreplová, 2019). Česká republika se díky tomu dostala na první příčku v rámci zaměstnanosti vysokoškolských absolventů. Všechny věkové kategorie registrovaly nejvyšší počty nezaměstnaných v roce 2020, přičemž nejvyšší z nich bylo 52,4 tis. nezaměstnaných, nejnižší naopak pouhých 19,4 tis. Zatímco nejvyšší nezaměstnanost všech sledovaných skupin byla naměřena v totožném roce, v případě nejnižší nezaměstnanosti se již o tak jednotný výsledek nejedná. Skupina nezaměstnaných se vzděláním základním a bez něj vykazovala nejnižší nezaměstnanost v počátečním roce sledovaného období. Zbylé skupiny zaznamenaly nejnižší výsledky v roce 2019. Celkově lze říci, že kategorie bez dostatečného vzdělání evidovala opačný vývoj v počtu nezaměstnaných oproti ostatním skupinám. Shodnou změnu registrovala až v posledním roce sledovaného období, tedy v roce 2022, kdy došlo u všech skupin k poklesu nezaměstnanosti.

Vysoká nezaměstnanost u kategorie středního vzdělání bez maturity, která se vyznačuje jako dlouhodobě nejvyšší, souvisí právě s jejich dosaženou úrovní vzdělání. Osoby s vyšším vzděláním, ať už se jedná o střední vzdělání s maturitou či vysokoškolské, si mohou vybírat z mnoha i nižších pracovních pozic. Osoby pouze s výučním listem si příliš vybírat nemohou. K nezaměstnanosti přispívá i pověst učilišť, díky níž na ni nastupují zejména studenti se špatnými výsledky a také nízká úroveň praxe, kterou studenti získají (E15.cz, 2019).

Naopak u osob s maturitou či vysokoškolským diplomem je nezaměstnanost dána například jejich zájmem o vyšší mzdy, které jim však často zaměstnavatelé nemohou nebo

nechtějí nabídnout. V souvislosti s vysokoškoly se také mluví o jejich časté převzdělanosti, ta jim pak při snaze uplatnit se na trhu práce, může jejich šance snížit. Jedná se o smutný fakt, vzhledem k tomu, že se lidé často vzdělávají právě kvůli budoucímu povolání.

Skupina nezaměstnaných v kategorii se základním vzdělání a bez vzdělání jsou nejhorší skupinou na trhu práce. Nemají zkušenosti a ani vzdělání, bohužel ani pokud zaměstnání získají, nenaberou příliš zkušeností a taktéž u nich odpadá vidina kariérního růstu. Jejich budoucnost se bude orientovat pouze na nízké mzdy v případě, že si vzdělání nedoplní. Bohužel se tato skupina nezaměstnaných ve sledovaném období nevyznačuje příliš kladnými počty. Ačkoliv se se dle tabulky řadí s počtem nezaměstnaných na druhé místo s nejnižšími hodnotami, v kombinaci s již zmíněnou uplatnitelností na trhu práce jsou tyto výsledky skutečně vysoké.

V dnešní době dochází poměrně slušné kontrole docházky žáků na základních školách, v případě velkého množství zameškaných hodin, a především pak neomluvených, škola může zasáhnout sama a následně i poslat na rodinu žáka příslušné orgány. Tento orgán se nazývá tzv. OSPOD, tedy Orgán sociálně-právní ochrany dětí. Jeho jednání může vyústit až k podání trestního oznámení či odebrání dítěte z péče. Vše je umocněno skutečností, že je v České republice povinná základní školní docházka (Kocurová, 2023).

Bohužel v případě počtu nezaměstnaných se základním vzděláním, se situace dle vyhlídek nebude lepší ani v následujících letech. Na střední školy míří silné ročníky a počet míst je značně omezen. Již v předešlých letech byla situace s nedostatkem volných míst na školách kritická, ale k významným změnám nedošlo. K této nepříjemnosti nepřispívá ani skutečnost, že v důsledku války na Ukrajině přibylo i mnoho uprchlíků, kteří se taktéž budou hlásit na střední školy. Řada žáků, kteří nebudou přijati, se tak bude nucena hlásit na úřad práce a doslova přečkat rok, aby se v roce dalším mohla opět ucházet o místo na střední škole (Kulasová, 2022).

Skupina nezaměstnaných se středním vzdělání bez maturity zaznamenala nevýraznější změnu v roce 2020, kdy počet nezaměstnaných vzrostl o více než 11 tis. osob. Tento rok však nedošlo k významné změně jen u této skupiny, nejvyšší nárůst za celé období evidovaly také další skupiny, a to osoby se středním vzdělání s maturitou a s vysokoškolským vzděláním. O všem nejvyšší počty nezaměstnaných byly u všech skupin vzdělání naměřeny o rok později.

4.1.1.5 Nezaměstnanost podle délky nezaměstnanosti

Délka nezaměstnanosti je velmi důležitým faktorem při hledání zaměstnání. Dlouhodobá nezaměstnanost může o uchazeči o zaměstnání mnoho vypovídat. S dlouhodobou nezaměstnaností uchazeč ztrácí pracovní návyky, motivaci k práci či morálku, čímž se může stát pro případné zaměstnavatele neatraktivní. I pro stát je dlouhodobá nezaměstnanost problém, který se výrazně projevuje především v ekonomice.

Vývoj nezaměstnanosti s ohledem na délku nezaměstnanosti popisuje tabulka 4. V té je zaznamenáno procentuální zastoupení nezaměstnaných v závislosti na délce nezaměstnanosti.

Tabulka 4: Nezaměstnanost podle její délky v letech 2018-2022 v %

	2018	2019	2020	2021	2022
0-3 měsíce	36,1	40,8	36,7	28,3	33,8
3-6 měsíců	18,0	20,0	22,5	18,8	18,6
6-9 měsíců	9,1	9,8	12,5	12,5	10,1
9-12 měsíců	5,5	5,6	7,3	9,1	6,4
12-24 měsíců	9,8	8,6	10,4	18,3	13,4
24 měsíců a více	21,5	15,3	10,5	13,0	17,7

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2023; vlastní zpracování

Z tabulky je na první pohled evidentně zřetelná převaha uchazečů s dobou evidence do 3 měsíců, a to po celé sledované období. V období 2018 až 2022 došlo k relativně střídavému vývoji nezaměstnaných uchazečů. Jedná se o nejlepší možnou délku nezaměstnanosti, protože na stát nemá špatný vliv. K této nezaměstnanosti většinou dochází dobrovolně, například v souvislosti s chtěnou změnou pracovního místa či přirozeným pohybem obyvatelstva. Může se také jednat o sezónní nezaměstnanost. Nejvyšší procentuální zastoupení uchazečů nezaměstnaných v délce do 3 měsíců bylo dle tabulky zaznamenáno v roce 2019 s hodnotou necelých 41 % nezaměstnaných. Naopak nejnižší zastoupení o 2 roky později, v roce 2021, kdy došlo ke snížení o více jak 8 p. b., a to z 36,7 % na 28,3 %. Jedná se tak i o nejvýraznější pokles za sledované období, a to s ohledem na všechny skupiny. Podíl nezaměstnaných osob se na konci sledovaného období snížil o více než 2 p. b oproti stavu v počátečním roce.

Druhou skupinou, která vykazuje prakticky po celé zmíněné období 2. nejvyšší hodnoty, jsou uchazeči o zaměstnání s délkou nezaměstnanosti od 3 do 6 měsíců, výjimkou je pouze první rok. Od počátku sledovaného období do roku 2020 docházelo k růstu podílu

této skupiny na celkové nezaměstnanosti a od roku 2021 docházelo naopak k poklesu. Podíl uchazečů na konci období se výrazně přiblížil k podílu na začátku sledovaného období, rozdíl činil pouhých 0,6 p. b. Nejnižší podíl byl evidován roku 2018 a nejvyšší pak v roce 2020.

Nejhorší vliv na stát i na člověka má dlouhodobá nezaměstnanost, která se počítá od jednoho roku. Vezme-li zastoupení skupin uchazečů nezaměstnaných v délce od 12 do 24 měsíců a v délce 24 měsíců a více, vzejdou z toho dosti vysoké hodnoty. V letech 2021 a 2022 smutně konkurují skupině nezaměstnaných v délce nezaměstnanosti do 3 měsíců, která jak již bylo zmíněno, vykazuje za sledované období nejvyšší hodnoty. Skupina nezaměstnaných v délce nezaměstnanosti od 12 do 24 měsíců evidovala druhé nejvýraznější zvýšení podílu na celkové nezaměstnanosti ze sledovaných skupin, a to necelých 8 p. b. v roce 2021.

Skupinou, která je v podílu uchazečů nejméně zastoupenou, se po celé období stávala skupina nezaměstnaných v délce 9 až 12 měsíců. Zastoupení této skupiny za sledované období nepřesáhlo ani 10 %.

Jediné dvě skupiny, které na konci zmíněného období vykazovaly nižší podíly než na počátku, byly skupiny nezaměstnaných v délce nezaměstnanosti do 3 měsíců a od 24 měsíců, zbylé skupiny počáteční hodnoty převyšovaly.

4.1.2 Slovensko

Oficiálním názvem Slovenská republika je vnitrozemským státem ve střední Evropě. S Českou republikou tvořila do roku 1993 jeden stát. Rozprostírá se na 49 035 km², ve srovnání s Českou republikou je zhruba o čtvrtinu menší. Počet obyvatel sčítá 5,43 milionů obyvatel, což je skoro o polovinu méně, než má Česká republika. Administrativně se dělí na 8 krajů a následně 19 regionů (Vše o cestování.info, 2023).

Stejně jako Česká republika je Slovensko silně závislé na průmyslu, který má významný vliv na ekonomiku státu a zaměstnanost. Zadlužení Slovenské republiky je podstatně vyšší než dluh České republiky a ani ekonomika není tak výkonná jako ta česká (Cieslar, 2023).

Obrázek 2: Kraje Slovenska

Zdroj: CAMP.cz, 2023b

4.1.2.1 Nezaměstnanost Slovenska

Na Slovensku byla nezaměstnanost dlouhodobým problémem, a to i přesto, že se situace od roku 2012 stále zlepšovala a nezaměstnanost klesala. Od roku 2014 se Slovensko řídilo dokumentem „Národná stratégia zamestnanosti Slovenskej republiky“. Jedná se o dokument podporující růst zaměstnanosti. Hlavním cílem bylo dosáhnout 72% zaměstnanosti a zlepšení životních podmínek pracujících do roku 2020. To se Slovenské republice do zmíněného roku nepodařilo, zadařilo se až rok následující, tedy v roce 2021 (Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, 2023a; Eurostat, 2023). Dominantní postavení na trhu práce zastává automobilový, elektrotechnický a strojírenský průmysl. Důležitou roli sehrávají i informační a komunikační technologie. K významným zaměstnavatelům na Slovensku se řadí např. Železnice SR, Volkswagen Slovakia, U.S. Steel Košice, AT&T Global Network Services Slovakia, LIDL či Kaufland (EURES, 2023b).

Slovenská republika se dlouhodobě vyznačuje velkými regionálními disparitami, i proto se dělí na „rozvinutý západ“ a „zaostávající východ“. Rozdíly jsou způsobené především polohou jednotlivých krajů a globalizací. Podnikatelé si pro své podnikání vybírají nejvhodnější umístění, které je spojováno s určitými regiony, které mohou nabídnout dobré přírodní podmínky, vývojový potenciál, velká města apod (Korec, 2023).

Tabulka 5: Míra nezaměstnanosti SK v letech 2018–2022 v %

Území/kraj	2018	2019	2020	2021	2022
Slovensko	5,04	4,92	7,57	6,76	5,90
Bratislavský kraj	2,62	2,83	4,71	4,38	3,24
Trnavský kraj	2,31	2,63	5,18	4,16	3,60
Trenčiansky kraj	2,93	3,20	5,39	4,28	3,69
Nitriansky kraj	3,12	2,93	5,50	4,80	3,85
Žilinský kraj	4,04	3,96	6,53	5,32	4,63
Banskobystrický kraj	7,03	6,69	9,83	9,01	8,48
Přešovský kraj	8,61	8,19	11,39	10,75	9,98
Košický kraj	8,17	7,57	10,55	9,98	8,69

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2023; vlastní zpracování

Z tabulky 5 lze vyčíst, že nejnižší podíl nezaměstnaných byl na Slovensku evidován v roce 2019. Jedná se o výsledek dlouholetého trendu poklesu, který trvá od roku 2012. Naopak nejvyšší podíl nezaměstnaných byl zaznamenán o rok později, tedy v roce 2020. Oproti předchozímu roku se podíl zvýšil a více jak 2,5 p. b.

O snížení nezaměstnanosti v roce 2018 oproti předchozímu roku se zasloužily úřady, které zprostředkovali přes 5 tis. výběrových řízení na 87 894 volných pracovních míst. Na vývoji nezaměstnanosti se také podílel růst ekonomiky, který se na trhu práce projevil rozšířením tvorby nových pracovních pozic. Zlepšující se situace na trhu práce měla pozitivní dopad i na osoby pobírající pomoc v hmotné nouzi. Průměrný počet uchazečů o zaměstnání dosáhl v tomto roce 181 709 osob, o 20,15 % méně než v roce 2017. (Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny Slovenskej republiky, 2019; Ústredie práce, sociálních věcí a rodiny, 2019).

Rok 2019 se nesl ve znamení rekordně nízké nezaměstnanosti. Jedná se o nejnižší podíl nezaměstnanosti v historii Slovenské republiky. V roce 2019 byl počet uchazečů o zaměstnání 168 030. Nízká nezaměstnanost byla výsledkem individuálního přístupu úřadů. Tento přístup byl směřován především k znevýhodněným skupinám, jako jsou dlouhodobě nezaměstnaní, osoby starší 50 let či mladí lidé a spočíval v nabízení pracovních míst vhodných k jejich věku, vzdělání apod. (Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny Slovenskej republiky, 2020).

Nejvyšší nezaměstnanost, jak již bylo zmíněno, byla zaznamenána v roce 2020, ve stejném roce byla zaznamenána i nejvyšší změna, a to o víc než 2,5 p. b. I na Slovensku touto dobou úřadovala pandemie koronaviru, která se také promítla do situace na trhu práce.

Svou daň si vybraly 3 měsíce ekonomických omezení. Dle webu Trendy práce (2023) Slovensko ztratilo nejméně 3 roky vývoje trhu práce.

V letech 2021 a 2022 došlo k obnově snižování nezaměstnanosti Slovenska. Trh práce se v roce 2021 znatelně srovnal po situaci s pandemií. Nezaměstnanost v tomto roce klesla na 6,76 % z 7,57 % naměřených v roce předchozím. Portál Profesia uveřejnil v tomto roce rekordní počet pracovních nabídek, ve srovnání s rokem 2020 se tento počet zvýšil o 100 tis. Průměrný počet reakcí na jednu nabídku bylo 15, zatímco o rok předtím to bylo 26, což vypovídá o vyšším počtu nabídek (Forbes, 2022). Ke skutečnosti o zlepšující se situaci na trhu práce po pandemii přispěly i projekty Ministerstva práce, sociálních věcí a rodiny Slovenskej republiky. Jedná se o projekty „Prvá pomoc“, „Chyť sa svojej šance“ a „Nestraš prácu – vzdelavaj sa“. Jak už bylo zmíněno i rok 2022 se nesl ve znamení dobré situace na trhu práce, a tedy i snižující se míře nezaměstnanosti. Po dvou letech se dostala pod hranici 6 %. Nezaměstnanost činila 5,90 %, oproti předchozímu roku klesla o více než 0,8 p. b. (Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny Slovenskej republiky, 2022).

Nezaměstnanost v krajích je velmi rozlišná, jak lze vidět v tabulce. Rozdíly mezi nejnižšími a nejvyššími hodnotami činí za určité roky rozdíl i více jak 6 p. b. Evidentně trvale nejvyšší nezaměstnanost byla zaznamenána za celé sledované období v kraji Prešovském, Košickém a Banskobystrickém, přičemž tu zcela nejvyšší vykazoval kraj Prešovský. Nejvyšší nezaměstnanost byla registrována v Prešovském kraji, a to v roce 2020, stejně jako tomu bylo i v případě ostatních regionů. V tomto roce činila nezaměstnanost 11,39 %, zároveň kraj zaznamenal i nejvyšší změnu nezaměstnanosti ve srovnání s předchozím rokem. Nezaměstnanost vzrostla z 8,19 % na 11,39 %, odchylka tedy činila 3,20 p. b. Kraj evidoval i daleko kladnější změnu, když se v roce 2022 nezaměstnanost v kraji snížila o necelých 0,8 p. b. Výše zmíněné kraje jsou považovány za velmi slabé regiony. Nejvyšší nezaměstnanost ve zmíněných krajích byla zjištěna u osob bez ukončeného vzdělání, tedy pouze se základní školou a dále u osob vykonávající především sezónní či příležitostně pomocné práce (EURES, 2023b).

Naopak nejlépe se vedlo Trenčianskému, Trnavskému, Nitrianskému a Bratislavskému kraji. Nízká nezaměstnanost Slovenska je dlouhodobě typická právě pro kraje na severu, jihu a západě, tam kde je ekonomika nejvíce rozvinutá. Nejnižší nezaměstnanost evidoval v letech 2020 a 2022 Bratislavský kraj, ve zbývajících letech ji registroval kraj Trnavský, který zároveň vykazoval celkově nejnižší nezaměstnanost. Ta byla naměřena v počátku sledovaného období ve výši 2,31 %. Trnavský kraj je jedním z nejproduktivnějších

zemědělských krajů Slovenska, stejně jako kraj Nitrianský, a i průmyslu se zde velmi daří. Bratislavský kraj se vyznačuje rozmanitou ekonomikou, dobrou polohou, dopravní infrastrukturou a také se v něm nachází hlavní město Slovenska. Je tak velkým lákadlem pro podnikatele a investory, a to nejen pro ty slovenské (EURES, 2023b; Korec, 2023). Z tabulky lze také vypočítat významný růst v roce 2020. Banskobystrický a Prešovský kraj zaznamenaly růst o více jak 3 p. b. Daleko příjemnější vývoj přinesl rok 2022, kdy došlo k poklesu nezaměstnanosti ve všech krajích. Nejvýznamnější pokles evidovali v Bratislavském a Košickém kraji, které jako jediné překročily hranici snížení 1 p. b. V Košickém kraji došlo k nejvýraznějšímu snížení, a to z necelých 10 % na 8,7 %, tedy o 1,3 p. b. Kraj Bratislavský evidoval o něco nižší snížení, a to o 1,1 p. b.

4.1.2.2 Nezaměstnanost s ohledem na pohlaví

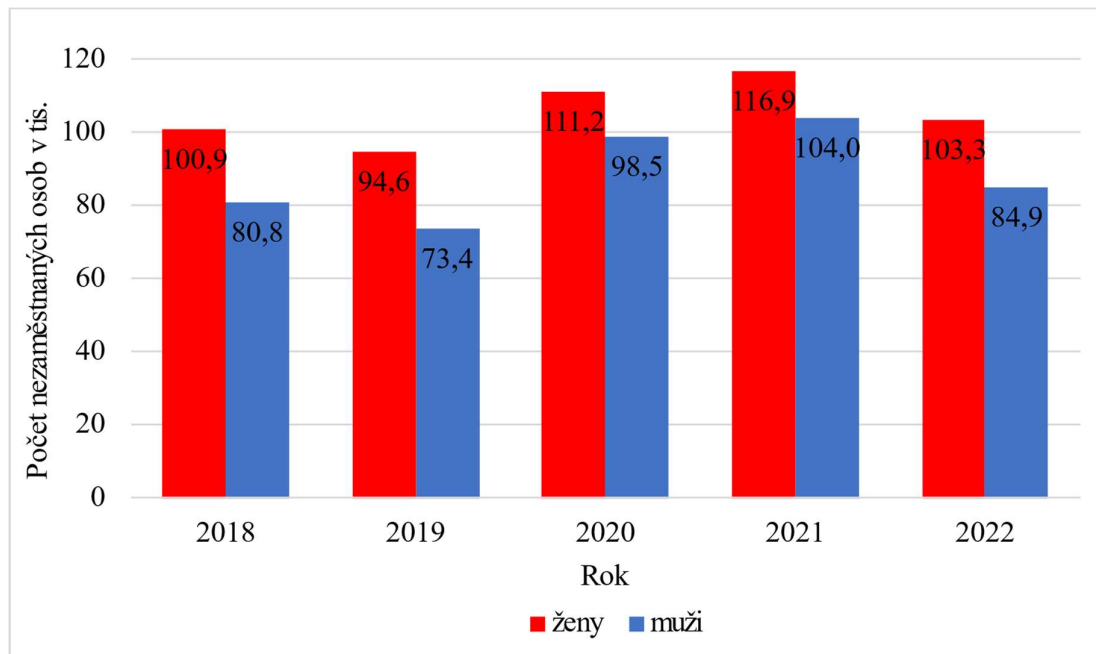
I na Slovensku bojují s nerovností pohlaví na trhu práce. Zaměstnanost žen je významně ovlivněna regionálními rozdíly a malým počtem pracovních míst na nižší úvazky. Ženy s malými dětmi, proto často nemohou nastoupit do pracovního procesu, protože plné úvazky nejde příliš skloubit s péčí o děti. Další nepříjemností, se kterou se musí ženy s dětmi potýkat a má také nemalý vliv na nástup žen do zaměstnání, je nedostatek míst v dětských jeslích. Jedná se o instituce, které se starají o děti do 3 let věku, aby se jejich rodiče případně mohli vrátit do práce (Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny Slovenskej republiky, 2024).

Mnoho zaměstnavatelů se ohlíží na rodinný stav svých zaměstnanců a má předsudky vůči zaměstnankyním, jež jsou matkami. Rozdíly se promítají i v platovém ohodnocení, které následně ovlivňuje i rozdíly v zabezpečení mužů a žen v důchodovém věku (Rodová rovnost, 2023).

Slovensko v boji proti nerovnosti na pracovním trhu spustilo v roce 2020 projekt „Rodová rovnost na pracovišti“. Projekt byl realizován z peněz Evropského sociálního fondu a Evropského fondu pro regionální rozvoj. Cílem mimo jiné bylo i zvýšení zaměstnanosti osob s rodičovskými povinnostmi, zjednodušení návratu žen na pracovní trh po mateřské dovolené či sladění rodinného a pracovního života. Jednalo se o dvouletý projekt, přičemž i po jeho skončení Slovensko v podpoře i nadále pokračuje (Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny Slovenskej republiky, 2023b).

V grafu 5 lze sledovat vývoj nezaměstnanosti obyvatel Slovenska podle pohlaví v letech 2018-2022.

Graf 5: Nezaměstnanost podle pohlaví v letech 2018-2022 v tis., Slovensko

Zdroj: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, 2023; vlastní zpracování

Z grafu 5 je zřetelná vyšší nezaměstnanost u žen, a to po celé sledované období, přičemž ta nejvyšší byla zaznamenána v roce 2021, a to u obou pohlaví. Muži registrovali 104 tis. nezaměstnaných a žen bylo více než 116 tis., přičemž 84 % z nich bylo matkami samoživitelkami (Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, 2024). Nejvýraznější rozdíl mezi nezaměstnaností žen a nezaměstnaností mužů byl evidován v roce 2019, kdy muži evidovali o 22,5 % méně nezaměstnaných. V tomto roce byla zároveň naměřena nejnižší nezaměstnanost obou pohlaví za celé sledované období. Vysoká diference byla zaznamenána i o rok dříve, rozdíl nezaměstnaných mužů oproti ženám dosahoval 20 %. Naopak nejmenší odchylka byla zaznamenána v roce 2020 s rozdílem 12,7 tis. (necelých 11,5 %), kdy nezaměstnaných žen bylo 111,2 tis. a mužů 98,5 tis. Obě skupiny evidovaly stejný vývoj nezaměstnaných, tedy ve stejných letech počty nezaměstnaných klesaly a rostly.

V roce 2019 došlo ke snížení nezaměstnanosti, muži registrovali nejnižší počty nezaměstnaných, a to 73,4 tis. Oproti předchozímu roku se počet snížil o 7,5 tis. V následujícím roce však mužská populace zaznamenala naopak výrazné zvýšení, které se dostalo na hodnotu 98,5 tis. mužů bez zaměstnání. Největší pokles a růst zaznamenala nezaměstnanost u mužů, nejvyšší růst nezaměstnanosti byl dosažen roku 2020, kdy došlo ke zvýšení o více než 25 tis. nezaměstnaných mužů, tedy o více než 34 %. A naopak

nejzřetelnější pokles 18,4 % byl docílen v posledním roce sledovaného období, a to o 19,1 tis.

U žen byl nejvyšší růst nezaměstnanosti evidován stejně jako u mužů v roce 2020, kdy přibylo přes 16,5 tis. nezaměstnaných, a naopak v roce 2022 dosáhly ženy nejvýraznějšího poklesu o 13,6 tis., tedy o zhruba 11,5 %. Nejnižší nezaměstnanost žen činila v roce 2019 94,6 tis. žen bez zaměstnání, nejvíce nezaměstnaných bylo o dva roky později, a to 116,9 tis. Rozdíl mezi nejvyšší a nejnižší hodnotou nezaměstnaných žen je 22,3 tis.

4.1.2.3 Nezaměstnanost podle věku

Diskriminace uchazečů o zaměstnání na základě jejich věku, není na Slovensku ničím překvapivým. U mladých lidí bývá příčinou jejich nezkušenost, k čemuž nepřispívají ani školy, které často studenty na budoucí povolání příliš nepřipraví. Naopak u starších osob je tato diskriminace dána jejich slabší výkonností nebo nepříliš velkou adaptabilitou. Dle výzkumu realizovaném „Inštitútom pre verejné otázky“ se s diskriminací na trhu práce kvůli věku sešlo u osob nad 55 let 35 % respondentů. Uchazečů o zaměstnání ve věku mezi 35 až 45 lety, kteří dle dotazníkové šetření mělo tu čest být svědkem či být přímým účastníkem diskriminace na základě věku, bylo 25 %. A 29 % respondentů ve věku 45 až 54 let (SITA webnoviny, 2022).

V tabulce 6 lze sledovat vývoj počtu nezaměstnaných osob na základě věku v období let 2018-2022.

Tabulka 6: Nezaměstnanost podle věku v letech 2018-2022 v tis

	2018	2019	2020	2021	2022	
Věková struktura	15-19 let	5,4	5,2	5,9	5,8	5,4
	20-24 let	17,8	16,6	22,4	22,3	17,9
	25-29 let	20,1	19,5	24,8	24,0	19,5
	30-34 let	21,2	19,5	24,2	24,8	21,3
	35-39 let	21,9	20,2	25,0	26,7	23,4
	40-44 let	22,0	20,2	25,0	27,0	23,1
	45-49 let	19,4	18,1	23,1	25,4	22,4
	50-54 let	20,9	18,5	22,0	23,1	19,6
	55-59 let	23,5	20,9	24,3	26,0	22,0
	60-64 let	8,8	9,4	13,0	16,0	13,6

Zdroj: Ústredie práce, sociálních vecí a rodiny, 2023; vlastní zpracování

V tabulce lze vidět, že nelze úplně s jistotou určit jednu věkovou kategorii, která by v nezaměstnanosti výrazně převyšovala ty ostatní. Avšak nejvyšší nezaměstnanost byla ve sledovaném období nejčastěji evidována u kategorie 40 až 44 let a 55 až 59 let s tím, že u první kategorie byl zjištěn nejvyšší průměr nezaměstnanosti. V roce 2018 a 2019 bylo nejvíce nezaměstnaných ve věku od 55 do 59, o rok později smutného prvenství dosáhla skupina ve věku 40 až 44 let společně se skupinou 35 až 39 let, které evidovaly 25 tis. nezaměstnaných. V roce 2021 se stala kategorií s nejvyšší nezaměstnaností skupina osob ve věku od 40 do 44 let, v posledním roce to byla skupina 35 až 39 let. U nejnižší nezaměstnanosti není takový problém určit věkovou kategorii, která po vybrané období vykazovala nejnižší počet nezaměstnaných, jedná se o skupinu osob ve věku od 15 do 19 let. Druhou nejnižší nezaměstnanost vykazovala jednoznačně skupina 60 až 64 let.

Nejvyšší počet nezaměstnaných osob byl zaznamenán v roce 2021 u již zmíněné věkové kategorie 40 až 44 let, a to 27 tis. osob. Nejnižší hodnota 5,2 tis. nezaměstnaných byla naměřena v roce 2019 u první kategorie od 15 do 19 let. U této skupiny osob lze také pozorovat, že jako jediná ze skupin nevykazuje v průběhu daného období výrazné výkyvy v počtu nezaměstnaných osob. Zároveň u ní byl také naměřen nejnižší pokles i růst počtu osob. Naopak nejvyšší pokles evidovala skupina 25 až 29 let, kde došlo ke snížení z 24 tis. na 19,5 tis. Nejvýraznějšího růstu dosáhla roku 2021 kategorie 20 až 24 let, nezaměstnanost se zvýšila o 5,8 tis. osob.

Ke snížení nezaměstnanosti by jednoznačně pomohlo navýšení počtu pracovních míst s nižším úvazkem. Této možnosti by určitě využili jak starší uchazeči, tak i matky či otcové na rodičovské dovolené (Istp, 2020)

4.1.2.4 Nezaměstnanost podle dosaženého vzdělání

Vzdělanost uchazečů o zaměstnání je i na Slovensku stěžejním faktorem při uplatňování na trhu práce. Výběr vhodné střední školy, případně i studium vysoké školy může do velké míry ovlivnit pozici uchazeče na trhu práce a zjednodušit i nalezení zaměstnání. Čím vyšším vzděláním člověk disponuje, tím menší obavy ze ztráty zaměstnání pro něj plynou, a naopak při hledání zaměstnání má vyšší pravděpodobnost najít pozici (Klacsó a Štulrajeterová, 2021).

Skutečnost ovlivňující zisk a celkový zájem o vzdělání má i to, odkud dítě či osoba pochází, případně poloha samotné školy, kterou navštěvuje. Nejvíce vzdělaným krajem je Bratislavský kraj, s čímž jednoznačně souvisí i pestrá nabídka škol. Dále Žilinský, Košický,

Trenčianský a Nitrianský. Naopak nejméně vzdělanými kraji jsou Trnavský, Prešovský a Banskobystrický. Vzdělanost krajů hezky kopíruje informaci o rozvinutějších a méně rozvinutých krajích Slovenska (Štatistický úrad SR, 2022).

V následující tabulce je popsán vývoj počtu nezaměstnaných osob s ohledem na nejvyšší dosažené vzdělání.

Tabulka 7: Nezaměstnanost podle vzdělání v letech 2018-2022 v tis.

	2018	2019	2020	2021	2022
základní a bez vzdělání	59,8	54,6	61,2	65,4	58,4
střední bez maturity	48,6	43,9	57,2	60,3	49,7
střední s maturitou	49,4	46,8	63,8	66,9	55,7
vyšší a vysokoškolské	23,7	22,5	27,3	28,3	24,4

Zdroj: Ústredie práce, sociálních vecí a rodiny, 2023; vlastní zpracování

Jak lze z tabulky vyčíst ve třech letech vykazovala nejvyšší nezaměstnanost skupina osob bez vzdělání a se základním vzděláním. Z toho ve dvou z nich byl opravdu znatelný rozdíl oproti skupině, která zaznamenala druhou nejvyšší nezaměstnanost. Ve zbylých dvou letech, v roce 2020 a 2021 evidovala nejvyšší nezaměstnanost kategorie se středním vzděláním s maturitou, avšak osoby se základním vzděláním a bez něj evidovala druhou nejvyšší. Naopak nejnižších počtů nezaměstnaných dosahovala skupina s terciárním vzděláním, která od ostatních skupin výrazně odskočila. Všechny skupiny registrovaly nejmenší počet nezaměstnaných v roce 2019 a nejvyšší v roce 2021, přičemž k nejvyššímu růstu došlo v roce 2020. Vývoj nezaměstnaných v jednotlivých skupinách se navzájem kopíroval.

Skutečnost týkající se počtu nezaměstnaných osob se základním vzděláním a bez něj posiluje fakt, že tato kategorie osob je nejhůře zaměstnatelná a zájem o ní je na trhu práce minimální. Bohužel to bylo, je a bude velkým problémem pro společnost i stát. Největší a zároveň nejpříjemnější rozdíl v počtu nezaměstnaných byl dosažen v souvislosti s poklesem o 7 tis. v roce 2022, když se počet nezaměstnaných snížil z 65,4 tis. na 58,4 tis. Druhou a taktéž velmi výraznou změnou byl růst nezaměstnaných v roce 2020 o 6,6 tis. osob. Naopak nejmenší změnu zaznamenal rok 2021 a jednalo se naopak o zvýšení nezaměstnaných o více než 4 tis.

Druhou nejvyšší nezaměstnanost představovala po sledované období skupina osob se středním dosaženým vzděláním s maturitou. V letech 2020 a 2021 evidovala tato skupina nejvyšší počet nezaměstnaných osob, těsně za ní se nacházela skupina se základním

vzděláním a bez něj. Nejvyšší počet nezaměstnaných za celé období a ze všech sledovaných kategorií vykazovala v roce 2021 s počtem 66,9 tis. osob. Nejvýraznější rozdíl byl u této skupiny zaznamenán roku 2020, kdy došlo ke zvýšení oproti předchozímu roku o necelých 27 %.

Kategorií s nejméně nezaměstnanými po celé sledované období byla skupina vyššího a vysokoškolského vzdělání. Ve srovnání se skupinou s nejvíce nezaměstnanými vykazovala méně než poloviční hodnoty, přičemž nejmenší diference zaznamenal rok 2019 s odchylkou přes 32 tis. nezaměstnaných a nejvyšší rok 2021 s rozdílem více než 37 tis. Podobně si vedla skupina i ve srovnání s druhou nejméně zastoupenou skupinou, tedy se skupinou osob s neúplným vzděláním. Nejnižší diference byla naměřena v roce 2019, kdy skupina s terciárním vzděláním vykazovala 22,5 tis. nezaměstnaných a skupina s neúplným středním vzděláním 43,9 tis. Evidentní tedy je, že propast mezi ostatním nezaměstnanými a nezaměstnanými s terciárním vzděláním byla po sledované období opravdu výrazná.

4.1.2.5 Nezaměstnanost podle délky nezaměstnanosti

Slovensko se potýká s dlouhodobou nezaměstnaností řadu let. Osoby dlouhodobě nezaměstnané se často ani do zaměstnání vracet nechtějí a pokud ano, dlouhodobá nezaměstnanost v jejich prospěch příliš nehraje. I na Slovensku je totiž délka nezaměstnanosti zásadní informací pro zaměstnavatele, které o tyto skupiny osob příliš zájem nemají. Výzkumy vypovídají i o vlivu dlouhodobé nezaměstnanosti na pokles mezd, a to i po několikátém nalezení zaměstnání. Bohužel její vliv se dotýká i dětí a jejich vzdělání (Redakcia FinReport, 2022). Příčinami tohoto typu nezaměstnanosti byly a jsou regionální rozdíly v nabídce pracovních příležitostí, nízká vnitrostátní mobilita a úroveň dosaženého vzdělání (SITA webnoviny, 2019).

O vývoji nezaměstnanosti z pohledu uchazečů o zaměstnání na základě délky jejich nezaměstnanosti, vypovídá následující tabulka 8, která vychází z ročních průměrů.

Tabulka 8: Nezaměstnanost podle její délky v letech 2018-2022 v %

	2018	2019	2020	2021	2022
0-3 měsíce	25,9	28,0	26,8	19,6	22,9
3-6 měsíců	17,4	19,0	20,4	16,9	16,4
6-9 měsíců	9,7	10,5	12,7	12,1	10,1
9-12 měsíců	5,8	6,4	8,2	9,4	6,6
12-24 měsíců	11,1	11,3	13,1	20,5	15,7
24 měsíců a více	30,0	24,8	18,8	21,4	28,3

Zdroj: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, 2023; vlastní zpracování

Z tabulky je zřejmá převaha uchazečů o zaměstnání s délkou nezaměstnanosti do 3 měsíců a nad 24 měsíců. První zmíněná skupina je pro Slovensko nejmenším problémem, naopak se s ní počítá a i to, že je vysoká nijak nevadí, spíše naopak, jedná se o nejlepší možnou variantu. Samozřejmě pokud se jejich nezaměstnanost nebude prodlužovat. Jde totiž ve většině případů o přirozenou nezaměstnanost, která se na trhu práce bude vždy vyskytovat. Tato skupina vykazovala dvakrát za sledované období nejvyšší nezaměstnanost, a to v roce 2019 s podílem na celkové nezaměstnanosti 28 % a v roce 2020 s 26,8 %. Ve druhém zmíněném roce výrazně předběhla skupinu nezaměstnaných s dobou nezaměstnanosti nad 24 měsíců, která vykazovala druhý nejvyšší výsledek, a to o 8 p. b méně než skupina s nezaměstnaností do 3 měsíců. Obě zmíněné skupiny jako jediné evidovaly na konci sledovaného období růst nezaměstnanosti.

Velkým problémem je nezaměstnanost dlouhodobá, která je definována od 1 roku. Z tabulky vychází, že druhou nejvyšší nezaměstnanost vykazují uchazeči s délkou 24 měsíců a více. Jedná se o nejhorší skupinu uchazečů. Jejich zaměstnatelnost je velice nízká, stejně jako zájem o ně. Jedná se o skupinu osob, které o zaměstnání často ani nestojí, a to i přesto, že jsou vedeni mezi uchazeči o něj. Tato skupina vykazovala nejvyšší nezaměstnanost v letech 2018, 2021 a 2022. Nejvýrazněji odskočila od skupiny nezaměstnaných v délce nezaměstnanosti do 3 měsíců v roce 2022, kdy rozdíl činil více jak 5 p. b.

Nejméně nezaměstnaných po celé období bylo evidováno s dobou nezaměstnanosti od 9 do 12 měsíců, nejnižší hodnota pak byla naměřena na začátku sledovaného období, tedy v roce 2018. V tomto roce byl registrován podíl 5,8 %. Skupina zaznamenala od roku 2018 růst uchazečů, který se zastavil v roce 2021 na hodnotě 9,4 %. V následujícím roce pak došlo k poklesu na 6,6 %, čímž se dostala mezi hodnoty roku 2019 a 2020.

Kategorie nezaměstnaných s dobou nezaměstnanosti od 6 do 9 měsíců vykazovala druhou nejnižší nezaměstnanost. V prvních třech letech sledovaného období ji významně konkurovala skupina nezaměstnaných od 1 do 2 let, odchylka nepřekročila ani 1,5 p. b.

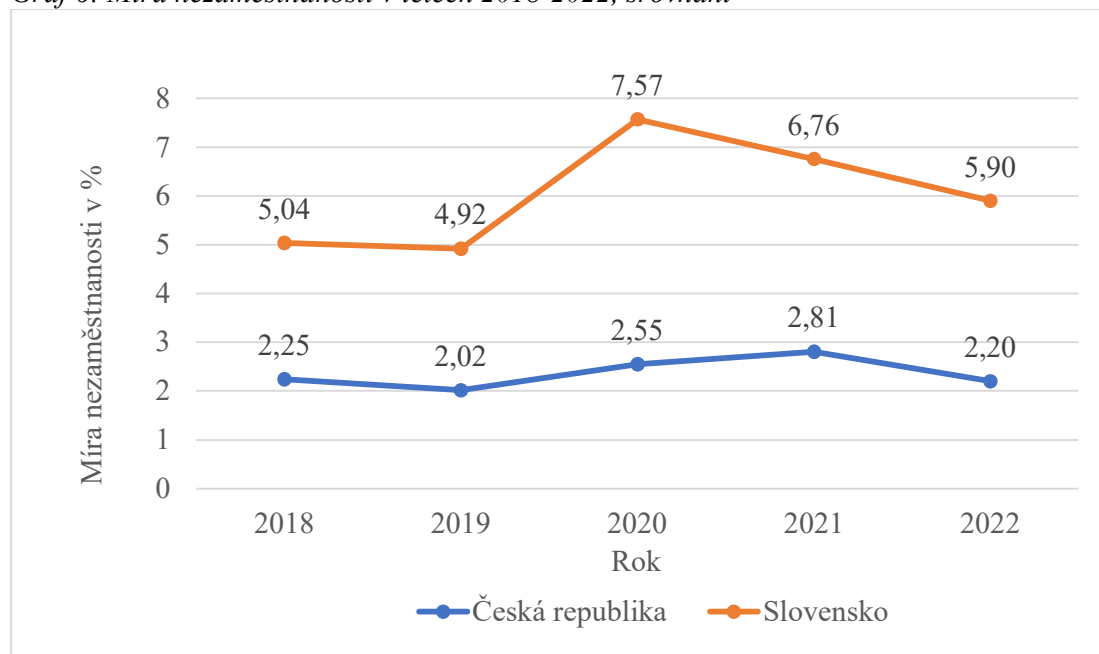
Dalo by se říci, že o 3. a 4. nejnižší/nejvyšší nezaměstnanost se přetahovaly kategorie s nezaměstnaností od 3 do 6 měsíců a od 12 do 24 měsíců. V prvních třech letech dosáhla nižší nezaměstnanosti skupiny od 1 do 2 let nezaměstnanosti, ve zbývajících pak skupina od 3 do 6 měsíců. Součet podílů však vykazuje výrazně nižší zastoupení nezaměstnaných s délkou nezaměstnaností od 12 do 24 měsíců.

4.1.3 Porovnání nezaměstnanosti České republiky a Slovenska

Nezaměstnanost České republiky vykazuje dlouhodobě nízké hodnoty, naopak je tomu v případě Slovenska, které se potýká s vysokou nezaměstnaností řadu let. V souvislosti s porovnáním těchto zmíněných zemí je důležité zmínit skutečnost, že Česká republika se v mnoha ohledech liší od té Slovenské. Česká republika se rozkládá na větším území, Slovensko je oproti ní skoro dvoutřetinové a rozdíl v počtu obyvatel je skoro dvojnásobný. I výkonnost Slovenské republiky je podstatně nižší a státní dluh naopak značně vyšší.

Vývoj nezaměstnanosti je nastíněn v grafu 6 prostřednictvím míry nezaměstnanosti.

Graf 6: Míra nezaměstnanosti v letech 2018-2022, srovnání

Srovnání výsledků nezaměstnanosti těchto dvou zemí potvrzuje výše zmíněnou skutečnost, Česká republika eviduje značně nižší nezaměstnanost na rozdíl od Slovenska.

Nejvyšší diference v nezaměstnanosti byla zaznamenána v roce 2020, kdy tento rozdíl činil více než 5 p. b. Naopak nejnižší propast byla zjištěna na počátku sledovaného období, tedy v roce 2018 s rozdílem hodnot méně než 3 p. b.

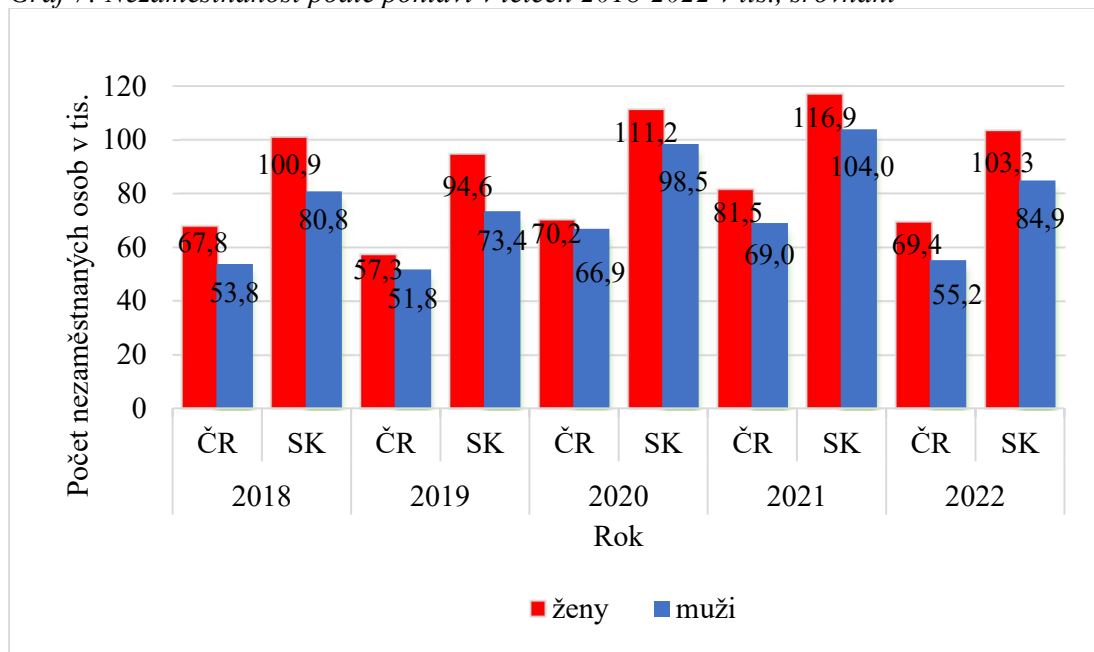
Obě země zaznamenaly od počátku sledované období do roku 2020 stejný vývoj nezaměstnanosti. Po roce 2020 zaregistrovalo Slovensko pokles nezaměstnanosti, v případě České republiky se jednalo o růst. V roce 2022 pak nezaměstnanost v obou zemích klesla, přičemž Česká republika v tomto roce dosáhla druhé nejnižší nezaměstnanosti ve sledovaném období. Slovenská republika si ve srovnání s Českou republikou připsala nejvyšší růst a zároveň i největší pokles nezaměstnanosti. Nejvýraznější růst nezaměstnanosti byl evidován v roce 2020, když se nezaměstnanost zvýšila o více než 2,5 p. b. Ačkoliv v tomto roce registrovala růst i Česká republika, oproti Slovensku se jednalo o pouhých 0,5 p. b. Pandemie tedy více poznamenala trh práce na Slovensku než v České republice. Co se týče nejvýznamnější kladné změny, ta byla evidována v posledním roce sledovaného období, míra nezaměstnanosti Slovenska se snížila o necelých 0,9 p. b., v případě Česka poklesla o zhruba 0,2 p. b. méně než na Slovensku.

Prostřednictvím měř nezaměstnanosti sledovaných zemí byl vypočítán korelační koeficient, jenž vyjadřuje míru podobnosti vývoje jejich nezaměstnanosti. Korelační koeficient vyšel 0,8 %, což svědčí o silné pozitivní korelaci mezi vývojem nezaměstnanosti v České republice a na Slovensku. Jinými slovy, vývoj míry nezaměstnanosti těchto zemí lze považovat za velmi podobný. Pokud tedy jedna země zaznamená růst nezaměstnanosti, pravděpodobně dojde k nárůstu i ve druhé zemi, a naopak. Důležité je však zmínit, že existuje mnoho faktorů, které mohou situaci ovlivnit, tak aby byl poznamenán trh jen v jedné zemi.

V obou případech si v krajích, ve kterých leží hlavní města těchto zemí, vedou velmi podobně, nezaměstnanost se tu řadí k nejnižším. Dalšími kraji s nízkou mírou nezaměstnanosti byly kraje Středočeský a Jihočeský v případě České republiky, na Slovensku se jedná o kraje Trnavský a Trenčianský. Zatímco na Slovensku se 3 kraje s nejvyšší nezaměstnaností, tedy kraj Banskobystrický, Prešovský a Košický, nachází ve středu a východě Slovenska, v případě Česka se jedná o kraje na východě, západě a severozápadě země.

Porovnání nezaměstnanosti ve sledovaných zemích s ohledem na pohlaví znázorňuje následující graf 7.

Graf 7: Nezaměstnanost podle pohlaví v letech 2018-2022 v tis., srovnání

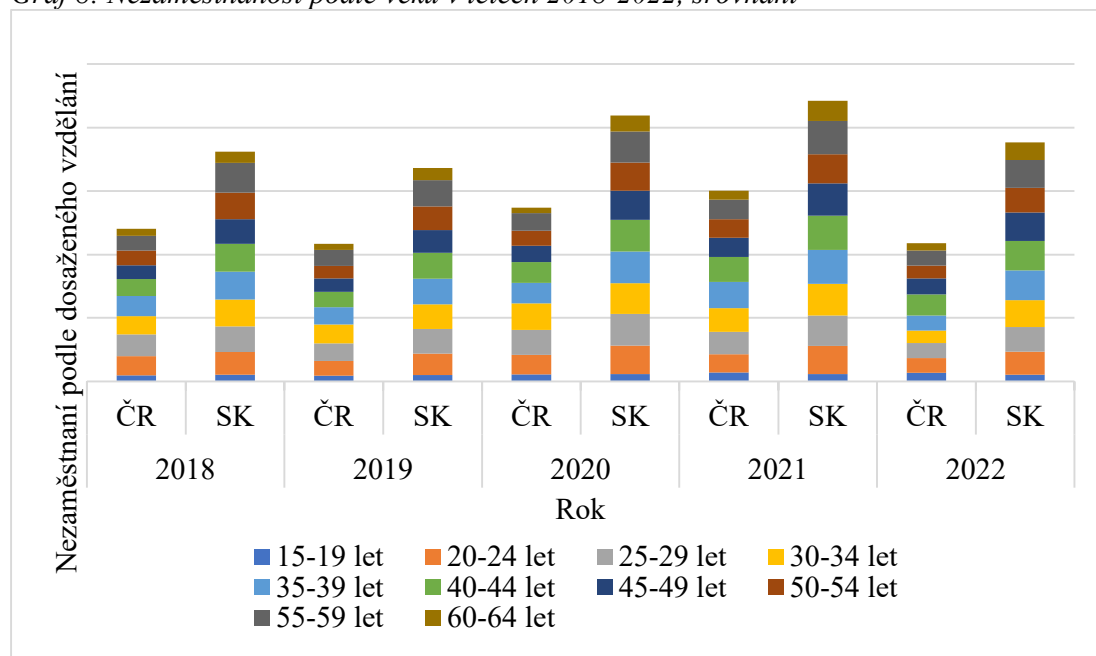
Situace s nezaměstnanými podle pohlaví se v případě obou zemí projevuje vyšší nezaměstnaností žen než mužů. Sledované země se snaží dlouhodobě bojovat proti nerovnosti mužů a žen nejen na trhu práce. Větší propast mezi nezaměstnanými ženami a muži vykazovalo Slovensko, rozdíl v některých letech byl skutečně znatelný. Nejvyšších z nich se země dočkala v letech 2018, 2019 a v posledním roce sledovaného období, difference se pohybovala okolo 20 tis. nezaměstnaných.

Vývoj nezaměstnaných žen a mužů má shodný charakter u obou zemí, ve stejných letech tak dochází k poklesu či růstu nezaměstnaných. Nejvyšší nezaměstnanost obou pohlaví byla naměřena v roce 2021 v obou státech. Výraznější zvýšení nezaměstnaných evidovala ve srovnání Česká republika u žen, když v tomto roce vzrostl počet nezaměstnaných ze 70,2 tis. na 81,5 tis., tedy o více než 11 tis. nezaměstnaných žen. Na Slovensku přibýlo 5,7 tis. nezaměstnaných žen. U mužů zaznamenalo vyšší růst nezaměstnaných Slovensko, počet nezaměstnaných se zvýšil o 5,5 tis. zatímco v Česku jen o 2,1 tis.

Pandemie koronaviru zapříčinila výrazný růst nezaměstnaných u obou pohlaví, který byl zaznamenán jak v České republice, tak i na Slovensku v roce 2020. Nejvýraznější nárůst zaznamenali muži na Slovensku, zde došlo ke zvýšení o více než 34 %, zatímco v České republice stoupl počet „jen“ o zhruba 29 %. U žen bylo zaznamenán vyšší růst o 22,5 % v Česku, na Slovensku vzrostl počet žen bez zaměstnání o 17,5 %.

Následující graf 8 zobrazuje počty nezaměstnaných dle věku.

Graf 8: Nezaměstnanost podle věku v letech 2018-2022, srovnání

Věková struktura nezaměstnaných se mezi jednotlivými zeměmi liší. Zatímco na Slovensku vykazovala po celé období nejnižší nezaměstnanost nejmladší skupina, a to 15 až 19 let. Stejná skupina v České republice dosáhla druhé nejnižší hodnoty, přičemž tu nejnižší registrovala nejstarší skupina. Ta v případě Slovenska evidovala druhý nejnižší počet nezaměstnaných. Celkově lze říci, že obě zmíněné skupiny se v České republice od sebe s počtem nezaměstnaných příliš nevzdalovaly. Podobné platilo i v případě Slovenské republiky, jen s tím rozdílem, že tomu tak bylo první dva roky, kdy se rozdíl pohyboval okolo 3 tis. Následně byl již vykazován více jak nadpoloviční rozdíl. Obě tyto věkové skupiny se řadí mezi znevýhodňované skupiny na trhu práce. Výsledek byl alespoň pro tyto dvě skupiny příznivý. V případě nejmladší skupiny se počty nezaměstnaných obou zemí poměrně podobaly.

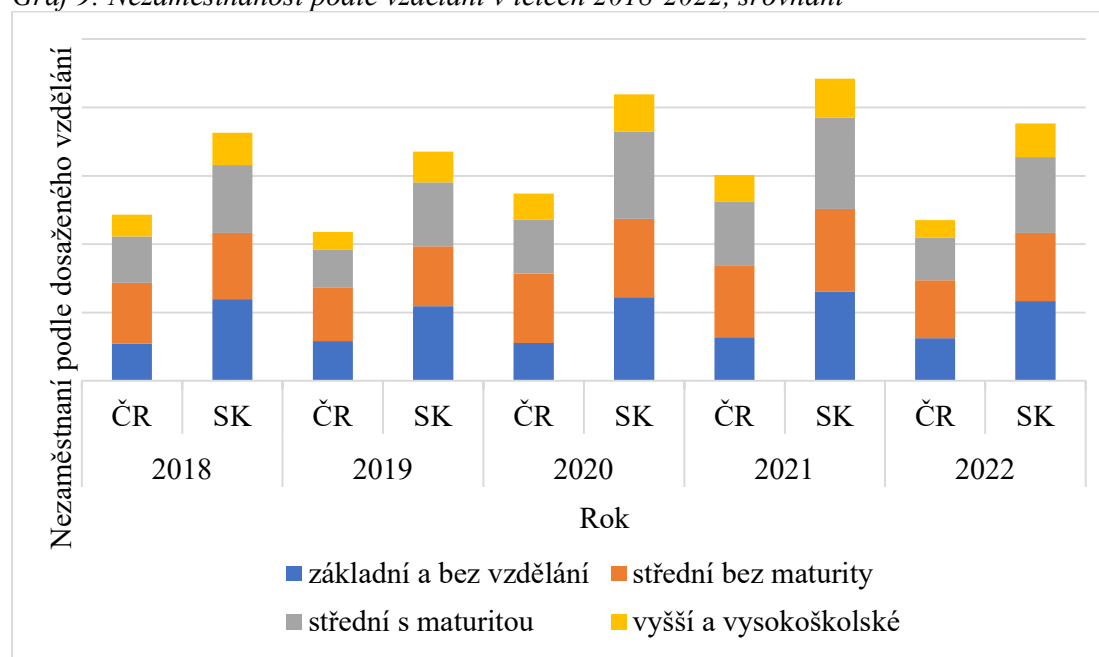
Nejvýraznější problém s nezaměstnaností zaznamenalo Slovensko u kategorie nezaměstnaných ve věku od 40 do 44 let, přičemž ji byla největší konkurencí skupina ve věku od 35 do 39 let, která zároveň v posledním roce vykazovala nejvyšší nezaměstnanost. V případě České republiky nelze kategorii vykazující nejvyšší nezaměstnanost po celé sledované období tak jednoznačně určit. V počátku období bylo nejvíce nezaměstnaných ve věku od 25 do 29 let, v následujících dvou letech se jednalo o skupinu ve věku 30 až 34 let. V roce 2021 registrovala nejvyšší nezaměstnanost osoby ve věku 35 až 39 let a v posledním

roce to byla skupina 40 až 44 let. Tyto čtyři zmíněné skupiny si navzájem poměrně výrazně konkurovaly. Vezmou-li se v potaz celkové součty nezaměstnaných za sledované období v jednotlivých skupinách, dojde se k výsledku, že nejvíce zastoupenou skupinou je věková skupina od 25 do 29 let, v závěsu za ní pak skupin od 30 do 34 let.

S ohledem na první rok poznamenaný pandemií se nejvíce zvýšila nezaměstnanost v České republice u skupiny od 30 do 34 let, druhý nejvyšší rozdíl oproti předchozímu roku registrovala kategorie ve věku 25 až 29 let. V případě Slovenska se jednalo o skupinu ve věku od 20 do 24 let. V dalším roce, který byl taktéž ovlivněn pandemií, výše zmíněné skupiny zaregistrovaly pokles počtu nezaměstnaných, ale změna byla výrazně slabší než v případě růstu v roce předchozím.

Vzdělaností skupiny nezaměstnaných osob České a Slovenské republiky jsou znázorněny v následující grafu 9.

Graf 9: Nezaměstnanost podle vzdělání v letech 2018-2022, srovnání

Vzdělanost je důležitým aspektem na trhu práce v České i Slovenské republice. Nezaměstnanost v obou případech vykazuje nejmenší počty nezaměstnaných u osob s vyšším a vysokoškolským vzděláním. V případě dalších skupin nezaměstnaných se situace v porovnání jednotlivých zemí mění. Zatímco Česká republika registrovala druhou nejnižší nezaměstnanost u základního vzdělání a bez vzdělání, v případě Slovenské republiky se jedná o nezaměstnané se středním vzděláním bez maturity. Stejná skupina si v České republice

vedla nejhůře ze všech skupin. Na celkové nezaměstnanosti Slovenska se nejvíce podílela skupina osob se vzděláním základním a bez něj.

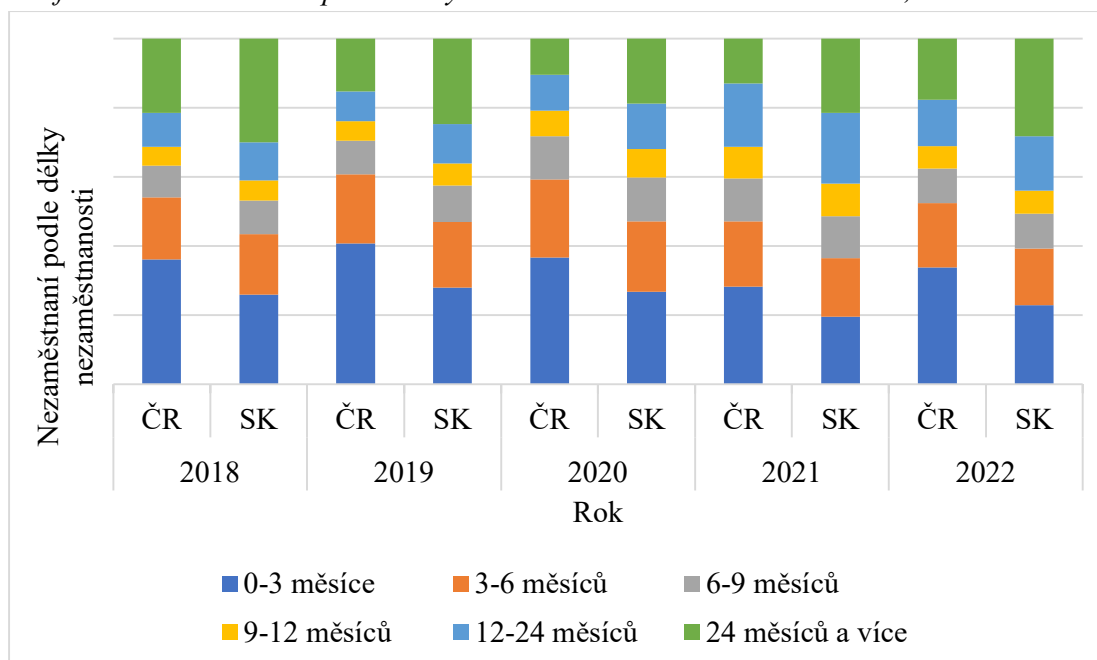
Nejvýraznější rozdíl v počtu nezaměstnaných mezi zeměmi představuje skupina bez vzdělání a se základním vzděláním, diference za celé období činí více než dvojnásobek, přičemž více nezaměstnaných mělo Slovenko. Charakter vývoje nezaměstnanosti s ohledem na dosažené vzdělání se ve zmíněných zemí dosti podobá. Vývoj skupin nezaměstnaných s dosaženým středním vzděláním bez maturity, středním vzděláním s maturitou, vyšším a vysokoškolským se v případě obou zemí navzájem kopírují. Ve stejných letech dochází ve zmíněných skupinách k poklesu či růstu počtu nezaměstnaných osob. U skupiny nezaměstnaných bez získaného vzdělání a se základním vzděláním se vývoj v jednotlivých zemích liší. Z vývoje nezaměstnanosti s ohledem na získané vzdělání jak v České, tak i Slovenské republice vyplývá, že ani v jedné skupině nedocházelo k jednoznačnému snižování nezaměstnanosti.

Pandemie koronaviru se podepsala na všech sledovaných kategoriích růstem nezaměstnanosti, jedinou výjimkou byla Česká republika se skupinou se základním vzděláním bez něj, která v roce 2020 registrovala pokles. V následujících letech se již s růstem nezaměstnaných připojila ke zbytku skupin. Nejvíce pandemie ovlivnila nezaměstnanost obou zemí v roce 2020, neboť došlo k nejvýraznějším změnám, ale nejvyšší nezaměstnanosti skupiny dosáhly až v roce 2021. Zároveň byla u obou zemí nejzřetelněji poznamenána v roce 2020 skupina vzdělaných s maturitou, přičemž u Slovenské republiky se jednalo ve srovnání s Českou republikou o vyšší nárůst nezaměstnaných. Značný nárůst počtu nezaměstnaných registrovala i skupina se středním vzděláním bez maturity.

V roce 2022 vykazovaly všechny skupiny obou zemí kladný vývoj nezaměstnaných, když registrovaly pokles počtu osob bez zaměstnání. Nejvýznamnější změny registrovaly kategorie nezaměstnaných s úplným a neúplným středním vzděláním, a to jak na Slovensku, tak v Česku. O trochu výraznější snížení registrovala první zmíněná skupina, v České republice zaznamenala snížení i více než 15 tis. nezaměstnaných, na Slovensku se jednalo o více než 11 tis. V případě nezaměstnaných s neúplným středním vzděláním, vyšší pokles registrovali obyvatelé Slovenska.

Strukturu podílu nezaměstnaných podle délky nezaměstnanosti na celkovém počtu nezaměstnaných ve sledovaných zemích zobrazuje graf 10.

Graf 10: Nezaměstnanost podle délky nezaměstnanosti v letech 2018-2022, srovnání

Dlouhodobá nezaměstnanost je pro každou zemi nežádoucím stavem. Za ní je považována nezaměstnanost v délce nad 12 měsíců. Česká republika po celé období disponovala nejvyšším počtem nezaměstnaných v délce nezaměstnanosti do 3 měsíců, která je označována jako nezaměstnanost krátkodobá a o níž se dá říct, že je jevem žádoucím. Kategorie nezaměstnaných od 3 do 6 měsíců se stala druhou nejpočetnější skupinou, zaregistrovala o poznání nižší podíl nezaměstnaných. Z hlediska dlouhodobé nezaměstnanosti nebyl počet nezaměstnaných uchazečů v Česku nízký, ale stále byl nižší než u nezaměstnanosti krátkodobé.

Na Slovensku se stala nejvíce zastoupenou skupina s délkou nezaměstnanosti od 24 měsíců a více, nejedná se tak o příznivý výsledek, avšak druhou nejvyšší nezaměstnanost zaregistrovala skupina nezaměstnaných do 3 měsíců. Ta zůstala za první skupinou se součtem podílu o pouhých 0,1 p. b. a také ve dvou letech ze sledovaného období registrovala nejvyšší nezaměstnanost.

Nezaměstnaní v délce 9 až 12 měsíců v případě obou zemí zaznamenaly nejnižší počty nezaměstnaných. Skupiny nezaměstnaných v délce nezaměstnanosti od 6 do 9 měsíců si mezi jednotlivými zeměmi navzájem konkurovaly, hodnoty jsou si v některých letech skutečně blízké.

Kategorie osob nezaměstnaných v délce do 3 měsíců evidovala stejný vývoj v obou zemích. Stejně tomu bylo i v případě skupiny s nezaměstnaností nad 24 měsíců.

4.2 Nezaměstnanost absolventů vybraných vysokých škol

V České republice se rozeznávají 3 typy vysokých škol, veřejné vysoké školy, státní vysoké školy a soukromé vysoké školy. Liší se od sebe vnitřním uspořádáním, odlišnou mírou samosprávy a právní subjektivitou. Veřejné a státní vysoké školy slouží zejména k uspokojování veřejných/státních potřeb a nabízejí bezplatné vysokoškolské vzdělání. Soukromé vysoké školy jsou zakládány především za účelem vlastního obohacení. V České republice bylo k datu 9. února 2022 evidováno 26 veřejných, 2 státní a 29 soukromých vysokých škol (Kudrová a Smrčka, 2013; Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2022).

Veřejné vysoké školy disponují určitou samosprávnou působností, na jejímž základě mají samosprávné orgány jasně vymezené pravomoci. Tyto školy se těší velkému zájmu, hlásí se na ně totiž většina maturantů. Vlastní svůj rozpočet, který se skládá z dotací získaných ze státního rozpočtu, z poplatků souvisejících se studiem, z výnosů z majetku a dalších činností, z darů, ze státních fondů a rozpočtů obcí. Řízení těchto škol vykonávají zákonem stanovené samosprávné orgány. Veřejné vysoké školy smějí vznikat, zanikat či být měněny pouze a jen zákonem (Kudrová a Smrčka, 2013; Pelcová, 2010).

Státní vysoké školy narušují od veřejných vysokých škol nemají právní subjektivitu, jsou buď součástí organizační složky státu nebo se přímo jedná o organizační složku státu. České státní vysoké školy lze rozdělit na 2, Policejní akademii České republiky v Praze a Univerzitu obrany. I zde je působnost vykonávána samosprávnými orgány, kromě nich ji však může provádět i ministr obrany, Ministerstvo obrany a Ministerstvo vnitra s ministrem. Rozdíl oproti veřejným vysokým školám zastávají i v případě rozpočtu, kdy vlastní rozpočet netvoří, ale finanční prostředky jsou jim přidělovány od příslušných ministerstev. Stejně jako v případě veřejných vysokých škol je možné zakládat, rušit či měnit státní vysoké školy pouze zákonem. Absolventi zmíněných škol získají poměrně důležitou výhodu, po ukončení studia budou zaměstnáni státem, nemusí se tak hlásit na úřad práce (Kudrová a Smrčka, 2013; Pelcová, 2010).

Soukromé vysoké školy jsou právnickými osobami, které si však musí opatřit finanční prostředky pro svou činnost samy, taktéž si stanovují i orgány samosprávné působnosti. Studium na soukromých školách není bezplatné, ale je hrazeno přímo studenty. Nejsou zřizovány ani rušeny zákonem, ale k jejich založení je zapotřebí získat souhlas Ministerstva

školství, mládeže a tělovýchovy, které zároveň vede seznam soukromých vysokých škola. Soukromé školy nejsou vnímány příliš dobře, a to v souvislosti s již zmíněným školním, které vyvolává pochybnosti o kvalitě studia (Kudrová a Smrčka, 2013; Pelcová, 2010).

4.2.1 Absolventi vybraných vysokých škola

Pro sledování nezaměstnanosti z řad absolventů vybraných vysokých škol, byly zvoleny 4 veřejné vysoké školy, a to Univerzita Karlova, České vysoké učení technické v Praze, Vysoká škola ekonomická v Praze a Česká zemědělská univerzita v Praze. Následně byly vybrány 4 fakulty z každé univerzity na základě podobnosti zaměření, případně zajímavosti.

Ve výběru univerzit hrálo roli, že se jedná o významné pražské univerzity, které přináší vysokou kvalitu vzdělání a přispívají k akademickému a vědeckému vývoji České republiky. Taktéž se jedná o mezinárodně velmi uznávané školy. Jsou zároveň prestižními vzdělávacími institucemi s bohatou historií. Také patří mezi největší a velmi žádané pražské univerzity. Z pohledu studentů těchto škol je i vnímána vzájemná rivalita. Vybrané univerzity pořádají řadu společných akcí např. Hokejovou bitvu či Gaudeamus Alkotour, jsou také součástí iniciativy „Study in Prague“, jejímž cílem je přilákat a podpořit mezinárodní studenty v pražském studiu.

Univerzita Karlova se řadí mezi nejstarší univerzity na světě. Založena byla roku 1348. Je jedinou českou vysokou školou, která patří mezi 250 nejlepších univerzit na světě. Má 17 fakult, 4 vysokoškolské ústavy a nabízí více než 950 studijních programů, se zaměřením na humanitní, přírodní, lékařské a společenské vědy. Mezi významné absolventy patří např. Věra Jourová, Petr Jákł či Jan Pirk (Univerzita Karlova, 2023; Forum Magazín Univerzity Karlovy, 2023).

Vysoká škola ekonomická v Praze byla založena v roce 1953, je největší veřejnou vysokou školou ekonomickou v celé České republice a patří mezi přední ekonomické vysoké školy ve střední a východní Evropě. Člení se na 6 fakult. Specializuje se na ekonomii, management, finančníctví a podnikání. VŠE vystudoval např. Václav Havel, Petr Kelner či Lukáš Kovanda (Vysoká škola Ekonomická v Praze, 2023).

České vysoké učení technické v Praze se řadí mezi největší a nejstarší technické vysoké školy v Evropě. O vznik se zasloužil Christian Joseph Willenberg v roce 1707 s podporou císaře Josefa I. Škola má 8 fakult, 6 vysokoškolských ústavů a studentům umožňuje výběr z 250 studijních programů. Zaměřuje se na technické a inženýrské obory.

Mezi zajímavými absolventy ČVUT lze najít např. Václava Havla či Františka Křižíka (Seznam zprávy, 2023).

Česká zemědělská univerzita v Praze byla založena roku 1906 za vlády Františka Josefa jako zemědělský odbor České vysoké školy technické. Děkanem školy se stal profesor Julius Stoklasa, zemědělský odborník a jeden z prvních čestných doktorů Vysoké školy zemědělské v Brně. V současné době stojí v čele univerzity rektor prof. Ing. Petr Sklenička, CSc. Univerzita nabízí přes 100 studijních programů na 6 fakultách a Institutu vzdělávání a poradenství (Česká zemědělská univerzita v Praze, 2023). I Česká zemědělská univerzita se může pyšnit řadou významných osobností z řad absolventů, a to např. Barborou Špotákovou, Terezou Černockou či Martinem Pýchou (Studuj.to, 2023).

Od roku 2018 dochází ke snižování celkového počtu absolventů všech veřejných a soukromých vysokých škol. Zatímco v roce 2018 byl celkový počet absolventů vysokých škol 68 576, o rok později byl jejich počet 64 253. Na konci sledovaného období se jejich počet zastavil na hodnotě 58 699 (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2023).

Níže je uvedena tabulka vývoje počtu absolventů zvolených vysokých škol a vybraných fakult za roky 2018 až 2022. Tabulka slouží pro lepší představu o uplatnění absolventů vybraných škol. Tabulka 9 popisuje celkový počet absolventů zvolených vysokých škol a následně i vybraných fakult za jednotlivé roky v letech 2018 až 2022. Vývoj počtu absolventů je také rozdělen podle typu studia.

Tabulka 9: Absolventi vybraných vysokých škol podle typu studia v letech 2018-2022

	2018			2019			2020			2021			2022		
	bakalářské	magisterské a navazující	doktorské	bakalářské	magisterské a navazující	doktorské	bakalářské	magisterské a navazující	doktorské	bakalářské	magisterské a navazující	doktorské	bakalářské	magisterské a navazující	doktorské
UK	2 934	4 471	679	2 957	4 249	707	2 784	4 400	547	2 993	4 460	610	2 959	4 334	568
Přírodovědecká fakulta	402	361	153	409	369	160	416	351	119	417	312	139	376	360	136
Právnická fakulta	-	466	56	-	471	66	-	463	56	-	434	45	-	424	40
Pedagogická fakulta	481	457	29	505	397	34	487	436	21	544	439	29	552	423	38
Fakulta humanitních studií	103	176	28	109	132	18	113	151	20	139	149	28	136	112	11
ČVÚT	2 272	1 980	207	1 926	2 008	198	2 012	1 872	145	2 032	1 616	186	2 047	1 621	162
Fakulta stavební	466	595	47	411	569	43	394	444	33	333	397	53	350	400	44
Fakulta informačních technologií	262	145	10	204	156	8	227	134	2	250	130	5	249	131	9
Fakulta architektury	172	226	15	170	194	12	179	204	7	175	176	7	200	158	12
Fakulta biomedicín. inženýrství	248	164	2	211	156	5	231	144	9	229	136	7	219	156	7
VŠE	1 549	1 905	63	1 504	1 812	49	1 551	1 660	39	1 555	1 448	31	1 635	1 315	40
Fakulta financí a účetnictví	291	382	11	274	366	5	299	322	9	282	283	8	300	250	9
Fakulta informatiky a statistiky	270	287	10	263	295	10	275	261	9	297	261	4	295	208	2
Fakulta mezinárodních vztahů	396	495	16	407	393	15	390	353	9	400	334	7	394	309	12
Fakulta podnikohospodářská	340	406	8	314	443	14	352	415	8	389	324	6	453	326	9
ČZU	1 980	2 232	86	1 933	2 016	83	1 978	1 949	42	2 056	1 796	77	1 808	1 698	83
Provozně ekonomická fakulta	1003	1356	17	902	1133	10	830	1 119	2	931	1 085	7	839	970	13
Technická fakulta	88	118	4	90	112	9	117	90	8	120	86	5	69	82	6
Fakulta lesnická a dřevařská	145	135	8	166	95	11	146	119	5	151	103	21	148	111	13
Fakulta agrob., potrav. a přír. zdr.	370	339	30	339	383	29	404	362	12	365	300	25	356	306	24

Zdroj: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2023

Jak lze z tabulky vyčíst nejvyšší počty absolventů vykazuje trvale Univerzita Karlova, kde jasnou převahu absolventů zastupuje skupina z magisterského a navazujícího magisterského studia. Ovšem i s počtem absolventů bakalářského a doktorského studia se řadí mezi sledovanými školy na jednoznačné první místo. Takto vysoký počet absolventů není příliš velkým překvapením v souvislosti s počtem fakult a oborů, které univerzita nabízí. Absolventi bakalářského a magisterského studia nevykazují po sledované období výraznější výkyvy počtu absolventů, zatímco absolventi doktorského již ano, alespoň tedy v roce 2020. Ačkoliv v tomto roce došlo k poklesu počtu absolventů jak u bakalářského studia, tak i doktorského, výraznější pokles evidovali absolventi doktorského studia, a to ze 707 na 547, což je skoro o 23 % méně. Ze zvolených fakult Univerzity Karlovy je evidentní nejvyšší počet absolventů bakalářského studia z pedagogické fakulty. U studia magisterského a navazujícího magisterského převažují trvale absolventi fakulty právnické. Naopak u doktorského studia značně převažují absolventi přírodovědecké fakulty. Nejvyšší změna v podobě poklesu byla u doktorského studia zaznamenána u fakulty humanitních studií v roce 2022, kdy se hodnota snížila o více než 60 %.

Druhé v pořadí s celkovým počtem absolventů po celé sledované období je České vysoké učení technické v Praze. Ačkoliv je rozdíl mezi absolventy bakalářského studia zmíněné školy a Univerzity Karlovy poměrně viditelný, není však tak výrazný jako u studia magisterského a doktorského. Největší počet absolventů bakalářského studia Českého vysokého učení technického bylo evidováno na začátku sledovaného období, tedy v roce 2018 a nejnižší pak o rok později, kdy se počet snížil o 346 absolventů. Absolventů magisterského studia bylo naopak v roce 2019 nejvíce. Z vybraných fakult vysoké školy si trvale nejlépe vedla fakulta stavební, alespoň v souvislosti se studiem bakalářského a magisterského studia. Ta také zaznamenala nejvyšší změnu v počtu absolventů magisterského studia, když v roce 2020 došlo ke snížení o 22 %.

Nejméně absolventů bylo po celé sledované období z Vysoké školy ekonomické v Praze, a to ve všech typech studia. Nejvyšší počet absolventů všech typů studia eviduje za celé období fakulta mezinárodních vztahů, o 123 absolventů méně eviduje fakulta podnikohospodářská. Vysoká škola ekonomická zaznamenala v celém sledovaném období klesající počet absolventů magisterského studia. V počátku sledovaného období byl počet absolventu tohoto typu studia 1905, na konci období činil již 1315 absolventů. Nejzřetelnější změnu evidovalo magisterské studium v roce 2021, kdy došlo ke snížení počtu absolventů o 22 %, bylo tomu na fakultě podnikohospodářské.

Česká zemědělská univerzita v Praze se řadí na 3. místo ve srovnání zmíněných čtyř škol s počtem absolventů. Ačkoliv s počtem absolventů bakalářského studia slušně konkuruje Českému vysokému učení technickému, s počtem absolventů magisterského studia jej dokonce převyšuje. Co se týče absolventů doktorského studia, je situace o poznání horší, s počtem absolventů za celé období výrazně zaostává. Nejvýraznější změnu zaznamenalo doktorské studium roku 2020. Zatímco v roce 2019 činil počet absolventů 83, o rok později byl již počet o 49 % nižší. Tyto změny se dotkly všech zvolených fakult České zemědělské univerzity. Nejvíce absolventů vychází z provozně ekonomické fakulty, alespoň tedy z bakalářského a magisterského studia. Ve srovnání s vybranými fakultami ostatních škol, je tento počet znatelně nejvyšší. S ohledem na doktorské studium si nejlépe vedla fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů.

4.2.2 Nezaměstnanost absolventů vybraných vysokých škol

Celkový počet nezaměstnaných absolventů všech soukromých a veřejných vysokých škol, jež absolvovali ve sledovaném období, byl v roce 2018 495, následující rok došlo ke snížení počtu o 137 nezaměstnaných absolventů. Roku 2020 došlo ke zvýšení počtu na 463 nezaměstnaných. Následující dva roky sledovaného období se nesly v poklesu počtu nezaměstnaných, hodnota nezaměstnaných absolventů vysokých škol se dostala v roce 2022 na hodnotu 301. Počet nezaměstnaných absolventů tedy zaznamenal nejmenší hodnotu v posledním roce sledovaného období, nejvyšší pak na jeho začátku. Nejvyšší počty nezaměstnaných absolventů jsou za období 2018 až 2022 evidovány u absolventů magisterského studia, o všem absolventi bakalářského studia jsou těsně za nimi, dokonce v roce 2020 došlo k jejich výměně, absolventi bakalářského studia tak převažovali nad počtem studia magisterského.

V následující tabulce 10 je již uveden počet nezaměstnaných absolventů zvolených škol a fakult v období 2018 až 2022, kteří absolvovali dané vysoké školy ve sledovaném období.

Tabulka 10: Nezaměstnanost absolventů vybraných vysokých škol podle typu studia v letech 2018-2022

	2018			2019			2020			2021			2022		
	bakalář- ské	magister- ské a navazující	doktorské	bakalář- ské	magister- ské a navazující	doktorské	bakalář- ské	magisterské a navazující	doktorské	bakalář- ské	magister- ské a navazují	doktorské	bakalář- ské	magister- ské a navazují	doktorské
UK	12	26	3	10	22	-	19	16	2	13	12	4	12	13	5
Přírodovědecká fakulta	3	3	-	2	2	-	6	3	1	3	2	2	1	1	2
Právnická fakulta	-	4	-	-	3	-	-	2	-	-	3	-	-	1	-
Pedagogická fakulta	3	1	-	2	-	-	2	-	-	3	-	-	-	-	-
Fakulta humanitních studií	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
ČVÚT	18	15	-	5	18	1	7	27	2	9	19	2	15	17	3
Fakulta stavební	4	8	-	1	9	1	2	17	-	2	9	-	2	8	1
Fakulta informačních technologií	3	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	1	1	-
Fakulta architektury	4	2	-	-	3	-	-	2	2	1	4	1	4	1	1
Fakulta biomedicín. inženýrství	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VŠE	7	15	2	8	10	1	6	10	-	5	15	1	5	5	-
Fakulta financí a účetnictví	2	2	-	1	2	-	1	2	-	1	3	-	-	2	-
Fakulta informatiky a statistiky	1	2	-	3	1	-	-	4	-	2	2	1	2	-	-
Fakulta mezinárodních vztahů	-	4	1	2	5	-	3	-	-	1	6	-	1	-	-
Fakulta podnikohospodářská	4	6	-	2	1	1	-	-	-	1	2	-	1	3	-
ČZU	8	11	2	10	9	-	7	10	-	5	12	-	5	8	1
Provozně ekonomická fakulta	6	6	1	10	5	-	5	7	-	4	6	-	3	4	1
Technická fakulta	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	2	-
Fakulta lesnická a dřevařská	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
Fakulta agrob., potrav. a přír. zdr.	1	-	-	-	2	-	2	1	-	1	3	-	-	-	1

Zdroj: Univerzita Karlova Středisko vzdělávací politiky, 2023; vlastní zpracování

Na první pohled si lze všimnout, že počet nezaměstnaných absolventů vybraných škol po celé sledované období je skutečně nízký, především pak ve srovnání s počty absolventů, které školy za dané období vyprodukovaly. Z tabulky lze vyčíst, že problém s hledáním zaměstnání mají převážně absolventi magisterského studia. Naopak nejméně absolventi studia doktorského, dá se říci, že výše nezaměstnaných absolventů významně souvisí s výší vyprodukovaných absolventů. Nejvyšší počet nezaměstnaných absolventů všech zvolených vysokých škol byl evidován v roce 2018 s počtem 20 358 nezaměstnaných, nejnižší pak v roce 2022 s 18 270 absolventy.

V roce 2018 bylo evidováno nejvíce nezaměstnaných ve srovnání s ostatními vybranými školami, magisterského a doktorského studia u absolventů Univerzity Karlovy. O rok později bylo u absolventů této univerzity vedeno nejvíce nezaměstnaných bakalářského a magisterského studia, v případě bakalářského studia i v roce 2021. V roce 2018 zaznamenala univerzita nejvyšší počet nezaměstnaných absolventů magisterského studia za celé sledované období, u bakalářského studia se jednalo o rok 2020 a u doktorského 2022. Co se týče zvolených fakult, nejhůře si s ohledem na počet nezaměstnaných absolventů ze celé studium vedla fakulta přírodovědecká, nejlépe si pak vedla fakulta humanitních věd. Ve srovnání vybraných škol si Univerzita Karlova vysloužila smutné prvenství v celkovém počtu nezaměstnaných absolventů, a to s počtem 169 absolventů vybraných fakult.

České vysoké učení technické evidovalo v roce 2018 a 2022 nejvíce nezaměstnaných absolventů bakalářského studia, u magisterského studia zaznamenalo nejhorší stav od roku 2020 do konce sledovaného období. Zatímco počet nezaměstnaných absolventů magisterského studia od roku 2018 do 2020 rostl, od roku 2021 naopak klesal, přesto však vykazoval nejvíce nezaměstnaných. Nejvyšší změny dosáhla vysoká škola v roce 2019, kdy se počet nezaměstnaných z bakalářského studia snížil z 18 osob na 5, což je snížení o 72 %. Mezi zvolenými fakultami jasně vítězí s počtem nezaměstnaných absolventů fakulta stavební. Nejméně nezaměstnaných je z fakulty biomedicínského inženýrství. České vysoké učení technické se ve srovnání vybraných škol umístilo na pomyslném druhém místě, kdy celkový počet nezaměstnaných ze zvolených fakult činil 158 absolventů této školy. S ohledem na Univerzitu Karlovu, která vyprodukovala za sledované období skoro dvakrát více absolventů, není konkurující počet nezaměstnaných příliš dobrým výsledkem.

V letech 2018 a 2020 si Vysoká škola ekonomická vedla s počtem nezaměstnaných absolventů bakalářského studia nejlépe ze sledovaných škol. Společně s Českou

zemědělskou univerzitou měly pak v letech 2021 a 2022 shodný nejnižší počet nezaměstnaných absolventů bakalářského studia. A v roce 2022 byla jedinou z vybraných škol, která neevidovala žádného nezaměstnaného absolventa doktorského studia. Nejvýraznější změna byla zaznamenána v roce 2022, kdy došlo ke snížení počtu nezaměstnaných o 10 absolventů magisterského studia. Nejmiň nezaměstnaných absolventů pocházelo z fakulty financí a účetnictví, a naopak nejvíce z fakulty mezinárodních vztahů. Za sledované období vykazala vysoká škola celkem 90 nezaměstnaných absolventů.

Česká zemědělská univerzita si s počtem nezaměstnaných absolventů všech typů studia nejlépe vedla v letech 2018, ve kterém také evidovala u absolventů magisterského studia nejmenší nezaměstnanost z vybraných škol. Nejznatelnější rozdíl byl registrován v roce 2022, kdy se počet nezaměstnaných absolventů magisterského studia snížil o 4 nezaměstnané oproti předchozímu roku. Největší počet nezaměstnaných ze zvolených fakult univerzity evidovala fakulta provozně ekonomická. Naopak nejnižší fakulta technická a fakulta lesnická a dřevařská. Česká zemědělská univerzita měla za celé sledované období celkem 88 nezaměstnaných absolventů ze zvolených fakult.

4.2.3 Porovnání nezaměstnanosti absolventů vybraných vysokých škol

K porovnání nezaměstnanosti absolventů vysokých škol je důležité zmínit, že každá škola disponuje rozdílným počtem fakult a studijních programů, které mají jednoznačný vliv na počet absolventů a zároveň i na případnou výši nezaměstnanosti.

Nejvyšší počet absolventů vykazuje Univerzita Karlova, a to ve všech typech studia a po celé sledované období, dále následuje České vysoké učení technické, Česká zemědělská univerzita a nejméně absolventů zaznamenala Vysoká škola ekonomická. V případě magisterského studia na Univerzitě Karlově je oproti ostatním zvoleným vysokým školám více než dvojnásobný. I u studia doktorského registruje univerzita velmi rozdílné počty absolventů, nejbližší se s počtem absolventů vyznačuje ČVUT, ovšem i přesto je rozdíl skutečně vysoký. Nejmenší rozdíl byl zaznamenán v roce 2020, který činil rozdíl 402 absolventů. Naopak nejvyšší diferenci evidoval rok 2019 s rozdílem absolventů 509. Univerzita Karlova jako jediná registrovala více absolventů magisterského studia než bakalářského, a to ve 3 letech sledovaného období. Nejméně absolventů za sledované období vykazovala VŠE.

Ačkoliv má Univerzita Karlova výrazně nejvyšší počty absolventů, s jejich uplatněním na trhu práce nemá problém. Přesto však eviduje nejvíce nezaměstnaných

absolventů ze zmíněných škol, zejména pak přírodovědecká fakulta. Celkový počet absolventů bez zaměstnání za celé studium je 169 absolventů. Fakulta humanitních věd si vede ze sledovaných fakult Univerzity Karlovy nejlépe. Nejméně absolventů bez práce registruje u absolventů doktorského studia, nejvíce pak u studia magisterského. V případě magisterského studia byl nejvyšší počet nezaměstnaných absolventů naměřen na počátku sledovaného období s hodnotou 26 nezaměstnaných a nejnižší s počtem 12 absolventů v roce 2021.

České vysoké učení technické eviduje, jak již bylo zmíněno, druhou nejvyšší nezaměstnanost vybraných škol, s počtem 158 nezaměstnanými absolventy. Nejvíce nezaměstnaných registruje u absolventů magisterského studia a nejméně studium doktorské, stejně jako v případě UK, VŠE a ČZU. Absolventi magisterského studia na ČVUT jsou součtem za celé období, největší zastoupenou skupinou nezaměstnaných ze všech vybraných vysokých škol. Jediný rok, kdy byl počet nezaměstnaných magistrů pokořen, byl rok 2018. V tomto roce bylo více nezaměstnaných absolventů bakalářského studia než toho magisterského. Nejvíce nezaměstnaných absolventů magisterského studia bylo registrováno v roce 2020 s 27 absolventy, naopak nejméně jich bylo na začátku sledovaného období. V roce 2018 bylo zároveň nejvíce nezaměstnaných absolventů bakalářského studia této školy a jako jediný rok nulový počet nezaměstnaných absolventů studia doktorského. Fakulta stavební patří po celé období k fakultě s nejvíce nezaměstnanými absolventy ze všech sledovaných fakult zvolených škol, s celkovým počtem 64 nezaměstnaných. Naopak fakulta biomedicínského inženýrství je nejméně zastoupenou fakultou z pohledu nezaměstnaných absolventů.

Třetí škola s nejvyšším počtem absolventů se umístila Vysoká škola ekonomická s 90 nezaměstnanými absolventy. Nejméně nezaměstnaných absolventů tak registruje Česká zemědělská univerzita s 88 absolventy. Fakultami s nejvyšším počtem nezaměstnaných absolventů z těchto zmíněných škol jsou fakulta mezinárodních vztahů VŠE a provozně ekonomická fakulta ČZU, která zároveň disponuje druhým nejvyšším počtem absolventů bez zaměstnání. Provozně ekonomická fakulta registruje celkem 58 nezaměstnaných absolventů.

Nejméně zastoupeným typem studia s ohledem na počty nezaměstnaných je studium doktorské a nejpočetněji je pak zastoupeno studium magisterské. Absolventi těchto vysokých nebyli na trhu práce nijak zvlášť poznamenáni koronavirovou pandemií. V některých případech došlo ke stagnaci vývoje, a dokonce i k poklesu počtu

nezaměstnaných absolventů. V případě zvýšení počtu absolventů bez zaměstnání byla zaznamenán pouze jeden výraznější případ, a to u magisterského studia na Českém vysokém učení technickém, kdy se počet nezaměstnaných magistrů zvýšil o 9 osob.

4.3 Nezaměstnanost hlavních měst České republiky a Slovenska

Hlavní města vždy byla a jsou velkým tahákem pro obyvatele zemí z mnoha důvodů. Život v hlavních městech je často spojen s určitou životní úrovní či s větší pohodlností. Města se vyjímají výbornou občanskou vybaveností, co se týče obchodů, dopravní infrastruktury, sportovních možností, kulturního života či lékařských zařízení, škol a školek. Mnoho studentů středních a vysokých škol dojíždí za studiem právě do hlavních měst. Nabídka oborů je nejen různorodá, ale také velmi obsáhlá. V hlavních městech sídlí i řada úřadů, korporátů a významných společností, které nabízí lidem mnoho zajímavých pracovních příležitostí. I proto se do hlavních měst valná většina z nich stěhuje nebo za prací dojíždí. Samozřejmě to není dáno pouze nabídkou pracovních možností, ale i výší platu.

Ovšem život v hlavních městech nese i řadu negativních faktorů. Jedním z nich je jednoznačně nedostatek zeleně, ty se nachází spíše na okrajích hlavních měst nežli v nich. Každý rok v hlavních městech dochází k výstavbě nových sídlišť a tím i ke snížení zeleně, které ji i tak málo. Řada městských částí se snaží o její obnovu alespoň formou parků. Dalším faktorem je velká koncentrace lidí, především pak v samotném centru hlavních měst či v dopravě a s tím spojená bezpečnost. V neposlední řadě je důležité zmínit skutečnost, že život v hlavních městech je spojen i s drahotou zejména bydlení a dalších služeb.

Pro sledování nezaměstnanosti v obou hlavních městech byla zvolena nezaměstnanost podle pohlaví, podle věkové struktury a podle dosaženého vzdělání. Vzhledem k tomu, že v hlavních městech sídlí většina státních institucí a nadnárodních společností, měly by být města vzorem genderově vyváženého pracovního trhu, proto byla zvolena kategorie nezaměstnaných podle pohlaví.

Protože hlavní města disponují rozsáhlými možnostmi vzdělání, vztahuje se sem mnoho mladých obyvatel za studiem, a to ať už se jedná o formu pouhého dojíždění nebo trvalého přestěhování. Tito studenti, tak často získají určitý pohled na trh práce v hlavních městech a většina z nich, si z částečných úvazků a studentských brigád odnese nejen zajímavé zkušenosti, o které je v hlavních městech zájem, ale často jim je i nabízen pokračující pracovní úvazek. Studenti si také poměrně rychle zvyknou na dostupnost služeb, které jsou v hlavních městech prakticky na každém rohu a jednoduše zpohodlní. Většina z těchto absolventů, tak

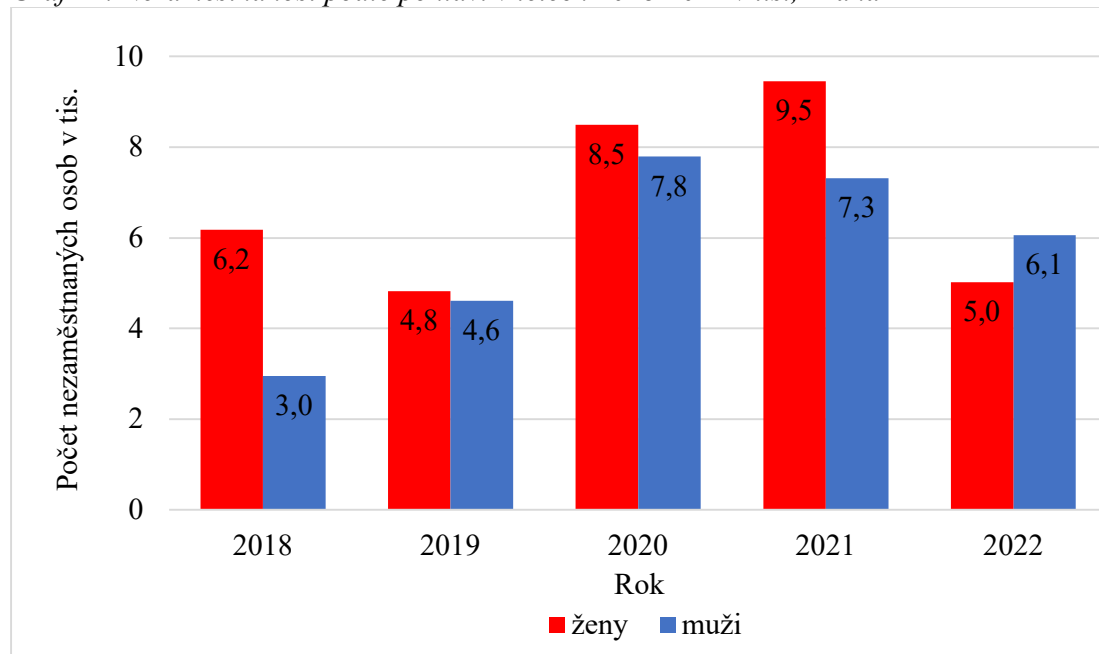
zůstává v hlavních městech i po studiu. Za pracovními příležitostmi se do hlavních měst stěhují nebo dojíždějí především mladší generace obyvatel, proto byla zvolena nezaměstnanost podle věku. Pro sledování nezaměstnanosti věkových struktur byla zvolena odchylka 9 let, a to proto, že by zastoupení nezaměstnaných nebylo tak snadno porovnatelné jako v případě, že by byly věkové odchylky nižší.

4.3.1 Nezaměstnanost v Praze

Praha se skládá z 22 správních obvodů a z 57 městských částí. Je centrem politiky, mezinárodních vztahů, kultury a vzdělání. Své sídlo má zde český prezident, parlament, vláda, vrchní soud či Nejvyšší kontrolní úřad a centrály prakticky všech registrovaných církví České republiky. Hlavní město je označováno za jádro největšího mikroregionu České republiky na pracovním trhu. Za prací sem dojíždí nejen obyvatelé Středočeského kraje, ale i obyvatelé dalších krajů země (EURES, 2023a). V Praze bylo v loňském roce více než 670 tis. ekonomických subjektů, které zaujímaly 22 % všech subjektů na území ČR. Průměrná hrubá měsíční mzda v Praze byla za rok 2022 49 782 Kč (Úřad práce ČR, 2023b).

Nezaměstnanost v Praze podle pohlaví v letech 2018 až 2022 je znázorněna v grafu 11.

Graf 11: Nezaměstnanost podle pohlaví v letech 2018-2022 v tis., Praha

Zdroj: Český statistický úřad, 2024b; vlastní zpracování

Vývoj nezaměstnanosti v hlavním městě České republiky z pohledu pohlaví není zcela jednoznačný, ve smyslu výrazné převahy jednoho pohlaví po celé sledované období. Ačkoliv je v některých letech převaha nezaměstnaných žen vysoká, v jiných letech je naopak výrazně nižší, anebo převažuje dokonce nezaměstnanost u pohlaví mužského. Vývoj nezaměstnanosti mužů a žen se ve sledovaném období poměrně liší, ačkoliv v letech 2020 a 2022 registrovali společné zvýšení a snížení nezaměstnaných. Nejvyšší a nejnižší počty nezaměstnaných zaznamenala každá kategorie v jiných letech. Nejvýraznější odchylka mezi skupinami byla evidována v počátečním roce sledovaného období. Rozdíl v tomto roce činil 3221 nezaměstnaných, přičemž vyšší nezaměstnanost vykazovala populace žen, ostatně stejně jako tomu bylo i v následujících třech letech. V posledním sledovaném roce převahu nezaměstnaných zaznamenala kategorie mužů, kdy rozdíl činil 1036 nezaměstnaných. Nejméně výrazný rozdíl byl naměřen v roce 2019, kdy skupina mužů a žen vykazovala diferenci pouhých 217 osob, bylo tedy o necelých 5 % nezaměstnaných žen více než mužů.

Nejnižší počet nezaměstnaných žen byl registrován v roce 2019, a to 4826 nezaměstnaných. Opakem byl rok 2021, kdy Praha evidovala nejvyšší počet nezaměstnaných žen s hodnotou 9452 nezaměstnaných. Nejvýraznější změna byla zaznamenána roku 2022, kdy došlo k velmi příjmemu poklesu nezaměstnaných žen o více než 46 %, a to z 9452 nezaměstnaných na 5023, tedy o 4429 žen. Druhá nejvýznamnější změna nastala v roce 2020, kdy již nebyla změnou příjemnou, ale naopak výrazně trpkou, protože se změna týkala naopak růstu ženské nezaměstnanosti. Ve zmíněném roce Praha registrovala zvýšení počtu žen bez zaměstnání o více než 3360 žen, v tomto roce byla zároveň naměřena druhá nejvyšší nezaměstnanost žen. V následujícím roce 2021 evidovala Praha, jak již bylo zmíněno nejvyšší nezaměstnanost žen ve sledovaném období, oproti předchozímu roku se však počet žen bez zaměstnání příliš nezvýšil, jednalo se totiž o nejméně výraznou změnu. Počet nezaměstnaných se vzrostl o 963 žen, tedy o více než 11 %.

Zatímco kategorie žen zaznamenala nejnižší nezaměstnanost v roce 2019, v případě mužů tomu bylo již v počátečním roce sledovaného období. V roce 2018 činila nezaměstnanost mužského pohlaví 2952 nezaměstnaných, následující rok vykazovala druhou nejnižší nezaměstnanost, a to 4609 mužů. Nejvyšší nezaměstnanost byla naměřena v roce 2020 se 7792 nezaměstnanými muži, druhou nejvyšší pak registroval rok 2021. Nejzřetelnější diferenci mezi jednotlivými roky zaznamenal rok 2020, kdy došlo ke zvýšení o skoro 70 %, a to o 3183 počtu mužů bez zaměstnání. Druhou nejzřetelnější odchylkou se

stala nezaměstnanost naměřená v roce 2019, která se oproti roku 2018 snížila o více než 1650 nezaměstnaných mužů. Naopak nejnižší změnu registroval rok 2021, přičemž došlo ke snížení o pouhých 6,1 %.

Tabulka 11: Nezaměstnanost podle věku v letech 2018-2022, Praha

		2018	2019	2020	2021	2022
věková struktura	15-24 let	791	879	1 531	1 493	1 112
	25-34 let	2 118	2 198	3 802	3 506	2 187
	35-44 let	2 425	2 480	4 346	4 290	2 793
	45-54 let	1 916	1 995	3 578	3 870	2 559
	55-64 let	1 874	1 884	3 024	3 608	2 431

Zdroj: Český statistický úřad, 2024a; Český statistický úřad, 2024b; vlastní zpracování

Počty nezaměstnaných v Praze dle věkové struktury charakterizuje tabulka 11. Z té je zřejmá pouze mála odchylka v počtu nezaměstnaných po celé sledované období mezi všemi skupinami, vyjma skupiny nejmladší. Skupiny ve věku 15 až 24 let, 25 až 34 let a 35 až 44 let vykazovaly stejný vývoj nezaměstnanosti z pohledu růstu a poklesu, když do roku 2020 evidovaly růst a následný pokles. Skupiny taktéž zaznamenaly nejvyšší počty nezaměstnaných v roce 2020. Odlišný vývoj od zmíněných skupin evidovaly skupiny ve věku od 45 do 54 let a od 55 do 64 let, přičemž i tyto skupiny registrovaly shodný vývoj a nejvyšší nezaměstnanost ve stejném roce, a to v roce 2021. Co se týče nejnižší nezaměstnanosti, tu evidovali všechny skupiny v počátečním roce sledovaného období.

Nejvyšší počty nezaměstnaných eviduje po celé období skupina ve věku od 35 do 44 let. Skupina zaznamenala růst nezaměstnaných v letech 2019 a 2020 a v následujících dvou letech pokles. Nejvíce obyvatel bez práce bylo zaznamenáno, jak již bylo zmíněno, v roce 2020. V tomto roce došlo ke zvýšení nezaměstnaných ve srovnání s předchozím rokem o více než 1866 nezaměstnaných. Skupina zaznamenala i nejvyšší růst za celé sledované období, když počet nezaměstnaných vzrostl o zhruba 75 %. Naopak nejvyšší pokles byl registrován v poslední roce sledovaného období, kdy došlo k poklesu o více než 1490 osob, byla zaznamenána druhá nejvyšší změna, avšak podstatně příjmenější.

Kategorie ve věku 25 až 34 let registrovala ve stejných letech, jako předchozí skupina, růst i pokles nezaměstnaných. V prvních třech letech sledovaného období dosáhla skupina druhé nejvyšší nezaměstnanosti. Ve srovnání se skupinou ve věku 35 až 44 let dosáhla nejnižšího rozdílu v roce 2019, kdy rozdíl mezi skupinami činil 282 nezaměstnaných. Největší rozdíl byl pak neměřen v roce 2021 s odchylkou 784 osob, v tomto roce stejně jako v roce nadcházejícím však skupina neregistrovala druhé nejvyšší

výsledky, nýbrž až 4. V letech 2021 a 2022 se tedy jednalo o druhou nejnižší nezaměstnanost. Stejně jako tomu bylo v předchozí věkové kategorii, i v tomto případě registrovala skupina nejvyšší růst v roce, ve kterém dosáhla zároveň i nejvyšší nezaměstnanosti, ani v případě nejvýznamnějšího poklesu se roky nelišily. V případě růstu se jednalo o 73% zvýšení s hodnotou 1604 nezaměstnaných. V případě poklesu šlo o více než 37,5% rozdíl, když se počet nezaměstnaných snížil z 3 506 na 2 187.

Skupinou, jež v letech 2021 a 2022 vykazovala druhý nejvyšší počet nezaměstnaných, se stala skupina obyvatel ve věku od 45 do 54 let. Ve zbývajících letech vykazovala třetí nejvyšší nezaměstnanost a zároveň i třetí nejnižší. Společně se skupinou nejstarší, tedy obyvateli ve věku 55 až 64 let, registrovala totožný vývoj nezaměstnanosti, do roku 2021 nezaměstnanost rostla a v posledním sledovaném roce pokles. Nejvyšší počet nezaměstnaných kategorie registrovala v roce 2021 s 3870 nezaměstnanými, přičemž nejvýznamnější rozdíl v podobě růstu byl zaznamenán v předchozím roce. Oproti roku 2019 vykazoval rok 2020 o více než 1580 nezaměstnaných. K nejvýraznějšímu poklesu, který zároveň registroval druhou nejvyšší změnu, došlo v roce 2022, když počet nezaměstnaných klesl z počtu 3870 na 2559 nezaměstnaných s odchylkou 1311 osob.

S nejnižším počtem nezaměstnaných se po celé sledované období potýkala kategorie obyvatel ve věku od 15 do 24 let, kterou obvykle představují osob bez dostatečného vzdělání a absolventi. Tato skupina vykazovala ve srovnání s druhou nejnižší nezaměstnaností, vyjma roku 2020 a 2022, méně než poloviční hodnoty. Nejnižší nezaměstnanost činila 791 v roce 2018 nezaměstnaných, nejvyšší pak v roce 2020 s 1531 nezaměstnanými. Stejně jako tomu bylo v případě ostatních kategorií, i nejmladší věková kategorie dosáhla nejvyšší odchylky v roce 2020, když se počet nezaměstnaných obyvatel zvýšil z 879 na 1531, skupina tedy zaznamenala více než 74% růst.

Nezaměstnanost v Praze z pohledu nejvyššího dosaženého vzdělání nastiňuje následující tabulka 12.

Tabulka 12: Nezaměstnanost podle vzdělání v letech 2018-2022, Praha

	2018	2019	2020	2021	2022
základní a bez vzdělání	947	1122	565	1317	392
střední bez maturity	919	1095	3733	2862	3379
střední s maturitou	4336	4151	6596	7898	3570
vyšší a vysokoškolské	2923	3067	5387	4690	3741

Zdroj: Český statistický úřad, 2024b; vlastní zpracování

Z tabulky pojednávající o počtu nezaměstnaných osob v Praze s ohledem na jejich dosažené vzdělání, lze vyčíst výraznou nezaměstnanost u osob se středním vzděláním ukončené maturitou. Každá ze zvolených skupin vykazovala odlišný vývoj počtu nezaměstnaných. Zatímco skupina se základním vzděláním a bez něj vykazovala střídající pokles a růst, skupina s neúplným středním vzděláním zaznamenala dva po sobě jdoucí roky růst, v následně pokles a opět růst. Skupina s úplným středoškolským vzděláním evidovala v roce 2019 pokles, v dalších dvou letech růst a v posledním roce sledovaného období pokles. Dvouletý růst a dvouletý pokles zaregistrovala zbývající skupina, skupina s vyšším a vysokoškolským vzděláním.

Jak již bylo zmíněno nejvyšší počet nezaměstnaných zaregistrovala prakticky po celé sledované období skupiny obyvatel s maturitou. Jedinou výjimkou byl rok 2022, kdy ji překonala skupina s vyšším a vysokoškolským vzděláním. Rozdíl činil pouhých 171 osob. U kategorie nezaměstnaných obyvatel s úplným středoškolským vzděláním bylo zaznamenáno nejméně nezaměstnaných v roce 2022 s počtem 3570 nezaměstnaných osob, přičemž byla v tomto roce zaznamenána nejvýraznější diference oproti roku předchozímu. Došlo totiž k velmi kladnému snížení o necelých 55 %, tedy ze 7898 nezaměstnaných na 3570. Druhou nejnižší nezaměstnanost této skupiny evidoval rok 2019, kdy byla naměřena hodnota o 581 osob vyšší než v roce 2022. Naopak nejvyšší počet nezaměstnaných evidovala kategorie v předposledním roce sledovaného období, tedy v roce 2021 se 7898 nezaměstnanými. V roce předchozím bylo registrováno o 1302 osob méně, jednalo se o druhou nejvyšší nezaměstnanost.

Skupina nezaměstnaných s vysokoškolským vzděláním obsadila smutnou druhou nejvyšší nezaměstnanost ve sledovaném období. Vyjma posledního roku vybraného období si, ale ve srovnání se skupinou vykazující nejvyšší nezaměstnanost až tak špatně nevede. Rozdíly jsou poměrně znatelné. Opomene-li se poslední rok, nejnižší rozdíl oproti skupině s úplným středoškolským vzděláním zaznamenala kategorie v roce 2019, kdy se rozdíl blížil k 1090 osob. V roce 2021 byla naměřena naopak nejvyšší odchylka, a to 3208. Nejvíce nezaměstnaných měla skupina s terciárním vzděláním v roce 2020, v tomto roce kategorie evidovala 5387 nezaměstnaných. Ve srovnání s rokem 2019 bylo registrováno zvýšení o skoro 76 %. Nezaměstnaných v roce 2018 bylo naopak nejméně, a to 2923.

S výjimkou 2018 a 2019 vykazovala nejnižší nezaměstnanost skupina osob se základním vzděláním a bez něj. Jedná se o kladný výsledek z pohledu špatné zaměstnatelnosti skupiny. V letech 2020 až 2022, kdy dosahovala nejnižší nezaměstnanosti,

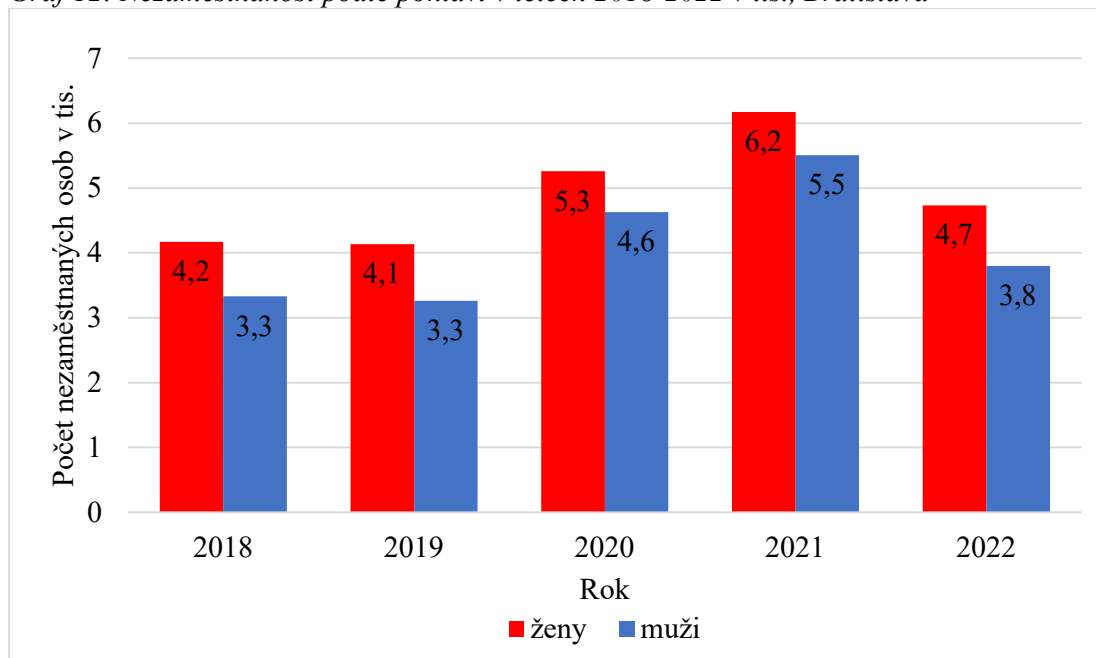
kategorie registrovala výrazně nižší nezaměstnanost ve srovnání s druhou nejnižší nezaměstnaností. V roce s nejznatelnější odchylkou, tedy v posledním roce sledovaného období, zaznamenala o 2987 nezaměstnaných méně než kategorie s výučním listem, diference byla tak o více než 760 % vyšší. V tomto roce byla zároveň naměřena nejnižší nezaměstnanost této kategorie, a to za celé sledované období. Nejnižší odchylku zaznamenal rok 2021, kdy rozdíl činil 1545 nezaměstnaných ve srovnání s nezaměstnanými s neúplným středoškolským vzděláním. Nejvyšší nezaměstnanost u osob bez a se základním vzděláním byla naměřena roku 2021 s počtem 1317 osob.

Skupina nezaměstnaných, která evidovala v prvních dvou letech sledovaného období nejnižší nezaměstnanost, byla skupinou obyvatel se středním vzděláním bez maturity. Tato kategorie však neevidovala tak významný rozdíl oproti druhé nejméně početné skupině, jako tomu bylo v případě nezaměstnaných se základním vzděláním a bez něj. V letech 2020 až 2022 tedy registrovala druhou nejnižší nezaměstnanost. Od nezaměstnaných s vyšším a vysokoškolským vzděláním, kteří vykazovali třetí nejnižší nezaměstnanost, skupina s neúplným středním vzděláním registrovala výrazné odchylky. Nejmenší byla naměřena na konci sledovaného období, a to 362 nezaměstnaných. Naopak nejvyšší byla naměřena v roce 2018 s 2004 nezaměstnanými, přičemž v tomto roce dosáhla nejnižší nezaměstnanosti a o dva roky později nejvyšší. V roce 2020 došlo ke zvýšení o 241 %, když se počet nezaměstnaných zvýšil z 1095 osob na 3733.

4.3.2 Nezaměstnanost v Bratislavě

Bratislava leží v Bratislavském kraji, který se nachází v západní a jihozápadní části Slovenska, samotná Bratislava se pak nachází spíše na jihozápadě. Pyšní se zajímavým strategickým umístěním, sousedí s Rakouskem a Maďarskem. I díky své poloze je často označována za centrum kreativních a vývojářských povolání. Žije zde 475 503 obyvatel, přičemž se nejvíce jedná o mladé lidi. Svou rozlohou a počtem obyvatel je Bratislava největším městem Slovenské republiky. Skládá se z 5 okresů a 17 městských částí. Nachází se zde prezident, parlament, ministerstva a další úřady. Od roku 1977 se stala sídlem Rozvojového fondu OSN pro Evropu, Společenství nezávislých států a od roku 2000 sídlem Mezinárodního visegradského fondu. Výše průměrného platu v Bratislavském kraji za rok 2022 činila 1751 euro, tedy v přepočtu na české koruny zhruba 43 000 Kč (Bratislava, 2023; ESLOVENSKO, 2023; Welcome to the Jungle, 2020; SME Bratislava, 2022, TASR, 2024).

Graf 12: Nezaměstnanost podle pohlaví v letech 2018-2022 v tis., Bratislava

Zdroj: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, 2023; vlastní zpracování

Jak z grafu 12 vyplývá, i v hlavním městě Slovenska se nachází vyšší nezaměstnanost u žen než u mužů, a to po celé sledované období. Vzhledem k tomu, že počty nezaměstnaných nejsou v Bratislavě příliš vysoké, není na první pohled tolik znatelný rozdíl mezi počtem nezaměstnaných žen a mužů. Obě tyto skupiny zaznamenávají prakticky stejný vývoj. V počátku sledovaného období nedošlo k výrazné změně počtu nezaměstnaných ani u jedné skupiny. Výrazný nárůst zaznamenaly až v roce 2020, kdy se jednalo o nejvyšší rozdíl v počtu nezaměstnaných oproti předchozímu roku u obou pohlaví. U žen bylo evidováno zvýšení o zhruba 29 %, u mužů se jednalo o necelých 40 %. V růstu došlo i v roce následujícím, nezaměstnanost byla v tomto roce v Bratislavě nejvyšší, a to v případě obou skupin. Nezaměstnanost u žen činila 6174 a u mužů 5509.

Co se týče prohlubování rozdílů mezi nezaměstnanými pohlavími, to nebylo do roku 2020 nijak zřetelné, vzhledem k tomu, že po roce 2019, kdy se difference malinko zvýšila, následoval rok, ve kterém došlo k velmi kladnému snížení. Zatímco v roce 2018 vykazovala difference hodnotu 838 nezaměstnaných, v roce 2019 to bylo 869 nezaměstnaných a v roce 2020 už „jen“ 628 osob bez zaměstnání. V dalších dvou letech se pak odchylka zvyšovala, zatímco roku 2021 se zvýšila o dalších 37 nezaměstnaných oproti předchozímu roku, v roce následujícím se už jednalo 270. V tomto roce byl zaznamenána jak nejvýznamnější změna rozdílů mezi pohlavími, tak i nejvyšší diferenci za celé sledované období.

Nejnižší počet nezaměstnaných mužů byl zaznamenán v roce 2019, jednalo se o 3266 mužů bez zaměstnání. I v případě nezaměstnaných žen byla nejnižší nezaměstnanost naměřena v roce 2019 s výsledkem 4135 nezaměstnaných žen. Ani rok 2018 si nevedl ve srovnání s ostatními sledovanými roky špatně. V tomto roce byla zaznamenána druhá nejnižší nezaměstnanost v hlavním městě a u obou pohlaví, 4368 nezaměstnaných žen a v případě mužů 3330.

Nezaměstnanost v Bratislavě podle věku nezaměstnaných je uvedena v tabulce 13.

Tabulka 13: Nezaměstnanost podle věku v letech 2018-2022, Bratislava

		2018	2019	2020	2021	2022
věková struktura	15-24 let	580	570	805	897	610
	25-34 let	2 043	2 000	2 632	2 855	1 890
	35-44 let	2 177	2 249	3 025	3 618	2 723
	45-54 let	1 348	1 329	1 848	2 349	1 852
	55-64 let	1 350	1 253	1 576	1 963	1 456

Zdroj: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, 2023; vlastní zpracování

Z tabulky jsou mezi jednotlivými skupinami viditelné poměrně značné rozdíly. Nejvyšší diference byla zaznamenána mezi nejnižší a druhou nejnižší nezaměstnaností, a to po celé sledované období, které vykazovaly skupiny ve věku 15 až 24 let a 55 až 64 let. Naopak nejnižší odchylky se objevovaly mezi skupinami ve věku od 45 do 54 let a od 55 do 64 let, přičemž skupina 45 až 54 let registrovala druhou nejnižší nezaměstnanost. Ve výše uvedené tabulce nelze přehlédnout značně nízké hodnoty u nejmladší sledované skupiny. Ačkoliv se jedná o skupinu osob, která je diskriminovaná na trhu práce právě díky svému věku v souvislosti se získanou praxí, jde o příznivý výsledek. Skupina osob ve věku od 15 do 24 let vykazuje ve čtyřech z pěti sledovaných období méně než poloviční počty nezaměstnaných oproti druhým nejnižším hodnotám. Vývoj nejmladší kategorie se shoduje s vývojem skupin ve věku 25 až 34 let, 45 až 54 let a 55 až 64 let, kdy zmíněné skupiny evidovaly v roce 2019 nejnižší nezaměstnanost. Nejnižší počet nezaměstnaných skupiny ve věku 15 až 24 let byl 570 nezaměstnaných, zatímco nejvyšší v roce 2021 897 osob. Nejvýraznější změna byla zaznamenána v roce 2022, kdy došlo ke snížení nezaměstnaných z 897 obyvatel na 610, tedy o 32 % osob. Naopak nejméně zratelná změna přišla v roce 2019, kdy se počet nezaměstnaných taktéž snížil, tentokrát však o pouhých 10 nezaměstnaných.

Druhá věkově diskriminovaná kategorie, tedy nejstarší sledovaná, taktéž vykazuje přijatelné výsledky. Jedná se o skupinu, která za sledované období registrovala druhou nejnižší nezaměstnanost. Výjimkou byl pouze rok v počátku sledovaného období, tedy rok 2018, v tomto roce ji o pouhé dva nezaměstnané předběhla skupina ve věku od 45 do 54 let, a to s hodnotou 1348. Nejnižší nezaměstnanost byla naměřena v roce 2019 s počtem nezaměstnaných 1253, nevyšší pak v roce 2021 s 1963 nezaměstnanými. Stejně jako nejmladší skupina, i zde byla největší změna zaznamenána ve snížení v roce 2022, kdy došlo k poklesu o 507 nezaměstnaných. Druhá nejvýraznější diference se naměřila v předchozím roce, počet nezaměstnaných vzrostl o více než 24,6 %, z 1576 na 1963.

Jedinou skupinou, která nevidovala nejnižší nezaměstnanost v druhém roce sledovaného období, nýbrž již v roce počátečním, je skupina ve věku od 35 do 44 let. Roku 2018 bylo v této věkové skupině 2177 nezaměstnaných osob, zatímco o rok později jich bylo 2249. Od roku 2019 do roku 2021 zaznamenala tato skupina růst nezaměstnaných osob. Stejně jako tomu bylo i u ostatních věkových kategorií, i tato kategorie zaregistrovala nejvyšší nezaměstnanost v roce 2021 a následně i v roce 2022 pokles. Zároveň také vykazovala nejvyšší růstovou změnu v počtu nezaměstnaných, a to v roce 2020, kdy nezaměstnanost narostla o 776 osob bez zaměstnání. Skupina po celé sledované období vykazovala nejvyšší nezaměstnanost.

Nezaměstnaní ve věku od 25 do 34 let vykazovali po sledované období druhou nejvyšší nezaměstnanost. Taktéž evidovali nejpříznivější změnu v roce 2022, kdy se jejich součet snížil o necelých 34 %, tedy o 965 osob. V roce 2020 naopak zaznamenala druhý nejvyšší růst nezaměstnaných, a to zhruba o 632 nezaměstnaných.

V následující tabulce 14 jsou obsaženy počty nezaměstnaných s ohledem na nejvyšší dosažené vzdělání.

Tabulka 14: Nezaměstnanost podle vzdělání v letech 2018-2022, Bratislava

	2018	2019	2020	2021	2022
základní a bez vzdělání	631	577	840	1089	705
střední bez maturity	962	974	1483	1815	1181
střední s maturitou	2731	2715	3773	4451	3226
vyšší a vysokoškolské	3174	3135	3790	4327	3419

Zdroj: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, 2023; vlastní zpracování

Z tabulky je evidentní výrazná převaha nezaměstnaných s vysokoškolským vzděláním, druhou nejvyšší nezaměstnanost zaznamenala skupina osob se středoškolským

vzděláním, které bylo zakončeno maturitní zkouškou. Nejméně početnou skupinou nezaměstnaných se stali obyvatelé se základním vzděláním a bez něj. Jedinou skupinou, která po třech za sebou jdoucích období rostla, se stala skupina se středním vzděláním bez maturity. Zbylé skupiny vykazovaly stejný vývoj, a to v druhém roce pokles, v následujících dvou letech růst a na konci sledovaného období pokles, který zaznamenala i skupina obyvatel se středním vzděláním bez maturity. V roce 2021 byl u všech skupina registrován nejvyšší počet nezaměstnaných po celé sledované období, současně došlo k nejvyšším rostoucím změnám ve srovnání s rokem předchozím. Rok 2022 naopak evidoval u všech skupin nejvýznamnější snížení, a přitom i nejvýraznější změny v počtu nezaměstnaných za jednotlivé skupiny. V počátku sledovaného období všechny sledované skupiny vykazovaly nejnižší hodnoty.

Skupinou s nejvyšším počtem nezaměstnaných byla, jak už bylo zmíněno, skupina obyvatel s vyšším a vysokoškolským vzděláním. Výsledky se za celé sledované období nedostaly pod hranici 3 000 nezaměstnaných, celkově se pohybovaly v rozmezí od 3 do 4 tisíc nezaměstnaných, vyjma roku 2021, kdy se výše nezaměstnaných vysokoškoláků přehoupla přes 4 000 osob. V tomto roce došlo ke změně umístění této skupiny, vzhledem k tomu, že skupina osob se středoškolským vzděláním s maturitou dosáhla vyšší hodnoty obyvatel bez zaměstnání, a to o více než 120 osob. Nejméně jich pak bylo v roce 2019, zároveň došlo i k nejnižší odchylce ve srovnání s předchozím rokem, došlo ke snížení o 39 nezaměstnaných. Nejvyšší změna byla evidována v posledním roce sledovaného období, když se hodnota nezaměstnaných snížila z 4327 na 3419, tedy o 21 %. K situaci s nízkou nezaměstnaností přispívá i skutečnost, že v Bratislavě dlouhodobě žije nejvíce osob s vysokoškolským vzděláním (TASR, 2023).

Druhou kategorií s nejvyšším počtem osob bez zaměstnání bylo obyvatelstvo se středním vzděláním s maturitou, které jak už bylo zmíněno výše v roce 2021 převýšilo s výší nezaměstnaných skupinu vysokoškoláků. V tomto roce současně zaznamenala nejvýraznější zvýšení nezaměstnaných, když se hodnota zvýšila z počtu 3773 osob na 4451, tedy o více než 670 osob.

Nejnižší nezaměstnanost po celé sledované období vykazovala skupina osob se základním vzděláním a bez něj, což je poměrně příjemný výsledek, vezme-li se v potaz, že se jedná o nejhůře zaměstnatelnou kategorii osob. S výjimkou v roce 2021 registrovala tato skupina počty nezaměstnaných osob do 1000. Ve zmíněném roce došlo k překročení hranice 1000 nezaměstnaných, a to na 1089. Ve stejném roce došlo i k nejvýraznějšímu zvýšení,

když se nezaměstnanost této skupiny zvýšila z 840 na 1089 nezaměstnaných, tedy o více než 29,5 %.

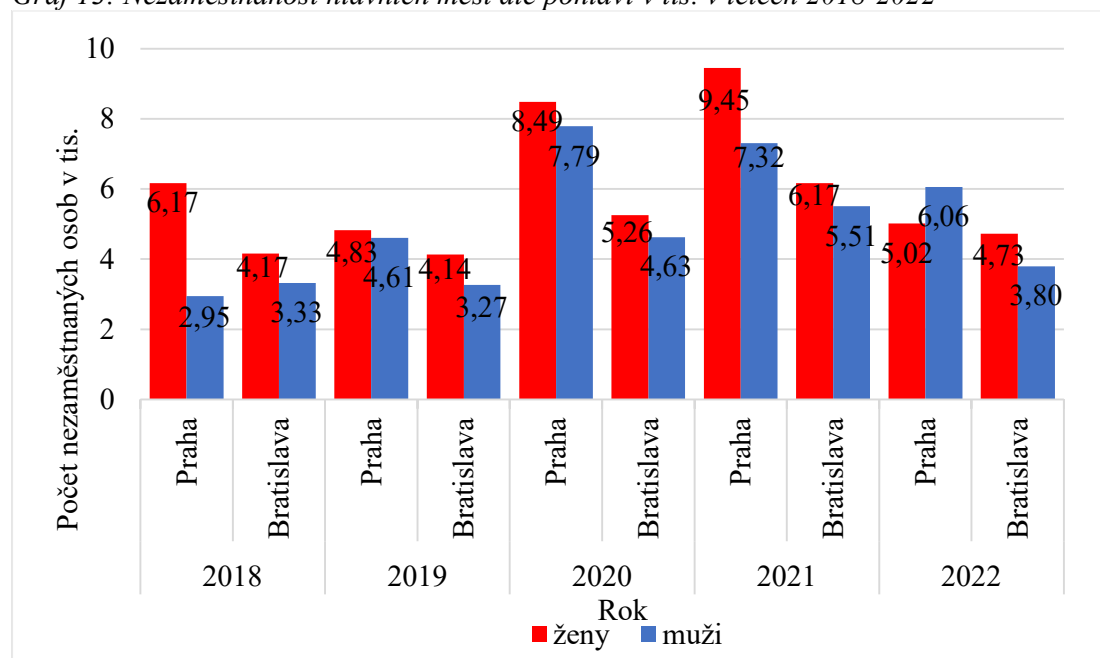
4.3.3 Porovnání nezaměstnanosti v hlavních městech

Hlavní města sledovaných zemí patří v obou případech k městům vykazujícím nejnižší nezaměstnanosti v jednotlivých zemích. Stejně jako je tomu u samotných zemí, i zde existují značné rozdíly, které jsou zřetelné především v rozloze a počtu obyvatel jednotlivých měst. V Bratislavě žije ve srovnání s Prahou méně než polovina obyvatel. I výše průměrných mezd se pohybuje jinde.

V obou hlavních městech je mnoho zaměstnavatelů bojujících proti genderové nerovnosti na trhu práce. Nachází se v nich především sídla státních institucí, národních podniků či nadnárodních korporací.

Nezaměstnanost mužů a žen v hlavních městech znázorňuje graf níže.

Graf 13: Nezaměstnanost hlavních měst dle pohlaví v tis. v letech 2018-2022

I v případě hlavních měst sledovaných zemí byla registrována vyšší nezaměstnanost u žen než u mužů. Jen v jediném roce zaznamenaly ženy nižší nezaměstnanost než muži, šlo o rok 2022, a to v Praze. Nezaměstnaných mužů bylo o více než 1 tis. více. Převaha nezaměstnaných žen byla v ostatních letech vyšší.

Z hlediska rozdílů mezi nezaměstnaností žen a mužů byla vyšší odchylka registrována v Praze, s výjimkou roku 2019. Nejvyšší diferenci zaznamenal rok 2018, kdy

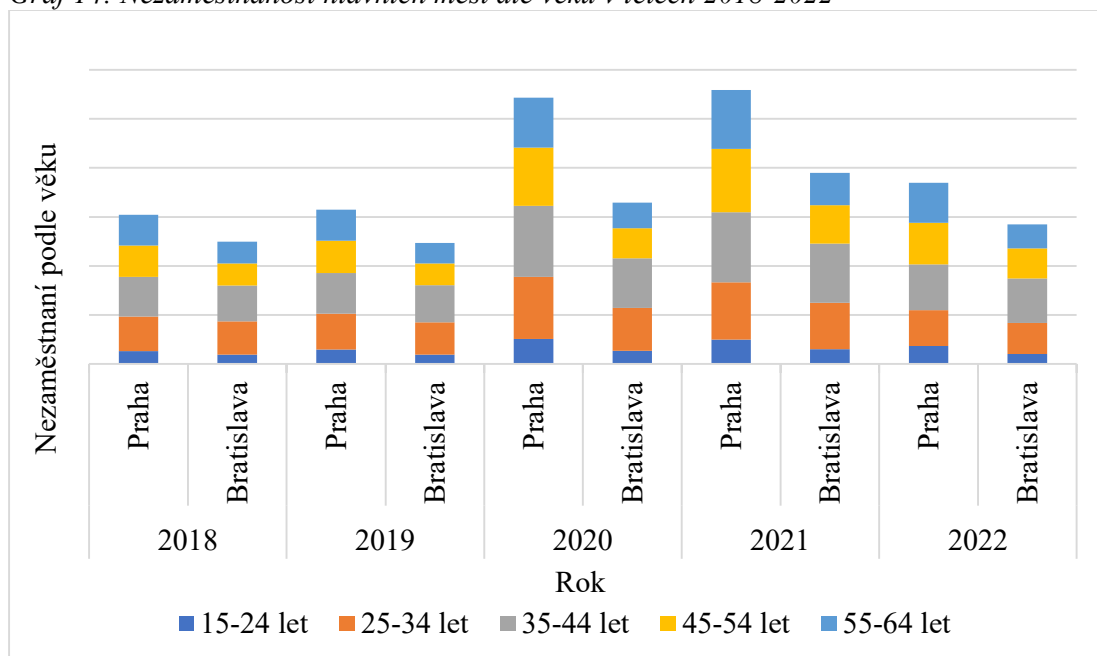
rozdíl nezaměstnaných žen oproti mužům činil více než 3 tis. nezaměstnaných. V případě Bratislavy a stejného roku byl registrován rozdíl necelých 840 osob. Druhou nejvýraznější odchylku vykazoval rok 2021 s hodnotou více než 2 tis. nezaměstnaných ve prospěch žen a taktéž tomu bylo v Praze. V Bratislavě se jednalo zhruba o 670 nezaměstnaných. Nejen nejzřetelnější rozdíl, ale i ten nejmenší zaregistrovaly počty nezaměstnaných v Praze, když rozdíl mezi ženami a muži dosáhl jen počtu 217 nezaměstnaných osob. Jednalo se o stejný rok, ve kterém Bratislava zaznamenala ve srovnání s hlavním městem České republiky vyšší odchylku v nezaměstnanosti žen než mužů, tedy o rok 2019. Bratislava v tomto roce vykazovala rozdíl o necelých 870 nezaměstnaných mužů méně než žen. Vývojový trend nezaměstnanosti žen byl mezi hlavními městy totožný.

Z grafu je na první pohled evidentní, že pandemie se nejvíce dotkla obou pohlaví v Praze, přičemž ženy výrazný růst pocítily i v druhém pandemickém roce. Naopak u mužů došlo v roce 2021 ke snížení, i když ne k tak radikálnímu jako tomu bylo v případě růstu v roce 2020. Ženy registrovaly zvýšení o necelých 76 % oproti roku 2019 a přes 11 % v roce 2021. U mužů došlo také k výraznému růstu nezaměstnaných v roce 2020, ale ne však k vyššímu než u žen, bylo registrováno zvýšení o 69 %.

Zatímco se v Praze potýkaly s významným vlivem pandemie na nezaměstnané, v případě Bratislavy se již o tak výrazné změny nejednalo. Zvýšení se v roce 2020 pohybovalo zhruba okolo 27 % u žen a necelých 42 % u mužů. O rok později se jednalo o zhruba 15% zvýšení nezaměstnaných žen a 19% růst u mužů.

Nezaměstnanost v hlavních městech z pohledu věkové struktury nezaměstnaných je vyobrazena v 14.

Graf 14: Nezaměstnanost hlavních měst dle věku v letech 2018-2022

Po celé sledované období vykazovala výrazně nižší nezaměstnanost nejmladší věková kategorie, a to v obou městech. Ve většině let dosahovala menších než polovičních hodnot oproti druhé nejnížší nezaměstnanosti, která byla v obou městech zastoupena skupinou nezaměstnaných ve věku 55 až 64 let. Tato skupina však neregistrovala nejnížší nezaměstnanost po celé sledované období, nýbrž jen ve většině. Hned druhý rok jí v Bratislavě předběhla o pouhé dva nezaměstnané kategorie ve věku 45 až 54 let. V případě Prahy se jednalo o dva roky, a to o ty poslední, zde se již nejednalo o jednotky osob, ale až o více než 200 nezaměstnaných.

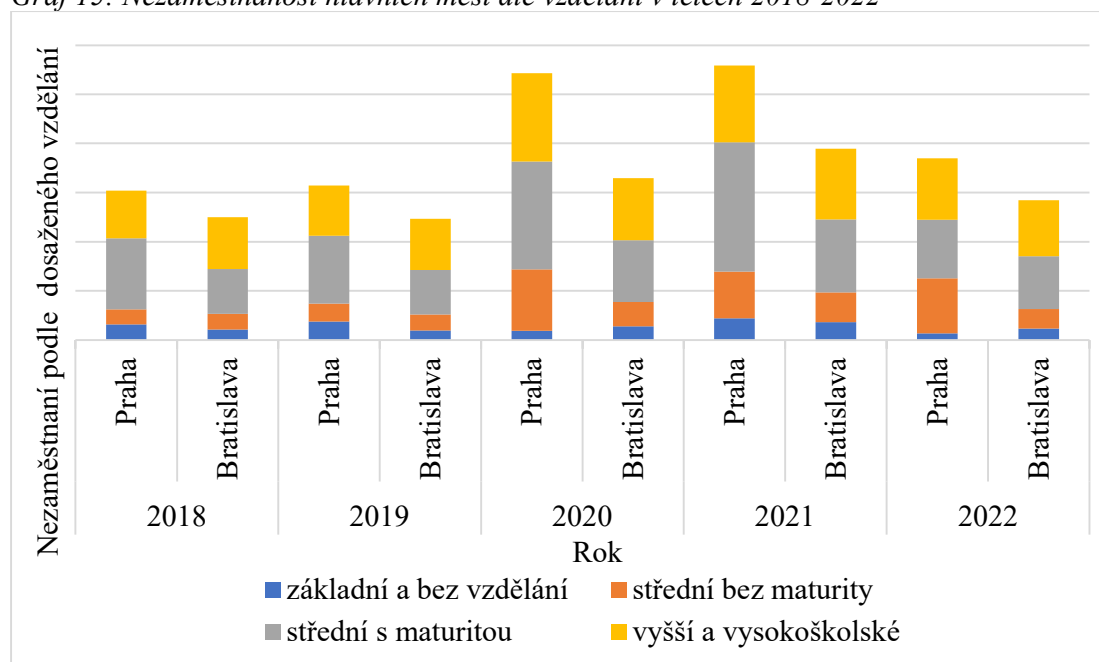
Co se týče kategorie s nejvyšším počtem nezaměstnaných, i v tomto se obě hlavní města shodly na skupině nezaměstnaných ve věku 35 až 44 let, která vykazovala nejvíce nezaměstnaných po celé sledované období. Více nezaměstnaných osob v této věkové kategorii registrovaly v Praze. V některých letech byl rozdíl mezi Prahou a Bratislavou výraznější, např. v roce 2020, kdy Praha vykazovala o více než 1,3 tis. nezaměstnaných více než v Bratislavě. V jiných byl zase rozdíl daleko nižší, např. v posledním roce sledovaného období se 70 nezaměstnanými ve prospěch nebo spíše v neprospěch nezaměstnaných v Praze.

Stejně jako tomu bylo u nezaměstnanosti podle pohlaví, i v tomto případě měla pandemie větší vliv v Praze než v Bratislavě a u všech skupin, alespoň tedy v roce 2020. V následujícím roce už o tak jednoznačný výsledek nejednalo, neboť byl evidována i kladná

změna. Praha totiž registrovala u kategorií ve věku od 15 až do 44 let snížení nezaměstnanosti, přičemž nejvýraznější pokles zaznamenala věková kategorie od 25 do 34 let. Zbývající skupiny již evidovaly růst nezaměstnaných, a to i v případě Bratislavy, která jej registrovala u všech skupin.

Graf 15 registruje vývoj nezaměstnaných v hlavním městě České a Slovenské republiky s ohledem na nejvyšší dosažené vzdělání.

Graf 15: Nezaměstnanost hlavních měst dle vzdělání v letech 2018-2022

Z grafu je na první pohled zřetelná výrazně nižší nezaměstnanost u skupiny se základním vzděláním a bez něj, a to u obou hlavních měst po celé sledované období. Bratislava v této skupině registrovala, vyjma roku 2020 a 2022, ještě o něco nižší nezaměstnanost než Praha, přičemž tu nejnižší v roce 2019. Ve zmíněném roce zaregistrovala Bratislava ve skupině se základním vzděláním a bez něj 577 nezaměstnaných, což byl o 545 méně než v případě Prahy. V případě Prahy byla zjištěna nejnižší nezaměstnanost v roce 2022 s 392 nezaměstnanými, což bylo oproti Bratislavě lehce přes 300 nezaměstnaných osob méně.

Druhou nejméně zastoupenou skupinou nezaměstnaných v obou městech byla skupina obyvatel s neúplným středním vzděláním. Tato skupina dokonce v počátečním roce sledovaného období zaznamenala v Praze o 28 nezaměstnaných osob méně než skupina se základním vzděláním a bez něj. Tento rok byl zároveň jediným rokem, kdy Praha se zmíněnou

skupinou evidovala nižší počet nezaměstnaných než druhé hlavní město. V následujících letech již nižší nezaměstnaností disponovala pouze Bratislava, přičemž v letech 2020 až 2022 byly rozdíly skutečně velké, ten nejvyšší činil 2250 nezaměstnaných.

S ohledem na nejvyšší počty nezaměstnaných se již hlavní města neshodují. Zatímco v Bratislavě vykazovala nejvyšší nezaměstnanost skupina obyvatel s vyšším a vysokoškolským vzděláním a v jednom roce tento výsledek registrovala u skupiny s úplným středním vzděláním, v Praze byla situace dá se říci opačná. Tam nejvyšší nezaměstnanosti dosahovala skupina obyvatel s úplným středním vzděláním a v jednom roce ji převýšili obyvatelé s terciárním vzděláním. Ačkoliv nastala podobná situace v obou hlavních městech, nedošlo k tomu ve stejném roce, ale rok po sobě. V Praze v roce 2022, v Bratislavě v roce 2021. V hlavním městě Slovenska byla nejvyšší nezaměstnanost zaregistrováno v roce 2021 u již zmíněné skupiny úplným středním vzděláním s hodnotou 4451 nezaměstnaných. V Praze byla tato hodnota podstatně výraznější. Ve stejné skupině i roce jako Bratislava dosáhla Praha svého nejvyššího počtu nezaměstnaných, zjištěno bylo 7898 osob bez zaměstnání. Skupina nezaměstnaných s terciárním vzděláním, u které Praha zaznamenala vyjma dvou zmíněných let nejvyšší nezaměstnanost, evidovala nejvýraznější počet nezaměstnaných v roce 2020 s hodnotou 5387 nezaměstnaných.

5 Výsledky

Z provedené analýzy nezaměstnaností České a Slovenské republiky v letech 2018 až 2022 vyplývá podstatně vyšší dominance nezaměstnanosti Slovenska nad nezaměstnaností České republiky po celé sledované období. V počátku období vykazovalo Slovensko nejnižší hodnotu nezaměstnanosti ve srovnání s ostatními roky, a to 5,04 %. V případě České republiky se jednalo o rok 2019, kdy zaznamenala míru nezaměstnanost 2,02 %. I s ohledem na nejvyšší nezaměstnanost evidovaly státy nejvyšší hodnoty v jiných letech. Zatímco Slovensko registrovalo nejvyšší nezaměstnanost v prvním roce pandemie, tedy v roce 2020 s mírou nezaměstnanosti 7,57 %, Česká republika ji registrovala až v tom druhém s nezaměstnaností 2,55 %. V roce 2020 činil rozdíl mezi mírou nezaměstnanosti obou zemí více než 5 p. b., jednalo se o rok s nejvyšší diferencí mezi sledovanými státy. V počátečních letech se odchylka pohybovala pod 3 p. b. a v posledním roce sledovaného období činila více než 3,5 p. b. Celkově Česká republika vykazovala méně než poloviční hodnoty míry nezaměstnanosti Slovenska, a to po celé sledované období. Podstatné je také zmínit, že se Česká republika dlouhodobě pyšní nízkou nezaměstnaností, naopak od Slovenska. Obě země registrovaly do roku 2020 totožný vývoj, který byl dán v roce 2019 poklesem nezaměstnaných a následným růstem. V roce 2021 již každá země registrovala rozdílný vývoj, přičemž v případě Slovenska došlo ke kladnému vývoji, když klesla nezaměstnanost a její pokles pokračoval i v roce následujícím. Česká republika tak příjmný zvrat vývoje nezaměstnaných v roce 2021 nezaznamenala. Vývoj nezaměstnanosti totiž navázal na růst z předchozího roku, avšak nejednalo se o nic závažného. Poklesu nezaměstnanosti se v Česku dočkali v posledním roce, kdy vykazovala dokonce nižší míru nezaměstnanosti, než tomu bylo v roce 2018. Výraznější pokles v roce 2022 registrovalo, ale Slovensko, u kterého se míra nezaměstnanosti snížila o více než 0,8 p. b.

Co se týče nezaměstnanosti v krajích jednotlivých zemí, byly kraji, ve kterých sídlí hlavní města jedny z nejnižších nezaměstnaností, tedy kraj Bratislavský a Praha. Mezi další kraje s nejnižší nezaměstnaností v zemi patřil v případě Slovenska kraj Trnavský a kraj Trenčianský. V České republice vykazovaly nižší nezaměstnanost v kraji Středočeském a Jihočeském. Ovšem ani kraj Vysočina, kraj Pardubický a kraj Zlínský si nevedly úplně zle. Naopak nejhorší výsledky vykazovaly na Slovensku kraje ležící ve středu a na východě země, a to kraj Banskobystrický, Košický a s nejvyšší nezaměstnaností kraj Prešovský.

V České republice registrovaly nejvyšší nezaměstnanost v kraji Karlovarském, Moravskoslezském a Ústeckém.

Nezaměstnanost obou zemí s ohledem na pohlaví nezaměstnaných se po celé sledované období a u obou zemí projevovala vyšší nezaměstnaností u žen. Vetší rozdíl mezi nezaměstnaností žen a mužů registrovalo Slovensko, rozdíl v některých letech byl skutečně vysoký. Nejvyšší diference, která se pohybovala okolo 20 tis. nezaměstnaných země zaznamenala v prvních dvou letech sledovaného období. Nezaměstnanost obou pohlaví zvolených zemí evidovala stejný vývoj. Nejvyšší nezaměstnanosti obou pohlaví pak byly registrovány ve stejném roce 2021, ačkoliv výraznější růst u žen zaznamenala Česká republika a u mužů to bylo Slovensko. Pandemie koronaviru zapříčinila růst nezaměstnanosti obou pohlaví sledovaných zemí, přičemž vyšších hodnot dosahovala až v druhém roce pandemie. V roce 2022 byl zaregistrován znatelný pokles u obou pohlaví a v případě obou zemí.

Nejnižší nezaměstnanost z pohledu věkové struktury dosahovaly na Slovensku nezaměstnaní ve věku od 15 do 19 let, druhou skupinou s nejnižší nezaměstnaností byla naopak skupina nejstarší. Mladší skupina vykazovala oproti druhé zmíněné skupině ve věku 60 až 64 let v některých letech méně než poloviční hodnoty. V Česku se jednalo o stejné skupiny, přičemž nižší počty nezaměstnaných vykazovala skupina ve věku 60 až 64 let. Zároveň zmíněné skupiny v České republice registrovaly mezi sebou výrazněji nižší odchylky v počtu nezaměstnaných, než tomu bylo v případě Slovenska. U obou zemí se jedná o pozitivní výsledky, vzhledem k tomu, že se jedná o znevýhodněné skupiny na trhu práce. Naopak nejvyšší nezaměstnanost za sledované období vykazovaly na Slovensku skupiny osob ve věku 40 až 44 let a 35 až 39 let, které měly skoro totožné počty nezaměstnaných. Dále pak následovala skupina osob ve věku 30 až 34 let. V České republice se jednalo o skupiny osob ve věku 25 až 29 let, 30 až 34 let, 40 až 44 let a 35 až 39 let, i tyto skupiny si značně konkurovaly. Zatímco se pandemie na Slovensku nejvíce dotkla skupiny nezaměstnaných ve věku od 20 do 24 let, v Česku se jednalo o skupiny od 30 do 34 let.

Z analýzy nezaměstnanosti podle dosaženého vzdělání vyplývá, že nejvíce nezaměstnaných osob se základním vzděláním a bez něj vykazovalo po celé sledované období Slovensko, u kterého se zároveň jednalo o nejvíce zastoupenou skupinu nezaměstnaných. Pro Slovensko je to velmi negativní výsledek, neboť se jedná o nejhůře zaměstnatelnou skupinu osob na trhu práce z pohledu dosaženého vzdělání. V případě České republiky se s největší nezaměstnaností potýkala skupiny osob s neúplným středním

vzděláním. V obou zemí registrovala druhou nejvyšší nezaměstnanost skupina s úplným středním vzděláním a nejnižší počet nezaměstnaných měla skupina s vyšším a vysokoškolským vzděláním. Nezaměstnaní s terciárním vzděláním registrovala významně nižší nezaměstnanost než ostatní skupiny nezaměstnaných. V obou zemích zaznamenali nezaměstnaní s tímto vzděláním v některých letech méně než poloviční počty nezaměstnaných oproti skupině s druhou nejnižší nezaměstnaností. Covid se v případě obou zemí nejvíce projevil na skupinách s úplným a neúplným středním vzděláním, přičemž v případě Slovenska lze zmínit i kategorii osob se základním vzděláním a bez vzdělání.

Největší problém s dlouhodobou nezaměstnaností evidovalo po celé sledované období Slovensko, a to jak u osob nezaměstnaných v délce 12 až 24 měsíců, tak i v délce nezaměstnanosti nad 24 měsíců, jež byla podstatně vyšší. Význačně nejvíce zastoupenou skupinou nezaměstnaných osob pro Českou republiku se stala kategorie v délce krátkodobé nezaměstnanosti do 3 měsíců, která registrovala výraznější převahu nad Slovenskem, jako tomu bylo v případě jeho převahy s nezaměstnaností nad 24 měsíců. Ovšem ani krátkodobé nezaměstnanosti se u našich sousedů nevedlo špatně. Ta totiž v případě nezaměstnaných s nezaměstnaností do 3 měsíců zaznamenala druhé nejvyšší zastoupení, přičemž první nejvíce zastoupené skupině s celkovým zastoupením významně konkurovala. Osoby s délkou nezaměstnanosti do 6 měsíců pak registrovaly třetí nejvyšší zastoupení. V České republice se jednalo o druhou nejvíce zastoupenou skupinu, je však důležité zmínit, že se od skupiny nezaměstnaných do 3 měsíců opravdu výrazně odchýlila. Co se týče dlouhodobé nezaměstnanosti nad 1 rok v České republice, ta dosáhla až třetího nejvyššího zastoupení.

Nejvíce absolventů z vybraných škol vyprodukovala ve všech typech studia Univerzita Karlova, která nad ostatními vysokými školami disponovala výraznou převahou. Nejméně absolventů registrovala Vysoká škola ekonomická, přičemž se na druhém místě umístila Česká zemědělská univerzita. Důležité je však zmínit, že ačkoliv České vysoké učení technické disponovalo o něco vyšším celkovým počtem absolventů než Česká zemědělská univerzita, v některých letech ji s počtem absolventů univerzita předběhla, jednalo se však pouze o bakalářský a magisterský typ studia. V doktorském studiu jasně převažoval počet absolventů Českého vysokého učení technického. S ohledem na nezaměstnanost absolventů zmíněných vysokých škol je nutné zmínit, že nezaměstnanost vybraných škol byla skutečně velmi nízká. V celkovém počtu nezaměstnaných absolventů si nejlépe vedla Česká zemědělská univerzita a v závěsu za ní Vysoká škola ekonomická, naopak nejhůře na tom byla Univerzita Karlova. První dvě zmíněné vysoké školy

registrovaly skoro poloviční hodnoty celkových výsledků nezaměstnaných absolventů dvou zbývajících škol. V celkovém počtu nezaměstnaných absolventů s bakalářským vzděláním si nejlépe vedla Vysoká škola ekonomická, za ní pak následovala Česká zemědělská univerzita. Nejvíce nezaměstnaných absolventů tohoto typu studia měla Univerzita Karlova. Česká zemědělská univerzita registrovala nejnižší počty nezaměstnaných absolventů magisterského i doktorského studia, přičemž prakticky hned za ní se umístila Vysoká škola ekonomická. Nejvíce nezaměstnaných absolventů magisterského studia mělo České vysoké učení technické, v případě nezaměstnaných absolventů doktorského studia jich nejvíce zaznamenala Univerzita Karlova. Nejvyšší počet nezaměstnaných absolventů bylo s ohledem na magisterské studium, nejméně jich pak bylo zastoupeno za studium doktorské.

Nezaměstnanost v hlavních městech podle pohlaví se v obou městech projevovala vyšší nezaměstnaností u žen, přičemž výraznější rozdíly mezi nezaměstnanými ženami a muži registrovala Praha. Zatímco v Bratislavě se rozdíly nezaměstnaných mezi pohlavími nepřehouply přes tisíc nezaměstnaných, v případě Prahy byly vykázány rozdíly i vyšší jak tisíc nezaměstnaných, a to ve třech letech. V prvním roce sledovaného období dokonce dosáhla diference více jak dvojnásobku nezaměstnaných mužů. V roce 2022 se v Praze karta obrátila a větší počet nezaměstnaných zaregistrovali muži, v tomto roce byl počet nezaměstnaných mužů vyšší o více než tisíc osob. Praha však také zaregistrovala nejnižší rozdíl mezi pohlavím, a to v roce 2019, kdy byl počet nezaměstnaných žen vyšší o pouhých 220 nezaměstnaných. Vliv pandemie na nezaměstnanost v hlavních městech sledovaných zemí se projevila podstatně více v Praze, u žen se v prvním roce nezaměstnanost zvýšila o necelých 76 %, u mužů o malinko slaběji, a to o 69 %. Bratislava evidovala u žen růst o pouhých 27 %, muži zaznamenali o krapet výraznější zvýšení, a to o necelých 42 %.

U nezaměstnaných s ohledem na věk, obě města zaznamenala stejná umístění věkových skupin, vyjma druhé nejvyšší nezaměstnanosti. Praha registrovala ve všech skupinách více nezaměstnaných než Bratislava. Obě země evidovaly nejméně nezaměstnaných v nejmladší kategorii 15 až 24 let, přičemž jejich odchylky od druhé nejnižší nezaměstnanosti vykazovaly více jak dvojnásobek jejich hodnot. Druhou nejméně zastoupenou skupinou nezaměstnaných byla kategorie ve věku 55 až 64 let. Nejvyšší nezaměstnanost evidovala kategorie ve věku 35 až 44 let. V případě druhé nejvyšší nezaměstnanosti se hlavní města na věkové kategorii neshodují. Zatímco v Bratislavě vykazovala druhou nejvyšší nezaměstnanost druhá nejmladší skupina, tedy 25 až 34 let, v Praze se jednalo o druhou nejstarší kategorii, tedy osoby ve věku od 45 do 54 let. Zatímco

v případě Bratislavy skupina s druhou nejvyšší nezaměstnaností registrovala dané umístění po celé sledované období, v Praze tomu tak nebylo. Kategorie nezaměstnaných ve věku 45 až 54 let nevykazovala druhé nejvyšší počty nezaměstnaných po celé období, v prvních třech letech je předčila skupina ve věku 25 až 34 let, přesto však první skupina 45 až 54 let s celkovým počtem nezaměstnaných převýšila skupinu ve věku od 25 do 34 let.

Z hlediska nezaměstnanosti podle dosaženého vzdělání, bylo v obou hlavních městech výrazně nejméně nezaměstnaných se základním vzděláním a bez něj. Druhou nejméně zastoupenou kategorií nezaměstnaných se opět v obou městech stala skupina s neúplným středním vzděláním, přičemž v Bratislavě tato skupina zastávala po celou dobu druhou nejnižší hodnotu. V případě Prahy byla výjimka v letech 2018 a 2019, kdy skupina zaregistrovala zcela nejnižší hodnoty nezaměstnaných. Nejvyšší hodnoty nezaměstnaných zastupují v hlavních městech jiné vzdělanostní kategorie. Zatímco Praha zaznamenala nejvyšší počty nezaměstnaných u kategorie s úplným středním vzděláním, v Bratislavě se jednalo o skupinu s terciárním vzděláním. V obou městech však nejvyšší nezaměstnanosti nevykazovaly po celé období, v jednom roce evidovaly nejvíce nezaměstnaných kategorie nezaměstnaných s jiným vzděláním. V případě Prahy se jednalo o rok o poslední rok sledovaného období a skupinu s terciárním vzděláním, která předstihla nezaměstnané s úplným středním vzděláním. V Bratislavě byla situace opačná, skupinu nezaměstnaných s terciárním vzděláním totiž převýšila v roce 2021 kategorie s úplným vzděláním.

6 Závěr

Hlavním cílem této diplomové práce byla analýza nezaměstnanosti České a Slovenské republiky a jejich následná komparace. Práce byla rozdělena na část teoretickou a část praktickou. Teoretická část práce se věnovala definicím základních pojmů, které se pojí s termínem nezaměstnanosti. Vymezen byl například samotný vznik nezaměstnanosti, její druhy, dopady na člověk a stát, politika zaměstnanosti, role Úřadu práce České republiky či vliv nezaměstnanosti na starobní důchod.

V první části analytické práce došlo k analýze nezaměstnanosti České a Slovenské republiky v letech 2018 až 2022, přičemž byly sledovány míry nezaměstnanosti obou států a krajů, nezaměstnanost podle pohlaví, věku, nejvyššího vzdělání a délky nezaměstnanosti. Z vytvořené analýzy vyplývá podstatně vyšší dominance nezaměstnanosti Slovenska nad nezaměstnaností České republiky. Míra nezaměstnanosti, jež vykazovala Česká republika, měla po celé sledované období méně než poloviční hodnoty oproti Slovensku. Nejnižší nezaměstnanosti v České republice bylo dosaženo v roce 2019 s mírou nezaměstnanosti 2,02 %, zatímco ji Slovensko evidovalo o rok dříve s hodnotou 5,04 %. I v případě nejvyšší nezaměstnanosti registrovaly země hodnoty v jiných letech, přičemž obě byly poznamenány pandemií. V roce 2021 ji evidovala Česká republika s nezaměstnaností 2,81 %, v roce 2020 s mírou nezaměstnanosti 7,57 % pak Slovensko.

Obě sledované země dlouhodobě bojují proti nerovnosti pohlaví na trhu práce, především pak s ohledem na postavení žen, přesto země registrovaly vyšší nezaměstnanost u žen, a to po celé sledované období. Česká republika si však v tomto směru vedla významně lépe, difference v počtu nezaměstnaných žen a mužů byly v některých letech výrazně nižší než v případě Slovenska. Nejvyšší rozdíl mezi odchylkou v počtu nezaměstnaných žen a mužů v Česku na Slovensku byl naměřen v roce 2019, kdy činil více než 15,5 tis. Naopak nejnižší vykazoval rok 2021 s rozdílem 400 nezaměstnaných.

Znevýhodněnými skupinami na trhu práce jsou z pohledu věkové struktury osoby nad 50 let a nejmladší sledovaná skupina. České republice se v tomto ohledu dařilo o poznání lépe, ačkoliv obě země evidovaly nejnižší nezaměstnanost u skupiny 15 až 19 let a 60 až 64 let, Česko v případě druhé zmíněné kategorie registrovala výrazně lepší výsledky. Slovensko oproti Česku vykazovala v některých letech více jak dvojnásobné počty nezaměstnaných, o čemž vypovídá i celkový součet nezaměstnaných této skupiny. Podobná

situace nastala i v případě kategorií od 55 do 59 let a od 50 do 54 let, i zde Česká republika zaznamenala významně kladnější hodnoty.

Další komparace se týkala nezaměstnanosti podle dosaženého vzdělání. U tohoto indikátoru jsou největším problémem nezaměstnané osoby bez vzdělání a pouze se základním vzděláním. I v tomto případě si Česká republika vedla lépe, mnohonásobně lépe, neboť kategorie nezaměstnaných se základním vzděláním a bez něj vykazovala celkově druhou nejnižší nezaměstnanost. Na Slovensku zmíněná skupina evidovala naopak nejvyšší počet nezaměstnaných, přičemž v některých letech dosahovaly počty nezaměstnaných více jak dvojnásobku nezaměstnaných v Česku, v ostatních letech pak od této skutečnosti nebyly daleko. Nejméně zastoupenou skupinou nezaměstnaných se v obou zemích shodně stala skupina s terciárním vzděláním, jež vykazovala nejnižších hodnot sledované období.

Nejmenší zájem na trhu práce je o osoby s dlouhodobou nezaměstnaností, která je měřena od 1 roku. S dlouhodobou nezaměstnaností se více potýkalo Slovensko, ve kterém skupina nezaměstnaných od 12 měsíců zaznamenala nejvyšší nezaměstnanost, největší problém pak vykazovala skupina bez zaměstnání déle jak 24 měsíců. Česká republika registrovala největší zastoupení skupinou nezaměstnaných v délce nezaměstnanosti do 3 měsíců, přičemž se jedná o nejlepší možný výsledek. Dlouhodobé nezaměstnanosti měřené od 12 měsíců se v Česku příliš nedařilo, alespoň ne ve srovnání se Slovenskem. V České republice se tato skupina nijak významně nevyjímalala, vykazovala až třetí nejvyšší nezaměstnanost, která si však od první nejvyšší výrazně odskočila.

Dalším cílem práce bylo sledování nezaměstnanosti vybraných vysokých škol v letech 2018 až 2022. Nejvyšší nezaměstnanosti absolventů vybraných škol dosahovala Univerzita Karlova a České vysoké učení technické. Nejlépe si pak vedla Česká zemědělská univerzita a Vysoká škola ekonomická, tyto vysoké školy dosahovaly poloviční počet nezaměstnaných oproti prvním zmíněným školám. Nejméně nezaměstnaných absolventů bakalářského studia celkově zaznamenala Vysoká škola ekonomická, za ní se umístila Česká zemědělská univerzita, která registrovala celkově nejnižší počty nezaměstnaných absolventů magisterského a doktorského studia. Prakticky hned za ní byla Vysoká škola ekonomická. České vysoké učení technické registrovala největší počet nezaměstnaných s magisterským vzděláním, v případě doktorského se jednalo o Univerzitu Karlovu. Celkově bylo nejvíce nezaměstnaných evidováno s magisterským vzděláním, naopak nejméně jich vykazovalo studium doktorské, což kopíruje počty vyprodukovaných absolventů. Důležité je také zmínit skutečnost, že počty nezaměstnaných absolventů zvolených škol jsou významně nízké.

Poslední částí vedlejšího cíle bylo sledování a porovnání nezaměstnanosti v hlavních městech sledovaných zemí, přičemž bylo sledováno pohlaví, věková struktura a dosažené vzdělání. Ačkoliv se České republice vedlo s ohledem na pohlaví lépe než Slovensku, v případě Prahy se již o podobný výsledek nejedná. Bratislava sice taktéž registrovala vyšší nezaměstnanost u žen než u mužů, v Praze však byly rozdíly výraznější. Praha však tak evidovala v jednom roce vyšší nezaměstnanost u mužů, což se v případě Bratislavy nestalo, a také registrovala i nejnižší diferenci mezi počtem nezaměstnaných žen a mužů.

U nezaměstnanosti podle věkové struktury obě města registrovala nejméně nezaměstnaných ve věkové kategorii 15 až 24 let, přičemž se jedná o skupinu často diskriminovanou na trhu práce. I na druhé nejméně zastoupené skupině se hlavní města shodla, stala se jí skupina ve věku od 55 do 64 let, která se také řadí mezi diskriminované skupiny na trhu práce. Nejvíce nezaměstnaných v obou městech registrovala skupina ve věku 35 až 44 let.

Poslední sledovanou nezaměstnaností v hlavních městech byla nezaměstnanost podle nejvyššího dosaženého vzdělání. V hlavním městě České i Slovenské republiky bylo výrazně nejméně nezaměstnaných se základním vzděláním a bez něj. V Bratislavě zmíněná kategorie vykazovala nejnižší počty nezaměstnaných po celé sledované období, v Praze však v prvních dvou letech evidovala nejméně nezaměstnaných skupina s neúplným středním vzděláním, přesto tato skupiny celkově vykazovala až druhou nejnižší nezaměstnanost. V obou městech se tak v tomto směru jedná o příjemné výsledky. Naopak nejvíce nezaměstnaných v Praze bylo s úplným středoškolským vzděláním, v Bratislavě se jednalo o nezaměstnané se vzděláním vyšším a vysokoškolským. V případě obou hlavních měst kategorie s nejvyšší nezaměstnaností opravdu znatelně odskočily od skupin s nejnižšími počty nezaměstnaných. Výraznější výkyvy mezi nejvyššími a nejnižšími počty nezaměstnaných registrovala Praha po celé sledované období.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Literární zdroje

DOHNALOVÁ, Zuzana, 2014. *Mikroekonomie*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta managementu a ekonomiky, 185 stran. ISBN 978-80-8154-033-2.

DOUŠOVÁ, Jana, 2020. *Úřad práce a uchazeč o zaměstnání*. Vydání první. V Praze: C.H. Beck, 180 stran. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-810-8.

BUCHTOVÁ, Božena, Josef ŠMAJS a Zdeněk BOLELOUCKÝ, 2013. *Nezaměstnanost. 2., přepracované a aktualizované vydání*. Praha: Grada, 192 stran. ISBN 978-80-247-4282-3.

BROŽOVÁ, Dagmar, 2003. *Společenské souvislosti trhu práce*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství. 140 stran. Studijní texty; sv. 26. ISBN 80-86429-16-4.

FEJFAROVÁ, Martina a HORALÍKOVÁ, Marie, 2018. *Řízení lidských zdrojů*. Vydání první. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 110 stran. ISBN 978-80-213-2842-6.

HALÁSKOVÁ, Renáta, 2008. *Politika zaměstnanosti*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 145 stran. ISBN 978-80-7368-522-5.

KALOUS, Jaroslav, ed. a VESELÝ, Arnošt, ed, 2006. *Vzdělávací politika České republiky v globálním kontextu*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 181 stran. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 80-246-1259-3.

KLÍMA, Jan, 2006. *Makroekonomie*. 1. vyd. Praha: Alfa Publishing, 141 stran. ISBN 80-86851-27-3.

KUCHAŘ, Pavel, 2007. *Trh práce: sociologická analýza*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 183 stran. ISBN 978-80-246-1383-3.

MARUŠKA, Zdeněk, 2012. *Nenechte si líbit nezaměstnanost!: hospodářská krize a nezaměstnanost jsou odstranitelné*. 1. vyd. [Olomouc: Z. Maruška], 87 stran. ISBN 978-80-260-2443-9.

NOVÁK, Václav; VOKOUN, Marek; STELLNER, František; VOCHOZKA, Marek a ZEMAN, Robert, 2016. *Trhy práce v České republice po roce 1989: regionální komparace*

politik zaměstnanosti. 1. vydání. Praha: Setoutbooks.cz, s.r.o., 287 stran. ISBN 978-80-86277-81-3.

PALÁN, Zdeněk, 2002. *Lidské zdroje: výkladový slovník: výchova, vzdělávání, péče, řízení*. Vyd. 1. Praha: Academia, 280 stran. ISBN 80-200-0950-7.

POTŮČEK, Martin, 1995. *Sociální politika*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 142 stran. Studijní texty; sv. 7. ISBN 80-85850-01-X.

SAMUELSON, Paul Anthony a NORDHAUS, William D, 2013. *Ekonomie: 19. vydání*. Vyd. 1. Praha: NS Svoboda, xxiv, 715 stran, [4] s. obr. příl. ISBN 978-80-205-0629-0.

SIROVÁTKA, Tomáš; MAREŠ, Petr, 2003. *Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, 172 stran. ISBN 80-210-3048-8.

ŠMAJSOVÁ BUCHTOVÁ, Božena a kol., 2002. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. Vyd. 1. Praha: Grada, 236 stran. Psyché. ISBN 80-247-9006-8.

Úřad práce ČR, 2014. *Úřad práce ČR – partner pro nezaměstnané i zaměstnavatele*. Vyd. 1. Praha: Úřad práce ČR ve spolupráci se sítí EURES ČR, 27 stran. ISBN 978-80-260-7416-8.

ŽIŽLAVSKÝ, Martin, 2014. *FUNGOVÁNÍ TRŽNÍ EKONOMIKY A JEJÍ STABILIZACE*. 1. vydání. Masarykova univerzita, 123 stran. ISBN 978-80-210-6581-9.

7.2 Internetové zdroje

Aktuálně.cz, 2020. Vyřadili mě z evidence úřadu práce, stěžují si lidé u ombudsmanky na přísný zákon [online]. 8. leden 2020 [cit. 2022-12-10]. Dostupné z:

https://zpravy.aktualne.cz/domaci/vyradili-me-z-evidence-uradu-prace-stezuji-si-lide/r~4ec1eaf4321511ea84c6ac1f6b220ee8/?fbclid=IwAR2N7Z2ITe2WM-2Iui2oBxRhTFPIFQt4HtpyJPQQ_r46j0b9sBkZDTsEvYo

Alavia, 2023. *Vzdělávací systém v České republice* [online]. [cit. 2023-09-29]. Dostupné z: <http://alavia.cz/vzdelavaci-system-v-ceske-republice/>

Atmoskop.cz, 2022. *K čemu je to dobré* [online]. [cit. 2022-12-07]. Dostupné z: <https://www.atmoskop.cz/k-cemu-je-to-dobre>

Bratislava, 2023. *Základné informácie* [online]. [cit. 2023-12-11]. Dostupné z: <https://mesto-bratislava.estranky.sk/clanky/zakladne-informacie.html>

BUDAI, David, 2021. *Nezaměstnanost: Jak ovlivňuje důchod a kdy ho může zvýšit* [online]. 9. leden 2021 [cit. 2022-12-10]. Dostupné z: <https://ceskeduchody.cz/navody/nezamestnanost-jak-ovlivnuje-duchod-pravidla-omezeni>

BusinessINFO.cz, 2022. *Index prosperity: Stav české ekonomiky* [online]. 4. duben 2022 [cit. 2022-11-20]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/clanky/index-prosperity-stav-ceske-ekonomiky/>

CAMP.cz, 2023a. *ČR-kraje* [online]. [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: <https://www.camp.cz/kraje.aspx?sflang=cs>

CAMP.cz, 2023b. *SK-kraje* [online]. [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: <https://www.camp.cz/camping-SK/kraje.aspx?sflang=cs>

CECHL, Pavel, 2020. *Následky krize: Lidí bez práce přibývá, záchranou jsou teď brigády v zemědělství* [online]. 6. červen 2020 [cit. 2023-12-11]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/ekonomika/nasledky-krize-lidi-bez-prace-zemedelstvi-brigady-20200605.html>

CIESLAR, Jan, 2023. *Česko a Slovensko mají stále mnoho společného* [online]. 1. únor 2023 [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cesko-a-slovensko-maji-stale-mnoho-spolecneho>

CUDZIKOVÁ, Šárka, 2018. *Základy makroekonomie* [online]. Praha [cit. 2022-04-07]. ISBN 978-80-88418-34-4. Dostupné z: <https://www.vovcr.cz/odz/ekon/436/page00.html>

ČECHOVSKÁ, Lucie, 2022. *GENDEROVĚ PODMÍNĚNÁ NEROVNOST NA TRHU PRÁCE* [online]. [cit. 2022-12-18]. Dostupné z: <https://nazemi.cz/dustojne-pracovni-podminky/prace-a-gender/>

Česká správa sociálního zabezpečení, 2021. *Jak ovlivňuje nezaměstnanost a evidence na úřadu práce budoucí nárok na důchod?* [online]. 4. říjen 2021 [cit. 2022-12-10]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/-/jak-ovlivnuje-nezamestnanost-a-evidence-na-uradu-prace-budouci-narok-na-duchod->

Česká správa sociálního zabezpečení, 2022. *Starobní důchod* [online]. [cit. 2022-12-10]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/starobni-duchod>

Česká zemědělská univerzita v Praze, 2023. *Studium* [online]. [cit. 2023-09-29]. Dostupné z: <https://www.czu.cz/cs/r-7213-studium>

Český statistický úřad, 2014. *Využití lidských zdrojů: Nezaměstnanost* [online]. 20. prosinec 2014 [cit. 2022-12-07]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/13-1132-06-za_rok_2005-3_3__nezamestnanost.

Český statistický úřad, 2019. *Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS - roční průměry - 2018: Časové řady základních ukazatelů - 505* [online]. 28. červen 2019 [cit. 2022-12-29]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost-a-nezamestnanost-podle-vysledku-vsps-rocni-prumery-2018>

Český statistický úřad, 2020. *Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS - roční průměry - 2019: Časové řady základních ukazatelů - 505* [online]. 26. červen 2020 [cit. 2022-12-29]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost-a-nezamestnanost-podle-vysledku-vsps-rocni-prumery-2019>

Český statistický úřad, 2021. *Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS - roční průměry - 2020: Časové řady základních ukazatelů - 505* [online]. 25. červen 2021 [cit. 2022-12-29]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost-a-nezamestnanost-podle-vysledku-vsps-rocni-prumery-2020>

Český statistický úřad, 2022. *Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS - roční průměry - 2021: Časové řady základních ukazatelů - 505*. Český statistický úřad [online]. 24. červen 2022 [cit. 2022-12-29]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost-a-nezamestnanost-podle-vysledku-vsps-rocni-prumery-2021>

Český statistický úřad, 2023a. *Obecná míra nezaměstnanosti v regionech soudržnosti a krajích – roční průměr* [online]. [cit. 2023-02-11]. Dostupné z:

<https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=ZAM06&z=T&f=TABULKA&katalog=30853&str=v95#w=>

Český statistický úřad, 2023b. *Věk, vzdělání a specifické skupiny nezaměstnaných* [online]. [cit. 2023-02-11]. Dostupné z: [https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt-](https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt-parametry&z=T&f=TABULKA&katalog=30853&sp=A&skupId=748&pvo=ZAM08-B&u=v117__VUZEMI__97__19&str=v134)

[parametry&z=T&f=TABULKA&katalog=30853&sp=A&skupId=748&pvo=ZAM08-B&u=v117__VUZEMI__97__19&str=v134](https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt-parametry&z=T&f=TABULKA&katalog=30853&sp=A&skupId=748&pvo=ZAM08-B&u=v117__VUZEMI__97__19&str=v134)

Český statistický úřad, 2023c. *Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS - roční průměry - 2022: Časové řady základních ukazatelů - 505* [online]. 30. října 2023 [cit. 2023-02-11]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost-a-nezamestnanost-podle-vysledku-vsps-rocni-prumery-2022>

Český statistický úřad, 2024a. *Nezaměstnanost v Praze 1990-2023* [online]. [cit. 2024-02-11]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost-a-nezamestnanost-podle-vysledku-vsps-rocni-prumery-2022>

Český statistický úřad, 2024b. *Zaměstnanost a nezaměstnanost obyvatel Prahy 1993-2022* [online]. [cit. 2024-02-11]. Dostupné z:

https://www.czso.cz/csu/xa/dalsi_casove_rady_zamestnanost

Český statistický úřad, 2024c. *Trh práce* [online]. [cit. 2024-02-23]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/stoletistatistiky/oblasti-statistiky/trh-prace/>

Štatistický úrad SR, 2023. *Miera evidovanej nezamestnanosti* [online]. [cit. 2023-09-29]. Dostupné z: https://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/pr3108rr/v_pr3108rr_00_00_00_sk

DUCHÁČKOVÁ, Daniela, 2021. *Flexibilní pracovní doba: co to je a jaké jsou její výhody?* [online]. 2021 [cit. 2022-12-03]. Dostupné z:

<https://orangeacademy.cz/clanky/flexibilni-pracovni-doba/>.

E15, 2019. *Nejvíc lidí bez práce je mezi vyučenými. Analytik: I v době růstu mají omezené možnosti* [online]. 27. únor 2019 [cit. 2023-01-26]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/domaci/nejvic-lidi-bez-prace-je-mezi-vyucenymi-analytik-i-v-dobe-rustu-maji-omezene-moznosti-1356684>

ESLOVENSKO, 2023. *Bratislava* [online]. [cit. 2023-12-11]. Dostupné z: <https://www.e-slovensko.cz/oblast/bratislava/>

EURES, 2023a. *Informace o pracovním trhu: Česko* [online]. 7. červenec 2023 [cit. 2023-10-13]. Dostupné z: https://eures.europa.eu/living-and-working/labour-market-information/labour-market-information-czechia_cs

EURES. *Informácie o trhu práce: Slovensko*. EURES [online]. 12. červenec 2023b [cit. 2023-09-29]. Dostupné z: https://eures.ec.europa.eu/living-and-working/labour-market-information/labour-market-information-slovakia_sk

Eurostat, 2023. *Employment rates by sex, age and educational attainment level (%)* [online]. 14. září 2023 [cit. 2023-09-29].

Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/LFSA_ARGAED/default/table?lang=en

Evropská komise, 2022. *Zaměstnanost, sociální věci a sociální začleňování: Osoby se zdravotním postižením* [online]. [cit. 2022-12-07]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1137&langId=cs>

European Commission, 2012. *Europe 2020 Strategy Past trends and latest data for the headline indicators of the Europe 2020 strategy* [online]. 1. prosince 2012 [cit. 2022-11-28]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/stat_12_139

Forbes Slovensko, 2022. *Trh práce v roku 2021 podľa Profesie: rekordný počet ponúk, nižšia konkurencia* [online]. 4. leden 2022 [cit. 2023-09-05]. Dostupné z: <https://www.forbes.sk/trh-prace-v-roku-2021-podla-profesie-rekordny-pocet-ponuk-nizsia-konkurencia/>

Forum Magazín Univerzity Karlovy, 2023. *Alumni* [online]. [cit. 2023-09-29]. Dostupné z: <https://www.ukforum.cz/rubriky/alumni>

Gov.cz, 2021. *Podpora v nezaměstnanosti* [online]. 20. prosinec 2021 [cit. 2022-12-03]. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/sluzby-vs/podpora-v-nezamestnanosti-S11363>

HOLÝ, Dalibor, 2020. *Vývoj českého trhu práce - 4. čtvrtletí 2019* [online]. 6. březen 2020 [cit. 2023-12-11]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/zpravy/533377-06-03-2020-vyvoj-ceskeho-trhu-prace-4-ctvrtleti-2019/>

HYNKOVÁ, Vendula, 2022. *Studijní opora: Ekonomie I* [online]. [cit. 2022-11-28]. Dostupné z: https://moodle.unob.cz/pluginfile.php/39155/mod_resource/content/1/Nezam%C4%9Bstnanost.pdf

Istp, 2020. *Trh práce by podporila flexibilita zamestnávania aj vzdelávanie* [online]. 1. srpen 2020 [cit. 2023-09-29]. Dostupné z: <https://www.istp.sk/clanok/15464/trh-prace-by-podporila-flexibilita-zamestnavania-aj-vzdelavanie>

JAROŠOVÁ, Bohdana, 2019. *Jaký byl rok 2018 na trhu práce? Vítězem je zaměstnanec.* [online]. 22. leden 2019 [cit. 2023-12-11]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/finance/prace-a-podnikani/trh-prace-zamestnanec-nezamestnanost-rok-2018-odbornici-hodnoceni.A181220_446522_podnikani_sov

Jiří Kubíček, 2023. *Školství v ČR/Právní rámec a organizace* [online]. [cit. 2023-09-29]. Dostupné z: https://www.jirikubicek.cz/data/zaklady_prava/1.%20Z%C3%A1klady%20pr%C3%A1va%20-%20p%C5%99edn%C3%A1%C5%A1ky/9.1%20%C5%A0kolstv%C3%AD%20v%20C4%8CR.pdf

JOB MANUÁL, 2022. *Dlouhodobá nezaměstnanost* [online]. [cit. 2022-12-08]. Dostupné z: <http://www.jobmanual.cz/cs/dlouhodobá-nezamestnanost.html>.

KARÁSKOVÁ, Eva, 2018. *Mikroekonomie – obecné ekonomické pojmy* [online]. [cit. 2024-02-18]. Dostupné z: <https://www.vovcr.cz/odz/ekon/450/page00.html>

KAVANOVA, Lucie, 2016. *Desetina vysokoškoláků mění obor již během studia* [online]. 19. říjen 2016 [cit. 2022-12-10]. Dostupné z: <https://www.vysokeskoly.cz/clanek/desetina-vysokoskolaku-meni-obor-jiz-behem-studia>

KLACSO, Ján a Eva ŠTULRAJTEROVÁ, 2021. *Výskumná štúdia NBS č. 5/2021: Čo určuje toky na trhu práce na Slovensku?* [online]. 2021 [cit. 2023-09-29]. Dostupné z: https://nbs.sk/_img/documents/publik/wp_5_2021_klacso_stulrajterova_co_urcuje_toky_na_trhu_prace_na_slovensku.pdf

KOCUROVÁ, Lucie, 2023. *Nemocní nejsou, ale do školy nechodí a rodiče je omluví. Jak řešit skryté záškoláctví?* [online]. 4. leden 2023 [cit. 2023-01-26]. Dostupné z: <https://eduzin.cz/wp/2023/01/04/nemocni-nejsou-ale-do-skoly-nechodi-a-rodice-je-omluvi-jak-resit-skryte-zaskolactvi/>

KOŠŤÁKOVÁ, Tereza, 2022. *Dvě tváře nezaměstnanosti* [online]. [cit. 2022-11-28]. Dostupné z: <https://www.statistikaamy.cz/o-slozitem-jednoduse/dve-tvare-nezamestnanosti/>

KOREC, Pavol, 2023. *Prečo sú na Slovensku veľké rozdiely medzi regiónmi?* [online]. 26. listopad 2023 [cit. 2024-02-13]. Dostupné z: <https://www.aktuality.sk/clanok/AfT36n8/preco-su-na-slovensku-velke-rozdiely-medzi-regionmi/>

KREPLOVÁ, Vendula, 2019. *Čeští absolventi mají nejnižší míru nezaměstnanosti v EU* [online]. 4. říjen 2019 [cit. 2024-02-21]. Dostupné z: <https://www.vysokeskoly.cz/clanek/cesti-absolventi-maji-nejnizsi-miru-nezamestnanosti-v-eu>

KUDROVÁ, Veronika a Jiří SMRČKA, 2013. *Základy práva vysokých škol: Typy a druhy vysokých škol* [online]. 2013 [cit. 2023-09-29]. Dostupné z: https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/praf/ps13/pravo_vs/web/04.html

KULASOVÁ, Magdalena, 2022. *Moc žáků, málo škol. Příští rok čeká devátáky zklamání, varují experti* [online]. 9. listopad 2022 [cit. 2023-01-26]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-moc-zaku-malo-skol-pristi-rok-ceka-radu-devataku-zklamani-rikaji-odbornici-218195>

Kurzycz, 2022. *Starobní důchod 2023 - kdy do důchodu a kolik dostanete* [online]. [cit. 2022-12-10]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/duchod/starobni-duchod/>

Kurzycz, 2023. *Podíl nezaměstnaných osob vzrostl na 3,7 %, o 0,2 p. b. více než před rokem. - Nezaměstnanost v prosinci 2022 mírně vzrostla* [online]. 9. leden 2023 [cit. 2023-01-23]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/zpravy/691162-podil-nezamestnanych-osob-vzrostl-na-3-7--o-0-2-p-b-vice-nez-pred-rokem-nezamestnanost-v/>

Lindström, 2022. *Pozitivní zprávy z trhu práce v polovině roku 2022* [online]. 27. srpen 2022 [cit. 2022-12-17]. Dostupné z: <https://lindstromgroup.com/cz/article/zpravy-z-trhu-prace-2022/>

Mateřská, 2022. *Kalkulačka: Začátek mateřské dovolené – termín nástupu na PPM.* [online]. [cit. 2022-12-07]. Dostupné z: <https://kalkulacka-materska.cz/2021-kalkulacka-zacatek-materske-dovolene-termin-nastupu-na-ppm/>

MATUŠINCOVÁ, Petra, 2019. *Kde hledat práci - 21 typů na zajímavé portály* [online]. 17. listopadu 2019 [cit. 2022-12-07]. Dostupné z: <https://mampohovor.cz/kde-hledat-praci-21-tipu-na-zajimave-portaly/>

Ministerstvo financí ČR, 2022. *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2021: Ekonomický vývoj a hospodaření sektoru vládních institucí* [online]. [cit. 2022-12-17]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Statni-zaverecny-ucet_2021_Priloha-B.pdf

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2018. *Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2017* [online]. Květen 2018 [cit. 2022-12-18]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/848077/anal2017.pdf/449c27ea-e9d3-77d0-07eb-40b0acf074e7>

Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2019. *Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2018: Nezaměstnanost nadále klesá. Jsme na rekordních hodnotách* [online]. 22. květen 2019 [cit. 2023-12-11]. Dostupné z: https://www.uradprace.cz/documents/37855/46361/2019_05_22_tz_analyza_vyvoje_zamestnanosti_2018.pdf/57ae3247-218c-eeb6-c0b7-77a2ccb2cba8ULK&katalog=30853&str=v95#w=

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2020. *Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2019* [online]. Květen 2020 [cit. 2022-12-18]. Dostupné z:

<https://www.mpsv.cz/documents/20142/1736728/Anal%C3%BDza+-+text.pdf/7f60fc4c-1ce3-b887-94e7-493d2dd1869c>

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2021. *Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2020* [online]. Květen 2021 [cit. 2022-12-18]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/2419647/Anal%C3%BDza_text_2020.pdf/3052205e-07fb-99a3-fbac-e43d3138c7e1

Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Podpora zaměstnanosti*. Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. 2022a [cit. 2022-12-03]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/podpora-zamestnanosti>

Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2022b. *Evidence uchazečů o zaměstnání a podpora v nezaměstnanosti* [online]. [cit. 2022-12-03]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/evidence-uchazecu-o-zamestnani-a-podpora-v-nezamestnanosti>

Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2023. *Struktura uchazečů a volných míst: ÚoZ podle délky nezaměstnanosti* [online]. [cit. 2023-01-26]. Dostupné z: https://data.mpsv.cz/web/data/vizualizace10?mesic=1&rok=2023&typZobrazeni=PODLE_DELKY_NEZAMESTNANOSTI

Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny Slovenskej republiky, 2019. *Nezamestnanosť sa v roku 2018 znížila v priemere o 1,76 p. b.* [online]. 21. leden 2019 [cit. 2023-09-29]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/informacie-media/aktuality/nezamestnanost-roku-2018-znizila-priemere-176-p-b.html>

Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny Slovenskej republiky, 2020. *Nezamestnanosť v roku 2019 na historickom minime* [online]. 21. leden 2020 [cit. 2023-09-29]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/informacie-media/aktuality/nezamestnanost-roku-2019-historickom-minime.html>

Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny Slovenskej republiky, 2022. *Nezamestnanosť na Slovensku opäť klesla, opatrenia rezortu práce zmiernujú následky pandémie* [online]. 21. duben 2022 [cit. 2023-09-29]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/uvodna-stranka/informacie-media/aktuality/nezamestnanost-slovensku-opat-klesla-opatrenia-rezortu-prace-zmiernuju-nasledky-pandemie.html>

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, 2023a. *Národná stratégia zamestnanosti* [online]. [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/praca-zamestnanost/podpora-zamestnanosti/narodna-strategia-zamestnanosti/>

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, 2023b. Rodová rovnosť na pracovisku [online]. [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/ministerstvo/projekty/narodny-projekt-rodova-rovnost-pracovisku/tlacove-spravy/rodova-rovnost-pracovisku.html>

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, 2024. *NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN ZAMESTNANOSTI ŽIEN NA ROKY 2022 – 2030* [online]. [cit. 2024-03-02]. Dostupné z: https://www.employment.gov.sk/files/sk/ministerstvo/spolocny-sekretariat-vyborov/vybor-rodovu-rovnost/dokumenty-udalosti/nap_zamestnanosti_zien_22-30.pdf

Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy, 2023. *Odbor školské statistiky a analýz: Výkonové ukazatele – F41* [online]. [cit. 2023-09-29]. Dostupné z: https://dsia.msmt.cz/vystupy/vu_vs_f4.html

Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy, 2022. *REGISTR VYSOKÝCH ŠKOL a uskutečňovaných studijních programů* [online]. 9. února 2022 [cit. 2023-09-29]. Dostupné z: <https://regvssp.msmt.cz/registrvssp/cvslis.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky, 2022. *Kvóty pro ekonomickou migraci & Programy schválené vládou za účelem dosažení ekonomického přínosu pro ČR* [online]. 1. listopad 2022 [cit. 2022-12-29]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/kvoty-pro-ekonomickou-migraci-programy-schvalene-vladou-za-ucelem-dosazeni-ekonomickeho-prinosu-pro-cr.aspx>

MRÁZ, Lubomír, 2022. *ÚP: Podpora pracovního uplatnění lidí nad 50 let patří mezi priority ÚP ČR* [online]. 13. března 2022 [cit. 2022-11-28]. Dostupné z: <https://nfozp.cz/aktuality/up-podpora-pracovniho-uplatneni-lidi-nad-50-let-patri-mezipriority-up-cr/>

NOVÝ, Lukáš, 2023. *Struktura vzdělávacího systému v ČR* [online]. [cit. 2023-09-29]. Dostupné z: <https://isspb.cz/wp-content/uploads/Struktura-vzd%C4%9Bl%C3%A1vac%C3%ADho-syst%C3%A9mu-v-%C4%8CR.pdf>

PELCOVÁ, Martina, 2010. *Veřejnou, státní nebo soukromou vysokou školu?* [online]. 21. březen 2010 [cit. 2023-09-29]. Dostupné z: <https://www.vysokeskoly.cz/clanek/verejnou-statni-nebo-soukromou-vysokou-skolu>

Peníze.cz, 2022. *Co je reálná mzda* [online]. [cit. 2022-11-28]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/slovník/realna-mzda>

POHŮDKA, Petr, 2023. *Míra inflace 2023* [online]. 11. únor 2023 [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/inflace-v-cr-a-ve-svete-ceny-graf>

Pražský hrad, 2022. *O České republice* [online]. [cit. 2022-12-13]. Dostupné z: <https://www.hrad.cz/cs/ceska-republika/o-ceske-republice>.

Redakcia FinReport, 2022. *Každý ôsmy nezamestnaný na Slovensku nepracuje už viac než štyri roky* [online]. 25. leden 2022 [cit. 2023-09-29]. Dostupné z: <https://www.finreport.sk/ekonomika/kazdy-osmy-nezamestnany-na-slovensku-nepracuje-uz-viac-nez-styri-roky/>

Rodová rovnosť, 2023. *Trh práce: Postavenie mužov a žien na pracovnom trhu* [online]. [cit. 2023-09-29]. Dostupné z: <https://www.gender.gov.sk/aktivity/temy/trh-prace/>

SEVEROVÁ, Lucie, 2022. *Makroekonomie* [online]. [cit. 2022-12-07]. Dostupné z: <https://slideplayer.cz/slide/1926532/>.

Seznam Zprávy, 2023. *České vysoké učení technické v Praze* [online]. [cit. 2023-09-29]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/tag/ceske-vysoke-uceni-technicke-v-praze-cvut-1129>

SIMAR, 2023. *Nízká nezaměstnanost brzdí rozvoj firem* [online]. [cit. 2023-12-11]. Dostupné z: <https://simar.cz/cerstve-namleto/nizka-nezamestnanost-brzdi-rozvoj-firem.html>

SITA webnoviny, 2019. *Brusel vyčíta Slovensku dlhodobú nezamestnanosť, problémy súvisia nielen so vzdelaním* [online]. 28. únor 2019 [cit. 2023-09-29]. Dostupné z: <https://sita.sk/brusel-vycita-slovensku-dlhodobu-nezamestnanost-problemy-suvisia-nielen-so-vzdelanim/>

SITA webnoviny, 2022. *S diskrimináciou pre vyšší vek sa stretol skoro každý tretí Slovák či Slovenka, najčastejšie sa odohráva na trhu práce* [online]. 5. listopad 2022 [cit. 2023-09-29]. Dostupné z: <https://sita.sk/s-diskriminaciou-pre-vyssi-vek-sa-stretol-skoro-kazdy-treti-slovak-ci-slovenka-najcastejsie-sa-odohrava-na-trhu-prace/>

SME Bratislava, 2022. Bratislava má 475 503 obyvateľov, najviac ich žije v Petržalke [online]. 20. leden 2022 [cit. 2023-09-29]. Dostupné z: <https://bratislava.sme.sk/c/22824596/bratislava-ma-475-503-obyvatelov-najviac-ich-zije-v-petrzalke.html>

SMÍTALOVÁ, Petra, 2022. *Zájem o vysoké školy roste, přibývá i zahraničních studentů. Které obory jsou nejžádanější?* [online]. 20. duben 2022 [cit. 2022-12-10]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/orientace/pocet-prihlasek-na-vysoke-skoly-neni-omezen-l-uspesnost-se-oproti-roku-2020-snizila-o-2-procenta.A220419_094816_In-vzdelavani_ape

SOUKENÍKOVÁ, Eva, 2022. *„Vary jsou zabité.“ Z města, kde se mísí nezaměstnanost s blbou náladou* [online]. 22. leden 2022 [cit. 2022-12-17]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-vary-jsou-zabite-z-mesta-kde-se-misi-nezamestnanost-s-blbou-naladou-185874-pred-rokem-nezamestnanost-v/>

Studuj.to, 2023. *Česká zemědělská univerzita v Praze* [online]. [cit. 2023-09-29]. Dostupné z: <https://www.studuj.to/vysoka-skola/3/ceska-zemedelska-univerzita-v-praze>

ŠTANCL, Luboš, 2022. *Studijní opora: TRH PRÁCE, NEZAMĚSTNANOST A PHILLIPSOVA KŘIVKA* [online]. [cit. 2022-11-28]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/554806-Studijni-opora-trh-prace-nezamestnanost-a-phillipsova-krivka-cast-1-trh-prace-a-nezamestnanost-ekonomie-ii-cast-makroekonomie-tema-5.html>

Štatistický úrad SR, 2022. *Kde máme najvzdelanejších obyvateľov v SR?* [online]. 25. květen 2022 [cit. 2024-02-11]. Dostupné z: <https://www.humanisti.sk/2022/05/25/kde-mame-najvzdelanejsich-obyvatelov-v-sr/>

TASR, 2023. *V Bratislave žije najviac obyvateľov s vysokoškolským vzdelaním i výrazný počet slobodných ľudí* [online]. 1. únor 2023. [cit. 2023-02-16]. Dostupné z: <https://www.trend.sk/spravy/bratislave-zije-najviac-obyvateľov-vysokoskolskym-vzdelanim-vyrazny-pocet-slobodnych-ludi>

TASR, 2024. *Je nám sveta žit'? Priemerná mesačná mzda sa vlani zvýšila o takmer desať percent* [online]. 4. březen 2024 [cit. 2023-12-11]. Dostupné z: <https://www.forbes.sk/je-nam-sveta-zit-priemerna-mesacna-mzda-sa-vlani-zvysila-o-takmer-desat-percent/>

TRENDY PRÁCE, 2023. *Trendy Sk: Potreby trhu práce na Slovensku do roku 2025* [online]. [cit. 2023-09-29]. Dostupné z: <https://www.trendyprace.sk/sk/trendy-trhu-prace/sk-trendy/slovensko>

Univerzita Karlova, 2023. *Univerzita Karlova* [online]. 26. srpen 2023 [cit. 2023-09-29]. Dostupné z: <https://cuni.cz/UK-4.html>

Univerzita Karlova Středisko vzdělávací politiky, 2023. *Průvodce databází o nezaměstnaných vysokoškolácích* [online]. [cit. 2023-09-29]. Dostupné z: <http://www.strediskovzdelavacipolitiky.info/app/navs2010/default.asp?page=step3>

Úřad práce ČR, 2021a. *Veřejně prospěšné práce* [online]. 30. listopad 2021 [cit. 2022-12-03]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/verejne-prospesne-prace>

Úřad práce ČR, 2021b. *O úřadu práce* [online]. 29. prosinec 2021 [cit. 2022-12-03]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/o-uradu-prace>

Úřad práce ČR, 2022a. *Definice osob se zdravotním postižením* [online]. [cit. 2022-11-28]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/definice-ozp>

Úřad práce ČR, 2022b. *Zaměstnávání osob se zdravotním postižením. Úřad práce ČR* [online]. 22. července 2022 [cit. 2022-12-03]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/zamestnavani-osob-se-zdravotnim-postizenim1>

Úřad práce ČR, 2022c. *Žádost o zprostředkování zaměstnání a podporu v nezaměstnanosti* [online]. 22. července 2022 [cit. 2022-12-03]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/zadost-o-zprostredkovani-zamestnani-a-podporu-v-nezamestnanosti>

Úřad práce ČR, 2022e. *Zpráva o situaci na trhu práce v Moravskoslezském kraji, o realizaci APZ v roce 2021 a strategie APZ pro rok 2022* [online]. [cit.2022-12-17]. Dostupné z: https://www.uradprace.cz/documents/37855/910458/Rocni_MSK_2021.pdf

Úřad práce ČR, 2022d. *Zpráva o situaci na krajském trhu práce, o realizaci APZ v roce 2019 a strategii APZ pro rok 2020 – Ústí nad Labem* [online]. [cit. 2022-12-17]. Dostupné z: https://www.uradprace.cz/documents/37855/919002/Rocni_ULK_2019.pdf/e53b799c-aa73-9d90-18c2-c9c690618b18

Úřad práce ČR, 2023a. *Aktivní politika v zaměstnanosti: Strategie a kritéria realizace aktivní politiky zaměstnanosti* [online]. [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/aktivni-politika-zamestnanosti-1>.

Úřad práce ČR, 2023b. *Zpráva o situaci na krajském trhu práce, o realizaci APZ v roce 2022 a strategie APZ pro rok 2023* [online]. [cit. 2023-12-11]. Dostupné z: www.uradprace.cz/documents/37855/914384/Rocni_ABK_2022.pdf/e755b8c6-f38b-98c8-66e0-87004f0c0500

Úřad vlády ČR, 2019. *Zpráva za rok 2018 o rovnosti žen a mužů* [online]. Srpen 2019 [cit. 2022-12-18]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/Material--Zprava-za-rok-2018-o-rovnosti_FINAL.pdf

Úřad vlády ČR, 2021. *Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021 – 2030* [online]. Únor 2021 [cit. 2022-12-18]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Aktuality/Strategie_rovnosti_zen_a_muzu.pdf

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, 2019. *Aktívne opatrenia trhu práce 2018* [online]. Květen 2019 [cit. 2023-09-29]. Dostupné z: https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/aktivne-opatrenia-tp-statistiky/aktivne-opatrenia-trhu-prace-2018.html?page_id=908546

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, 2023. *Nezamestnanosť – mesačné štatistiky*. Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny [online]. [cit. 2023-09-29]. Dostupné z: https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/nezamestnanost-mesacne-statistiky.html?page_id=1254

Vše o cestování.info, 2023. *Slovensko* [online]. [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: <https://www.vseocestovani.info/stredni-evropa/slovensko#faqnoanchor>

Vysoká škola Ekonomická v Praze, 2023. *Informace o vše: Profil školy* [online]. [cit. 2023-09-29]. Dostupné z: <https://www.vse.cz/informace-o-vse/profil-skoly/>

Vzájemné soužití, 2022. *Jsem dlouhodobě bez práce* [online]. [cit. 2022-12-03]. Dostupné z: <https://www.vzajemnesouziti.cz/jsem-dlouhodobě-bez-prace>

Welcome to the Jungle, 2020. *Práce v Bratislavě* [online]. 2. červenec 2020 [cit. 2023-12-11]. Dostupné z: <https://www.welcometothejungle.com/cs/articles/prace-v-bratislave>

WinWinJob, 2022. *Jak to funguje* [online]. [cit. 2022-12-07]. Dostupné z: <https://winwinjob.cz/jak-to-funguje>

Zákonyprolidi.cz, 2022a. *§ 104 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti - znění od 1. 10. 2022* [online]. [cit. 2022-12-14]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-435#p104>

Zákonyprolidi.cz, 2022b. *§ 105 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti - znění od 1. 10. 2022* [online]. [cit. 2022-12-14]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-435#p105>

8 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

Seznam obrázků

Obrázek 1: Kraje České republiky	41
Obrázek 2: Kraje Slovenska	53

Seznam tabulek

Tabulka 1: Míra nezaměstnanosti ČR v letech 2018-2022 v %	42
Tabulka 2: Nezaměstnanost podle věku v letech 2018-2022 v tis.	47
Tabulka 3: Nezaměstnanost podle vzdělání v letech 2018-2022 v tis.	49
Tabulka 4: Nezaměstnanost podle její délky v letech 2018-2022 v %	51
Tabulka 5: Míra nezaměstnanosti SK v letech 2018–2022 v %	54
Tabulka 6: Nezaměstnanost podle věku v letech 2018-2022 v tis.	58
Tabulka 7: Nezaměstnanost podle vzdělání v letech 2018-2022 v tis.	60
Tabulka 8: Nezaměstnanost podle její délky v letech 2018-2022 v %	62
Tabulka 9: Absolventi vybraných vysokých škol podle typu studia v letech 2018-2022 ...	73
Tabulka 10: Nezaměstnanost absolventů vybraných vysokých škol podle typu studia v letech 2018-2022	76
Tabulka 11: Nezaměstnanost podle věku v letech 2018-2022, Praha	83
Tabulka 12: Nezaměstnanost podle vzdělání v letech 2018-2022, Praha	84
Tabulka 13: Nezaměstnanost podle věku v letech 2018-2022, Bratislava	88
Tabulka 14: Nezaměstnanost podle vzdělání v letech 2018-2022, Bratislava	89

Seznam grafů

Graf 1: Nabídka práce	16
Graf 2: Poptávka po práci	17
Graf 3: Rovnováha na trhu práce	18
Graf 4: Nezaměstnanost podle pohlaví v letech 2018-2022 v tis., Česká republika	46
Graf 5: Nezaměstnanost podle pohlaví v letech 2018-2022 v tis., Slovensko	57
Graf 6: Míra nezaměstnanosti v letech 2018-2022, srovnání	63
Graf 7: Nezaměstnanost podle pohlaví v letech 2018-2022 v tis., srovnání	65
Graf 8: Nezaměstnanost podle věku v letech 2018-2022, srovnání	66
Graf 9: Nezaměstnanost podle vzdělání v letech 2018-2022, srovnání	67
Graf 10: Nezaměstnanost podle délky nezaměstnanosti v letech 2018-2022, srovnání	69
Graf 11: Nezaměstnanost podle pohlaví v letech 2018-2022 v tis., Praha	81
Graf 12: Nezaměstnanost podle pohlaví v letech 2018-2022 v tis., Bratislava	87
Graf 13: Nezaměstnanost hlavních měst dle pohlaví v tis. v letech 2018-2022	91
Graf 14: Nezaměstnanost hlavních měst dle věku v letech 2018-2022	93
Graf 15: Nezaměstnanost hlavních měst dle vzdělání v letech 2018-2022	94

Seznam použitých zkratk

Soupis a definování zkratk (vyskytuje-li se jich v textu velké množství)

Přílohy

Odkazovaný seznam příloh